

CELEBRATING THE INTERNATIONAL
COUNCIL FOR TRADITIONAL MUSIC
Reflections on the First Seven Decades

Edited by Svanibor Pettan,
Natalia Ceribasic, and Don Niles

BITI ETNOMUZIKOLOG
UNIVERSITY OF MARYLAND GRADUATE SCHOOL, BALTIMORE
BEING AN ETHNOMUSICOLOGIST

Svanibor Hubert Pettan

the degree of
Doctor of Philosophy

SVANIBOR PETTAN

SVANIBOR PETTAN

Biti etnomuzikolog

BITI ETNOMUZIKOLOG

UREDNICI:

Joško Čaleta, Koraljka Kuzman Šlogar, Irena Miholić

UREDNICA IZDANJA:

Irena Miholić

NAKLADNIK:

Institut za etnologiju i folkloristiku

ZA NAKLADNIKA:

Iva Niemčić

RECENZENTI:

Don Niles

Jasmina Talam

LEKTURA:

Mirela Hrovatin

OBLIKOVANJE I GRAFIČKA PRIPREMA:

Baza oblika d.o.o.

OBLIKOVANJE NASLOVNICE:

Art photographer Alenka Slavinec, Ptuj, Slovenija, 2024

ISBN 978-953-8518-15-7

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001253725.

Pripremu izdanja financirala je Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

E-izdanje je slobodno dostupno pod licencom Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 International.

Ovo izdanje sufinancirao je HDS ZAMP iz sredstava koja služba ZAMP prikupi od javnog izvođenja narodnih umjetničkih tvorevina u izvornom obliku, a koja se sukladno odredbi Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima dodjeljuju temeljem Natječaja HDS-a za potporu projekata tradicijske glazbe.

SVANIBOR PETTAN

Biti etnomuzikolog

Urednica knjige
Irena Miholić

Zagreb, prosinac 2024.

SADRŽAJ

1. RIJEČ UREDNICE	6
2. UVOD	8
3. ODRASTANJE I UČENJE	13
GLAZBENI POČECI.....	18
OSNOVNO OBRAZOVANJE	18
SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE	20
SVEUČILIŠNI DODIPLOMSKI STUDIJ	21
PRVA TERENSKA SNIMANJA.....	21
DODIPLOMSKI STUDIJ U HRVATSKOJ.....	23
TANZANIJA: PRVO TERENSKO ISTRAŽIVANJE IZVAN EUROPE	25
OTKRIĆE U SELU NA KOSOVU	27
MAGISTARSKI STUDIJ U SLOVENIJI	30
EGIPATSKO RAZDOBLJE	30
DOKTORSKI STUDIJ U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA	33
ISTRAŽIVANJE I NASTAVA U NORVEŠKOJ	36
POTRAGA ZA ZAGOROM U MAROKU.....	38
4. ISTRAŽIVANJE.....	39
5. OBJAVLJIVANJE	43
6. PEDAGOGIJA	48
7. MUZICIRANJE.....	53
8. RAD U JAVNOM INTERESU	59
9. ZAPOSLENJA.....	63
RADIO ZAGREB (1984. – 1988.)	63

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU U ZAGREBU (1988. – 1998.).....	65
SVEUČILIŠTE U MARYLANDU, OKRUG BALTIMORE, SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE (1988. – 1992.).....	66
SVEUČILIŠTE U LJUBLJANI – MUZIČKA AKADEMIJA (1995. – 2003.)	67
SVEUČILIŠTE U LJUBLJANI – FILOZOFSKI FAKULTET – ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU (2003. – 2005.)	69
SVEUČILIŠTE U LJUBLJANI – FILOZOFSKI FAKULTET – ODSJEK ZA MUZIKOLOGIJU (2005. – 2025.).....	70
10. UDRUGE.....	72
MEĐUNARODNO VIJEĆE ZA TRADICIJE GLAZBE I PLESA,.....	72
DRUŠTVO ZA ETNOMUZIKOLOGIJU	73
EUROPSKI ETNOMUZIKOLOŠKI SEMINAR	75
HRVATSKO MUZIKOLOŠKO DRUŠTVO	77
KULTURNO I ETNOMUZIKOLOŠKO DRUŠTVO FOLK SLOVENIJA	78
11. DVIJE ODABRANE GODINE U MOJEM ETNOMUZIKOLOŠKOM ŽIVOTU	80
2017.	80
2023.	83
12. HOBIJI	85
13. UMJESTO ZAKLJUČKA: IDEJE ZA RAZMIŠLJANJE	87
14. RAZGOVOROM KROZ ŽIVOT	92
15. BILJEŠKE	98
16. POPIS FOTOGRAFIJA.....	99
17. POPIS AUDIO I VIDEO PRIMJERA	102
18. LITERATURA	103

1. RIJEČ UREDNICE

Prije dvadeset godina, Svanibor Pettan istaknuo je u jednom od svojih tekstova da „struku, pa tako i definiciju njezina predmeta proučavanja, određuju djelatnici u njoj“ i naglasio da on svemu pristupa osobno (Pettan 1993: 153). Ovaj osobni pristup odražava specifičnost etnomuzikologije kao interdisciplinarnog područja koje objedinjuje znanstvene metode i osobne perspektive istraživača. Kada tome pridodamo i činjenicu da se etnomuzikolozi često susreću s pitanjem što je to čime se bave te kako su se time počeli baviti (vidi primjerice Nettl u Sarkissian i Tolis 2019: XIII), zanimljivo je uočiti da osobni osvrti na ova pitanja rijetko nalaze mjesto u znanstvenim publikacijama.

Takva su promišljanja inspirirala dvoje istaknutih etnomuzikologa, Margaret Sarkissian i Teda Solisa, koji su kroz niz godina pripremali knjigu *Living Ethnomusicology: Paths and Practices* temeljenu na razgovorima s 50 etnomuzikologa diljem svijeta. Knjiga je izdana 2019. godine, upravo kada sam počela pripremati projekt „biti etnomuzikolog“ usmjeren na Hrvatsku, ne znajući za njihov pothvat. Motivacija za moj projekt bila je uvjerenje da bi čitateljstvu bilo zanimljivo čitati o osobnim iskustvima etnomuzikologa, koja su često izvan fokusa znanstvenih tekstova.

U ovom izdanju prate se život i rad Svanibora Pettana kroz šest desetljeća iznimno bogate i raznolike karijere. Posebna pažnja posvećena je njegovim „višestrukim identitetima“ (Hemetek 2019: 19) i sposobnosti stvaranja mreža (isto: 21), koji su oblikovali njegov doprinos etnomuzikologiji na globalnoj razini. Njegova istraživanja uključuju teme poput glazbe u ratovima, glazbe i roda, glazbe manjinskih zajednica te primijenjene etnomuzikologije, s područja Hrvatske, Slovenije, Kosova, Egipta, Tanzanije, Šri Lanke, Australije i SAD-a.

Knjiga sadrži anegdote i osobne priče koje obogaćuju tekst, čineći ga pristupačnijim i zanimljivijim. Pettanovi „višestruki identiteti“ i primjena etnomuzikologije izvan znanstvene zajednice odražavaju se i u njegovoj sposobnosti povezivanja i poticanja „namjernih intervencija“ (Titon 2019: 23) u znanstvenom djelovanju, ali i svakodnevnom životu.

U ovom izdanju, autorova istraživačka putovanja prate fotografije iz privatnih albuma te zvučni zapisi koji ilustriraju raznolikost njegovih interesa. Odabrane snimke nastale namjerno ili slučajno, svjedoče o bogatstvu glazbenih tradicija s kojima je Pettan dolazio u kontakt. Kvaliteta snimaka odražava tehnološki razvoj, dok izbor zapisa omogućava uvid u raznolike istraživačke prioritete autora.

Osim profesionalnih aktivnosti, Pettan se istaknuo i fotografijom kao hobi, gdje su mu česte teme životinje, glazba i glazbenici. Iako ga je životni put odveo iz Zagreba, njegovi profesionalni i osobni odnosi s Institutom za etnologiju i folkloristiku ostali su snažni. Institut čuva mnoge njegove terenske snimke i radove, od kojih su neki dostupni online putem zbirke (<https://www.ief.hr/dokumentacija/zbirke/>) i repozitorija (<https://repozitorij.dief.eu/a/>). Takva digitalna infrastruktura omogućuje širu dostupnost gradiva, njegovu obradu i stalnu nadogradnju.

Etnomuzikolozi često doživljavaju svoj rad kao poziv, s osjećajem da primjenom interdisciplinarnih znanja pridonose boljem razumijevanju svijeta. Upravo zbog toga iznenađuje nedostatak literature koja bi približila specifičnosti etnomuzikološkog poziva široj publici te potencijalno inspirirala mlade ljude da razmotre taj životni izazov. Nadam se da će ova knjiga biti korak u tom smjeru i poslužiti kao nadahnuće budućim generacijama.

Irena Miholić

2. UVOD

Biti etnomuzikolog? Izbor je to s neslućenim mogućnostima za osobni rast i profesionalni razvoj. Ovdje želim izraziti posebnu zahvalnost urednici knjige, dr. Ireni Miholić, koja me je ljubazno pozvala da tu tvrdnju pojasnim kroz vlastitu životnu priču i na temelju bogatih iskustava tijekom više desteljeća.

Zbog toga je namjera ove knjige predstaviti dvije naizgled nepovezane crte razmišljanja – moju profesiju i moj život – koje su, unatoč tome, međusobno duboko povezane. Jasno je da je etnomuzikologija moj život, moje proživljeno i trajno strastveno iskustvo. To je područje iz kojega sam mnogo naučio, ne samo o glazbi i plesu već i o životu u najširem smislu te o svijetu u kojem postojimo. To je i područje kojem želim »uzvratiti« predstavljanjem stečenoga znanja i iskustava širokoj čitateljskoj publici, nadajući se da ću nadahnuti neke pripadnike mlađih generacija da razmisle o etnomuzikologiji kao o vrijednoj životnoj opciji. Unatoč prelaženju raznih-granica, što je učvrstilo moje spoznaje o međuovisnosti glazbe i zvuka, te plesa i pokreta sa zemljopisom, poviješću, politikom, gospodarstvom, demografijom, jezikom, religijom, rodnom i dobi, da spomenem samo neke – ova je knjiga dokument određenoga prostora i vremena, a ujedno i mojih osobnih izbora i iskustava, koji imaju zajedničke točke, ali se neizbježno i razlikuju od iskustava drugih etnomuzikologa.

Definicije etnomuzikologije raznolike su koliko i intelektualna okruženja u kojima se etnomuzikologija prakticira te podložne geografskim, generacijskim, osobnim i drugim čimbenicima. Tijekom desetljeća vodile su se brojne rasprave o predmetu i granicama naše discipline. Lijep sažetak koji razmatra komparativnu muzikologiju i etnomuzikologiju pružio je Alan P. Merriam (1977), koji je još 1960. godine postavio utjecajnu definiciju etnomuzikologije kao proučavanja (bilo koje) glazbe u njezinu kulturnom kontekstu te je potvrdio u svojoj temeljnoj knjizi *The Anthropology of Music* (Antropologija glazbe) iz 1964. godine.

Otprilike u isto vrijeme slovenska znanstvenica koja se bavila istraživanjem narodne glazbe, Zmaga Kumer, ponudila je sasvim drukčiju definiciju: »Naziv za etnomuzikologiju na slovenskom jeziku je *glasbeno narodopisje* [istraživanje narodne glazbe]. Njezin predmet je narodna glazba, vokalna i instrumentalna, te glazbeni aspekti plesa« (Kumer 1977).

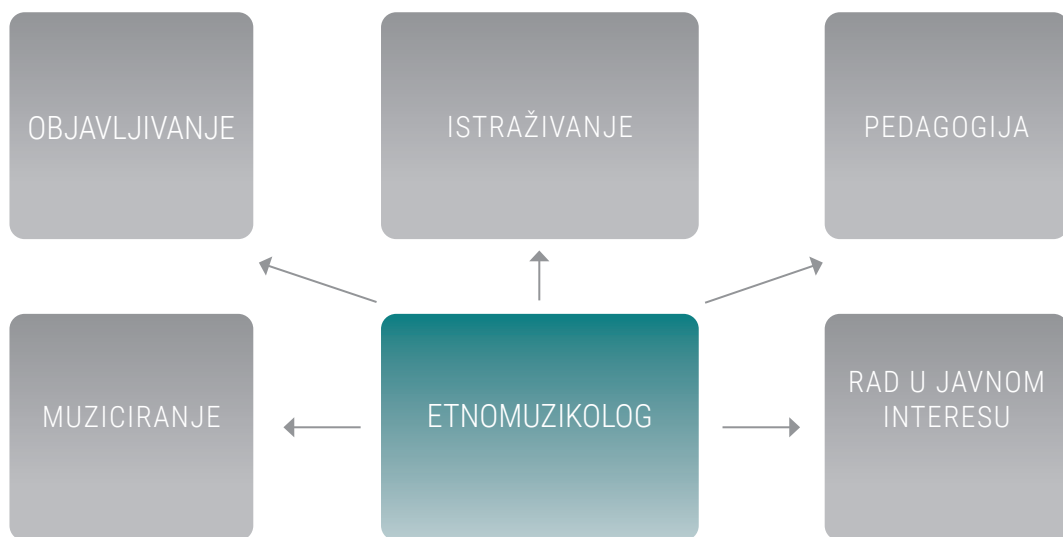
Moje odrastanje bilo je pod utjecajem svijesti o objema definicijama pa sam pokušao tabelarno prikazati značajke triju povezanih područja – komparativne muzikologije, istraživanja narodne glazbe i etnomuzikologije. Sljedeći prikaz je dopunjena verzija moje ranije objavljene tabele (Pettan 2015:37).

	KOMPARATIVNA MUZIKOLOGIJA	ETNOMUZIKOLOGIJA	ISTRAŽIVANJE NARODNE GLAZBE
KADA?	1885-1950-tih	Od 1950-ih nadalje	Kasno 18. stoljeće nadalje
ŠTO?	Glazbe »primitivnih naroda« i »visokih orijentalnih kultura«	Ljudi u glazbenim situacijama	Glazbeni izričaji seoskih društvenih slojeva
KAKO?	»Iz fotelja« (bez terenskih istraživanja) Produkti	Terenska istraživanja (dugotrajna) Procesi i produkti	Terenska istraživanja (kratkotrajna)
TKO?	Druge zajednice	Bilo koji ljudi	Vlastita zajednica/ narod
GDJE?	Drugdje	Bilo gdje	Unutar vlastita etničkoga / nacionalnoga okvira
ZAŠTO?	Znanje	Razumijevanje	Osjećaj nacionalne dužnosti

Danas bi se mnogi složili da etnomuzikolozi nastoje razumjeti glazbe kao društvene prakse u kulturnim kontekstima te, iz globalne perspektive, proučavajući »ljude u glazbenim situacijama« (Titon 2015). Glazba, shvaćena i kao proces i kao produkt, zajedno s onima koji je skladaju, izvode i slušaju, u središtu je našega zanimanja. Dodao bih da uporabom etnomuzikološkoga znanja, razumijevanja i vještina, zajedno s glazbeno aktivnim »suradnicima«, nastojimo pridonijeti poboljšanju okolnosti povezanih s našim istraživačkim subjektima.

Etnomuzikolozi i dalje otvaraju nove istraživačke teme, često ih povezujući s rastućim izazovima *u vremenima nevolja* u našem svijetu obilježenim ratovima, prirodnim katastrofama, bolestima i drugim nesrećama (Rice 2014). Trajno teže teorijskim i metodološkim usavršavanjima, kritički se osvrćući na kolonijalne korijene komparativne muzikologije i nacionalističke konotacije istraživanja narodne glazbe ostajući svjesni prevladavanja zajedničkih značajki nad razlikama. Čini se da smo spremni čak zamijeniti pojam »glazba« pojmom »zvuk«, a »ples« pojmom »pokret« u istraživanjima određenih praksi povezanih s religijom ili specizmom, te nastaviti vječni rad na »transformiranju etnomuzikologije« (Diamond i Castelo-Branco 2021).

U ovoj su knjizi istraživanje, objavljivanje, pedagogija, muziciranje i rad u javnom interesu zamišljeni kao pet prozora koji bi trebali pružiti uvid u život etnomuzikologa.

Pet skupina etnomuzikoloških aktivnosti

ISTRAŽIVANJE

Istraživanje je prvo od pet aktivnosti koje nekoga čine etnomuzikologom. U četvrtom ću poglavlju temeljem vlastitih iskustava elaborirati idućih pet pojmova vezanih uz istraživanje:

- a) teorija
- b) metodologija
- c) etnografski pristup
- d) vještine
- e) teme.

OBJAVLJIVANJE

Svoja iskustva u ovoj aktivnosti predstaviti ću u petom poglavlju. Obuhvaćaju pet različitih uloga:

- a) autor knjiga i članaka u časopisima i zbornicima
- b) urednik knjiga, časopisa, tematskih izdanja
- c) sastavljač glazbenih primjera i autor bilješki za nosače zvuka
- d) autor filmova
- e) autor radijskih emisija.

PEDAGOGIJA

Moje pedagoške aktivnosti, opisane u šestom poglavlju, mogu se svrstati u pet kategorija:

- a) predavanje standardiziranih kolegija na matičnom sveučilištu
- b) predavanje jednog ili više kolegija kao pozvani gostujući profesor na drugom sveučilištu
- c) pozvana gostujuća predavanja na vlastitom i drugim odjelima, fakultetima i sveučilištima ili istraživačkim institutima
- d) mentoriranje studentskih radova na dodiplomskom, magistarskom i doktorskom studiju
- e) vodstvo studenata na terenskim istraživanjima.

MUZICIRANJE

Moje iskustvo muziciranja obuhvaća sljedećih pet domena, koje su objašnjene u sedmom poglavlju:

- a) institucionalno obrazovanje
- b) izvaninstitucionalna praksa
- c) za vlastito zadovoljstvo
- d) za javni nastup
- e) kao dopunjavajući alat za istraživanje.

RAD U JAVNOM INTERESU

Ovaj tip aktivnosti, koji je pobliže predstavljen u osmom poglavlju, moguće je razvrstati na sljedeći način:

- a) sudjelovanje u upravnim tijelima strukovnih udruga
- b) javna predavanja radi popularizacije znanosti o glazbi
- c) organizacija koncerata, gostujućih predavanja, radionica i konferencija
- d) evaluacija kolega i njihovih postignuća za akademske promocije i ostale svrhe
- e) suradnja s neakademske zajednicama.

Terenski rad je nedvojbeno jedna od najljepših sastavnica etnomuzikološkoga iskustva. Dvije fotografije na kraju ovoga uvodnog poglavlja dokumentiraju terenski rad sa studentima u Sloveniji i u Tajlandu.

1. Sa sviračima na zvona u crkvenom tornju. Šmarna gora (Slovenija), 2018.

2. Posjet lokalnom izrađivaču glazbenih instrumenata. Chiang-Mai (Tajland), 2009.

3. ODRASTANJE I UČENJE

Kao profesor često savjetujem studentima da svoje prve korake u istraživanju naprave u obiteljskome krugu. Kreiranje rodoslovnih stabala te stjecanje uvida u obiteljske fotoalbume, audio i videomaterijale moguće je uspješno dopuniti snimanjem priča članova obitelji. U mojem vlastitom primjeru predloženi je model bio vrlo koristan, što se potvrdilo u mnogim prilikama. Uspio sam istražiti obitelj unutar pet generacija, sve do sredine 19. stoljeća. Što se tiče prostora, saznao sam o svojim korijenima na različitim prostorima nekadašnje Habsburške Monarhije, koji se danas nalaze u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji, Italiji i Poljskoj.

Na fotografiji su (s lijeva na desno): Slava Pettan (baka), Olga Lier (rođakinja), Hubert Pettan ml. (otac), Antun Korlević (pradjed), Hubert Lier (rođak), Hubert Pettan st. (djed) i Sabina Korlević (rođena Dabović, prabaka). Obitelj Korlević je povezana s Višnjanom u Istri, a Dabović s Rijekom, obitelj Pettan s Kranjem (danas u Sloveniji), a obitelj Lier s gradom Steyr (danas u Austriji).

Rođaci s očeve strane uključuju i članove talijanske obitelji Pellegrini, koja se sredinom dvadesetoga stoljeća preselila iz Istre u Kanadu, dok su se, prema usmenoj povijesti obitelji s

3. Jedna obitelj – tri etnička identiteta. Zagreb, 1914.

majčine strane, preci moje bake Guide Špigelski iselili iz Poljske prije mnogo generacija i nastanili se u Samoboru, udaljenom dvadesetak kilometara od Zagreba. Tu je Guida, koja je bila učiteljica, sreća svojeg budućeg muža Ivu Vedriša, odvjetnika iz Novigrada Podravskog. Imali su troje djece, od kojih je najstarija moja majka Jagoda.

Našu užu obiteljsku jezgru činili su moji roditelji - otac Hubert Pettan (skladatelj, muzikolog, pedagog u glazbenoj školi), majka Jagoda rođ. Vedriš (učiteljica glazbe u osnovnoj školi), očeva majka Slava rođ. Korlević (udovica oficira austrougarske vojske), i ja.¹

Kao i u mnogim drugim obiteljima, baka općenito nije bila u »idiličnim odnosima« s mojom majkom, ali zajedničko muziciranje u božićnim danima uvijek se pokazalo učinkovitim sredstvom za povećanje društvene harmonije unutar obitelji. Upotreba jezika bila je pokazatelj odnosa u to

4. Uža obitelj Pettan.
Zagreb, 1963.

vrijeme. Hrvatski jezik i povremeno njemački govorili smo svi četvero, talijanski je bio rezerviran za povjerljivu komunikaciju između bake i mog oca, a francuski za povjerljivu komunikaciju između mojih roditelja. Umjetnička glazba bila je sveprisutna u obitelji. Moj otac ju je komponirao uz klavir, svirao ju je na violini, slušao ju je na javnim događajima i kod kuće, čitao i pisao je o njoj te ju poučavao. Sjećam se kako je moja majka na pisačoj mašini tipkala tekstove budućih knjiga i članaka moga oca u vrtu našeg ljetnog doma u Samoboru. Samobor je bilo rodno mjesto moje majke, a lijepa kuća s vrtom bila je njezina obiteljska baština.

Kao strastveni poznavatelj i autoritet na području opere, moj je otac sanjao da će me jednoga dana gledati kako pjevam ili dirigiram operni repertoar. Roditelji su me kao dijete vodili u Hrvatsko narodno kazalište na brojne operne i baletne predstave. Sjećam se kako sam promatrao svoga oca dok sklada na našem obiteljskom Bösendorfer glasoviru, koji je zauzimao otprilike četvrtinu

5. Muziciranje mojih roditelja kod kuće. Zagreb, 1984.

prostora u sobi. To je bilo mjesto gdje smo dočekivali obiteljske prijatelje i gdje su se često odvijali dugi razgovori o glazbenom životu i drugim temama.

Među slikama koje su visjele na zidovima u toj sobi jedna mi je bila posebno važna. To je bila orijentalistička fantazija koju je moj djed s očeve strane, austrougarski časnik i nadareni vizualni umjetnik, izradio kad je imao 16 godina. Preminuo je tijekom Prvoga svjetskog rata pa ga nikad nisam upoznao, ali ovo posebno umjetničko djelo, jedno od mnogih u našem obiteljskom arhivu, poticalo me je da ga u djetinjstvu dugo promatram, maštajući o susretima s različitim ljudima i njihovim kulturama diljem svijeta u budućnosti.

Moji javno poznati rođaci, pokojni i živi:

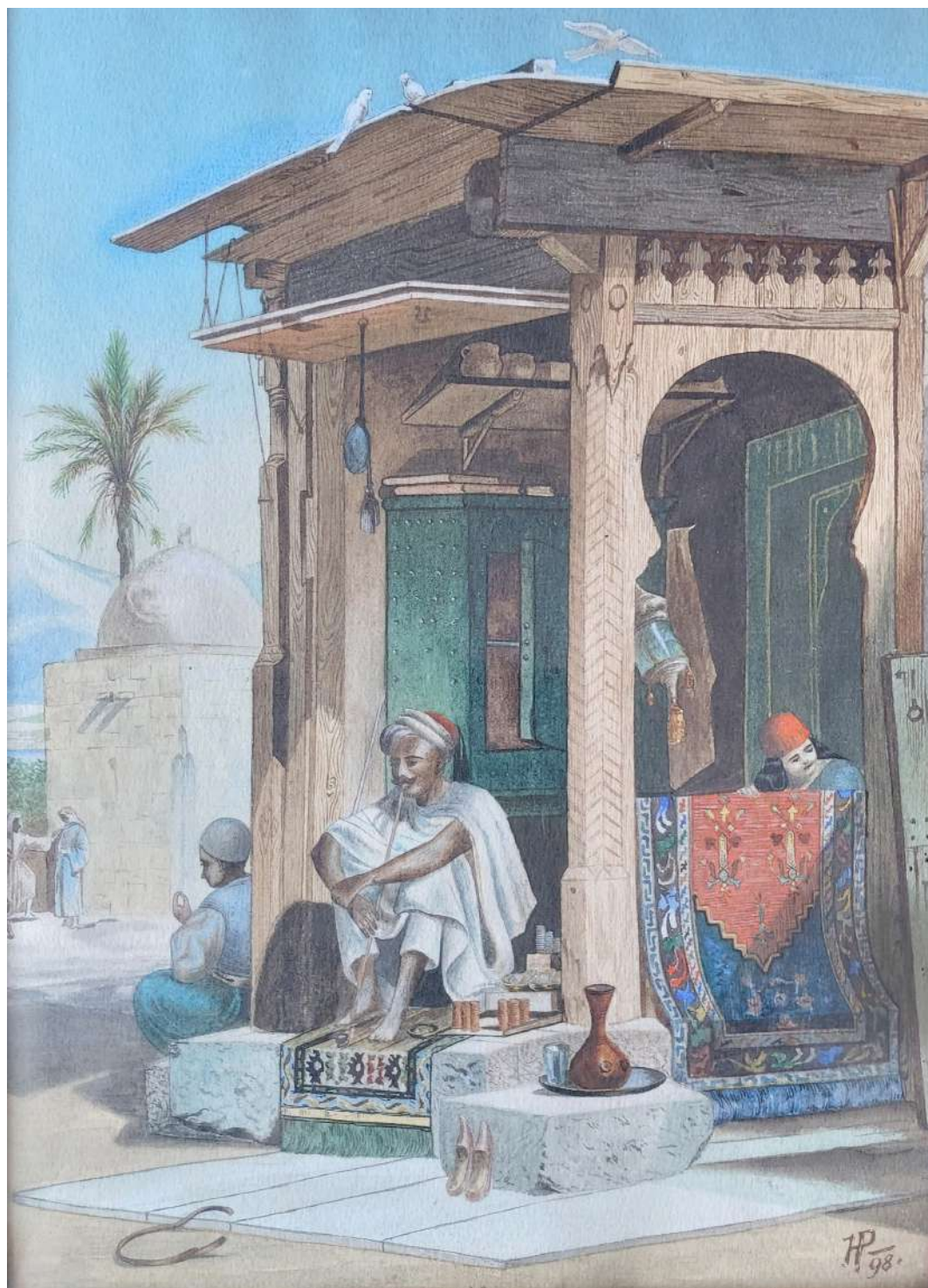
Antun Korlević (1851. – 1915.), entomolog, profesor na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Po njemu je imenovan glavni trg u istarskom gradu Višnjanu.

Mihovil Logar (1902. – 1998.), skladatelj i profesor na Sveučilištu umjetnosti u Beogradu.

Korado Korlević (r. 1958.), učitelj i poznati amaterski astronom u Višnjanu.

Vanna (Ivana Ranilović Vrdoljak, r. 1970.), pjevačica koja je između ostalog predstavljala Hrvatsku na Eurosongu 2001. godine.

Sanja Barić (r. 1974.), profesorica na Katedri za ustavno pravo na Sveučilištu u Rijeci.

6. Orijentalistička slika koju je napravio Hubert Pettan st. Kranj (Slovenija), 1898.

GLAZBENI POČECI

Osnovno obrazovanje

Moje osnovno i srednje obrazovanje obilježeno je paralelnim pohađanjem opće glazbene škole u Zagrebu. Pohađao sam Osnovnu školu *Veljko Vlahović* (danas se zove *Petar Zrinski*) u Krajiškoj ulici broj 9, gdje je moja majka predavala glazbenu kulturu, i *Glazbenu školu Blagoja Berse*, koja je bila najbliža našem obiteljskom stanu u Kačićевой ulici br. 4. Violončelo je postao moj glavni instrument na prijedlog Rudolfa Matza, poznatoga skladatelja, violončelista i obiteljskog prijatelja. To dvostruko obrazovanje utjecalo je na moj život na razne načine. Na violončelu sam redovito izvodio zapadnu umjetničku glazbu u komornom ansamblu na produkcijama osnovne škole.

7. Sviranje violončela u komornom sastavu na produkciji u osnovnoj školi. Zagreb, 1971.

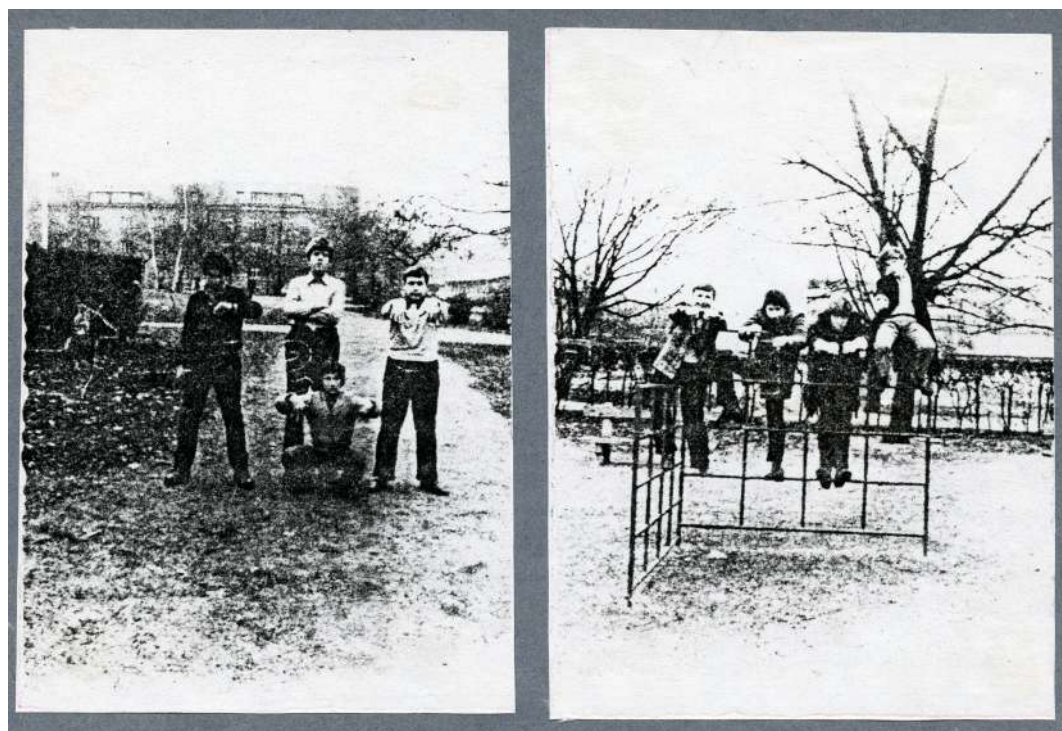

Istodobno – izvan obiteljskoga kruga i glazbene škole – otkrivao sam druge, različite vrste glazbe koje su pobudile moju znatiželju. Talentirani školski prijatelj, gitarist Danijel Veličan, imao je brata koji je živio u Njemačkoj i donosio gramofonske ploče s popularnom glazbom (uglavnom *blues* i *rock*); kasnije su trgovine u Zagrebu počele prodavati licencirane ploče, što je nadahnulo nas trojicu prijatelja i školskih kolega da osnujemo glazbeni sastav. U sastavu *Vještice* Danijel je bio

glavni pjevač i gitarist, ja sam svirao bas ili klavijature, a Darko Dajč (koji je kasnije promijenio ime u Daniel Deutsch) svirao je bubnjeve.² Naš repertoar uključivao je standarde britanskih i američkih izvođača kao što su *Slade*, *Deep Purple* i *Alice Cooper*, ali jezgru su činile naše vlastite skladbe. Odabrani audioprimjer *Viva kemija* (Živjela kemija) počiva na citatima s predavanja naše razrednice i profesorice kemije Zdenke Denk, no tekst u jednom trenutku duhovito (namjerno pogrešno) sugerira da je simbol za vodik O, a za kisik H. Njoj, a jednako tako i školskoj publici, jako se svidjela naša kreacija. U nedostatku novca za kupovinu električnih instrumenata i pojačala, svirali smo na akustičnim instrumentima. Na fotografiji smo (s lijeva na desno): Darko Dajč, Svanibor Pettan, Danijel Veličan (čuči) i Petar Požega (prijatelj i kasniji član).

Srednjoškolsko obrazovanje

8. Sastav popularne glazbe Vještice. Zagreb. 1971.

1. Glazbeni sastav Vještice: Viva kemija, Zagreb, 1971.

Za srednjoškolsko obrazovanje izabrao sam X. gimnaziju u Medulićevoj ulici broj 33 jer je bila najbliža mojem obiteljskom domu. Prilozima o glazbi surađivao sam u školskim novinama *Iskra*. Četiri teksta na jednoj stranici izdanja ilustriraju moje aktivno zanimanje za različite vrste glazbe (uključujući zapadnu umjetničku glazbu i rock) kao i zabrinutost za kontraproduktivnu upotrebu staroga gramofona na satu glazbenog odgoja. Osim pjevanja u zboru nastupao sam u *ad-hoc* ansamblu sastavljenom od glazbenika iz različitih progresivnih rock sastava u Zagrebu.³ Bili smo predgrupa glavnoj atrakciji večeri – popularnom onodobnom sastavu *Stakleno zvono* – i dobili smo vrlo pozitivne kritike, nenamjerno zasjenivši nastup glavnoga sastava.

9. Najava koncerta. Zagreb, 1976.

Moje paralelno srednjoškolsko glazbeno obrazovanje odvijalo se u Glazbenoj školi Vatroslava Lisinskog, gdje je moj otac nekoć predavao glazbenu povijest i teorijske predmete. Francuski rog bio je moj glavni instrument tri godine, ali nakon što sam na maturalknoj večeri zabunom primio udarac u usnu, koji je prouzročio potencijalno opasan krvni ugrušak, ponovno sam se prebacio na violončelo i završio školu kao violončelist. Neko vrijeme sam pohađao i privatne satove solopjevanja. U toj glazbenoj školi otkrio sam *simfo rock* i s kolegama iz razreda tijekom odmora između satova počeo analizirati izvedbe sastava kao što su *Yes* i *ELP*. Imali smo odličnog profesora glazbene teorije, Tihomira Petrovića, koji se s jednakim entuzijazmom koristio umjetničkom i popularnom glazbom da bi nam objasnio principe glazbene teorije.

Sveučilišni dodiplomski studij

S 18 sam godina počeo studirati na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Sljedeće sam godine upisao studij muzikologije na Muzičkoj akademiji istoga sveučilišta. Nakon dvije godine studija prava i jedne godine studija muzikologije, napustio sam pravo kako bih se potpuno posvetio ovom drugom. Bilo je zadovoljstvo učiti o povijesti glazbe od profesora kao što su Ivo Supićić i Koraljka Kos, o teorijskim predmetima od Davorina Kempfa i Frane Paraća, a kasnije o novoj glazbi od Nikše Glige te o mnogim praktičnim primjenama od Eve Sedak. No, moj omiljeni predmet bila je etnomuzikologija, a profesor Jerko Bezić upoznao me je s narodnom (folklornom, tradicijskom) glazbom, koja mi je dotad bila uglavnom nepoznata.

Pjevanje u Akademskom zboru Studentskoga kulturno-umjetničkog društva »Ivan Goran Kovačić«, možda najboljem amaterskom zboru u tadašnjoj Jugoslaviji, lijepo je dopunilo moj studij muzikologije, omogućivši mi da iz perspektive izvođača razumijem neke od skladbi koje sam upoznao na studiju. Pojam pristupa glazbi uz pomoć teorije i izvedbe i dalje je prisutan u mom radu, proširen primjerima iz različitih geografskih i kulturnih prostora.

PRVA TERENSKA SNIMANJA

Moje prvo terensko snimanje datira iz 1976. godine, dok sam još bio srednjoškolac. Bilo je to vrlo *situacijsko* iskustvo. Moja baka tada je imala 93 godine i često je trebala pomoć kako mojih roditelja tako i mene. »Huuubert! Huuubert!«, znala je vikati noću, dozivajući svoga sina, moga oca. Nakon što bi se probudio, uvijek ju je ljubazno i strpljivo pitao iz svoje sobe što joj treba. Njezin odgovor je često bio: »Samo sam htjela provjeriti spavaš li.« Jedne noći rekla je da joj treba pomoć kako bi otišla na WC, pa sam se ponudio pomoći joj.

*10. Umjetnička fotografija
Slave Pettan rođene
Korlević (1883. – 1981.).
Zagreb, 1910.*

Dok je sjedila na prijenosnom WC-u u svojoj sobi u 2:30 ujutro, pitao sam je bi li mi dopustila da testiram svoj novi kasetofon snimanjem njezina pjevanja. »Što bi htio da pjevam?«, pitala je. »Svoju najdražu pjesmu«, rekao sam. Ubrzo nakon toga pritisnuo sam tipku za snimanje i snimanje je počelo. Njezina omiljena pjesma bila je himna Austro-Ugarske Monarhije, države u kojoj je rođena i koja je prestala postojati 1918. godine. U svojem dugom životu živjela je u četiri države (Austro-Ugarskoj, Kraljevini Jugoslaviji, Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji) a da nikad nije napustila područja Hrvatske i Slovenije. Razdoblje Austro-Ugarske očito joj je bilo najdraže, a njezina ljubav i poštovanje prema caru Franji Josipu nisu prestali do kraja njezina života. Pjevala je himnu prvo na njemačkom, a zatim na hrvatskom jeziku.

Mnogo godina poslije transkribirao sam i glazbu i tekstove kako ih je izvodila moja baka jer su mi trebali za konferencijsko izlaganje i kasnije objavljivanje, te sam ih usporedio s kodificiranim verzijama himne. Shvatio sam da je modificirala nekoliko parametara (formu, tekst, melodiju), što je potpuno u skladu s etnomuzikološkim poimanjem o procesa usmenoga prijenosa tradicijske glazbe. Kao što se može čuti iz snimki, čak je stvorila neke vlastite dijelove u njemačkoj verziji (»Heil Franz Joseph, heil Elisabeth, Österreich wird ewig sein«). Važno je napomenuti da je jezik komunikacije s njezinim slovenskim mužem, spomenutim časnikom austrougarske vojske koji je preminuo 1918., bio njemački. Prema njezinim riječima, do kraja Habsburške Monarhije govorila je hrvatski uglavnom samo s prodavačima na tržnici, ali unatoč tome, bila je u stanju otpjevati mi i hrvatsku verziju himne.

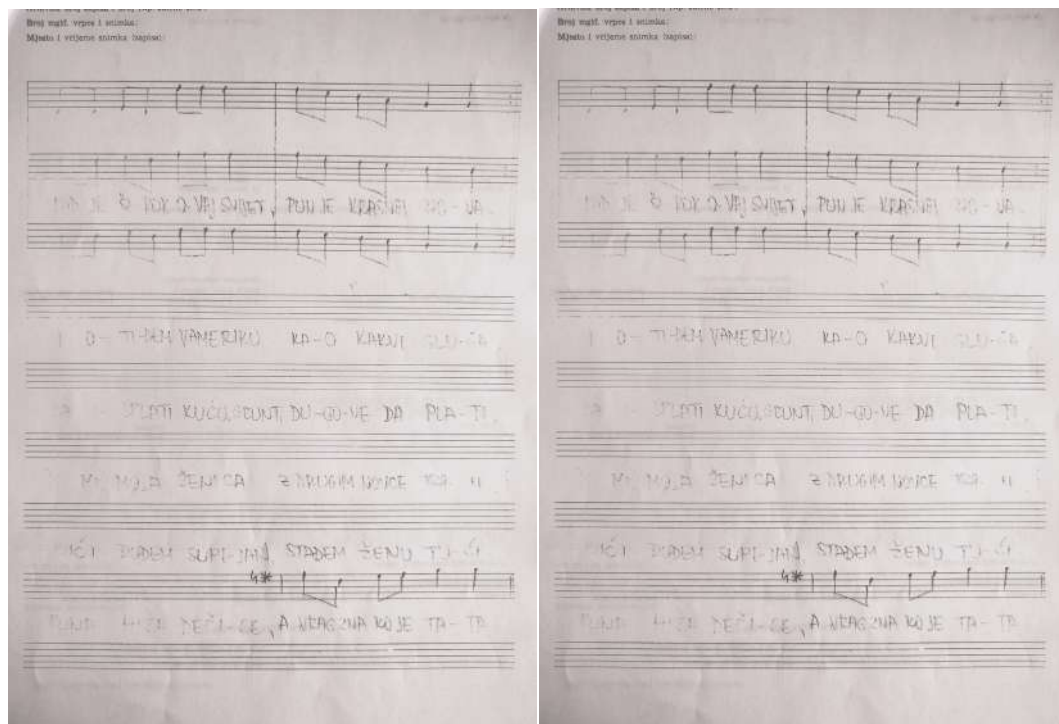
2. Slava Pettan: **Austrougarska himna**
na njemačkom i na hrvatskom jeziku. Zagreb, 1976.

DODIPLOMSKI STUDIJ U HRVATSKOJ

Kao dodiplomski student posjetio sam obitelj s majčine strane u selu Novigradu Podravskom i ubrzo nakon toga došao u obližnje mjesto Virje. Tamo sam saznao za Josipa Širokog, zvanog Baček (1882. – 1963.), neobičnog i uglavnom nepoznatog istraživača narodne glazbe, rodom iz toga mjesta. Prateći trag došao sam do kuće u kojoj je živio potkraj svojega života i otkrio njegovu ostavštinu na tavanu. Moje istraživanje je, među ostalim, dokazalo je da je bio prvi Hrvat s doktoratom iz muzikologije, što je izazvalo zanimanje drugih istraživača, posebno u Beču, gdje je stekao doktorsku titulu.

Etnomuzikologija u Zagrebu se tijekom mog studija predavala samo na jednoj godini dva sata tjedno. Zahvaljujući peticiji koju je potpisala moja generacija studenata, uprava je dopustila da se taj predmet produlji na još jednu godinu, sve zajedno na dva kolegija u dvije akademske godine. To je omogućilo profesoru Beziću da nas pošalje na terenski rad u razna ruralna područja Hrvatske, što je otvorilo novo poglavlje u mom životu. Tijekom istraživanja u selu Gradišću kraj Samobora moj glavni sugovornik bio je violinist u svojim osamdesetima, Franjo Kirin, koji je završio samo nekoliko razreda osnovne škole, ali je imao mudrost koja mi je bila potpuno nova, potpuno drukčija od mogega odrastanja s »hodajućom enciklopedijom« (tako su neki kolege zvali mogega oca). Jedna od mojih omiljenih snimki s toga terenskog putovanja nosi ime *Amerika* i na humorističan način obrađuje ozbiljne posljedice emigracije na tradicionalni obiteljski život.

11. Transkripcija pjesme *Amerika* prema izvedbi Franje Kirina i njegove obitelji. Gradišće (Hrvatska), 1981.

3. Franjo Kirin i njegova obitelj: **Amerika.** Gradišće, 1981.

Treće vrijedno iskustvo s terenskoga istraživanja tijekom mojih dodiplomskih godina bila su tri terenska tjedna s kolegama studentima etnologije i muzikologije u mjestu Cere u Istri. Imajući jasne ciljeve i zadatke, naučili smo kako odgovorno djelovati u raznim situacijama, surađivati jedni s drugima i učinkovito prikupljati podatke.

12. Terensko istraživanje u Istri: sa sviračima sopela iz Cera. Barban (Hrvatska), 1981.

Time su se stvorili uvjeti za sljedeću fazu u mom zamišljenom širenju opsega etnomuzikologije terenskim radom u drugim dijelovima svijeta. Profesor Bezić bio je spreman podržati taj izazov i voditi me kao mentor. Povezao me je s dr. Ankicom Petrović s Univerziteta u Sarajevu, koja je završila disertaciju u Belfastu pod mentorstvom jednoga od najpoznatijih etnomuzikologa i afrikanista, Johna Blackinga. Sa zahvalnošću sam primio njezine korisne savjete te nekoliko Blackingovih radova.

TANZANIJA: PRVO TERENSKO ISTRAŽIVANJE IZVAN EUROPE

Terensko istraživanje izvan matične zemlje, posebice tijekom dodiplomskog studija, bilo je vrlo neuobičajeno te 1982. godine. Bio sam prvi (budući) etnomuzikolog iz tadašnje Jugoslavije koji je putovao u Afriku da bi prikupio podatke za akademsku (diplomsku) radnju.⁴ Moji financijski resursi bili su ograničeni, a opremu za terenski rad posudio sam iz istraživačkog instituta moga mentora. Imao sam prilično oskudne sekundarne izvore o temi istraživanja. Moji su me tanzanijski studentski prijatelji u Zagrebu pripremili za to iskustvo podukom jezika (svahili) i kulture.

Kad sam stigao na tanzanijski otok Zanzibar, doslovno je sve u novom okruženju bilo zanimljivo dvadesetdvogodišnjem studentu koji nikada ranije nije putovao izvan Europe. Neke od mojih istraživačkih situacija bile su unaprijed planirane i dogovorene, dok su se druge dogodile neočekivano.

Jednom prigodom, dok sam hodao kroz šumu prema školi kako bih dokumentirao pjevanu poeziju (*shairi, utenzi*), čuo sam pjevanje i ubrzo shvatio da je to jedinstven primjer radne pjesme koju je izvodio berač kokosa. Moja audiosnimka dokumentira njegov uzdržani vokalni izraz dok se penjao na palmu, melodiju koju je izvodio nakon što je stigao na vrh, zatim zvukove udaraca otkinutih kokosa o tlo, melodiju nakon završetka posla i novu temu opet uzdržani vokalni izraz dok se spuštao niza stablo. Potkraj snimke je moj magnetofon snimio nešto drukčije, individualizirane zvukove drugoga berača kokosa koji se penjao na susjednu palmu.

4. **Pjesma berača kokosa.** Zanzibar (Tanzania), 1982.

Među najboljim izvođačima čiju sam glazbu snimao i koje sam intervjuirao na Zanzibaru bila je Fatma Baraka Khamis, poznatija po nadimku *Bi Kidude*, pjevačica, sviračica *msondo* bubnja, vođa ženskog ansambla i *nyakanga* (voditeljica *unyago* obreda inicijacije za djevojke). Kasnije je postala međunarodno priznata zvijezda sa snimljenim pločama, reklamirana kao »Časna kraljica *Taraba* i *Unyaga*«.

13. S *Bi Kidude*. Zanzibar, 1982.

Važna dužnost terenskih istraživača trebala bi biti predstavljanje potencijalno opasnih iskustava koja su doživjeli, a tih uglavnom nema u publikacijama unatoč njihovu visokom obrazovnom potencijalu. Sljedeća priča je takva.

U jednom trenutku, dok sam fotografirao u urbanom području, iznenada su me opkolili naoružani muškarci u uniformama. Odveli su me svom zapovjedniku, koji mi je objasnio da sam, očigledno nesvjesno, zalutao u važno vojno područje te da se film iz moga fotoaparata mora uništiti. Ta neugodna situacija dogodila se ubrzo nakon što sam snimio važan glazbeni događaj relevantan za moju diplomsku radnju pa bi gubitak filma značio i gubitak prethodno prikupljenih fotografija. Činjenice da sam sa sobom ponio samo pet rola filma i da nisam znao postoji li lokalna trgovina koja prodaje filmove, dale su mi odlučnost da pokušam sačuvati film u fotoaparatu usprkos zahtjevu zapovjednika. Naš razgovor trajao je više od dva sata, postupno se krećući od neupitnog zahtjeva do razgovora o prijateljskim odnosima između Tanzanije i Jugoslavije, te naposljetku o sličnostima i razlikama između afričke i europske glazbe. Na kraju je film ostao siguran u mom fotoaparatu. S jedne strane, to iskustvo otkrilo je moju naivnost u to doba, ali s druge, naučilo me da naizgled beznadna situacija može završiti sretno zahvaljujući odlučnom, iskrenom i dobro argumentiranom dijalogu.

I još jedna napomena o dobrim odnosima između Tanzanije i Jugoslavije. Činjenica da mi se magnetofon iznenada pokvario na Zanzibaru bacila me u očaj. No pomoć je bila bliža no što sam mislio. Inženjer na Radiju Zanzibar završio je studij u Ljubljani i s posebnim je zadovoljstvom popravio moj uređaj.

Glavni rezultat mogega istraživanja u Tanzaniji bio je diplomski rad na 140 stranica pod naslovom »Uvid u glazbeni život tanzanijskih otoka Zanzibara i Pembe« (Pettan 1983).

OTKRIĆE U SELU NA KOSOVU

Nadahnut svojim istraživanjem na Zanzibaru u ljeto 1982. godine, gdje sam prvi put živio u islamskoj kulturi, odlučio sam upoznati jugoistočni dio tadašnje Jugoslavije, živuće naslijeđe višestoljetne prisutnosti Osmanskoga Carstva. Grad Prizren na Kosovu privukao je moju pozornost više od bilo kojeg mjesta u mjesec dana informativnog putovanja između Makedonije i Slovenije. Bio je to prekrasan grad, kulturno bogat i raznolik u etničkom i vjerskom smislu.

Po završetku dodiplomskog studija muzikologije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1983. godine, morao sam provesti godinu dana vojnog roka u Jugoslavenskoj narodnoj armiji. Moj iznimno neobičan zahtjev da tu obavezu odradim u Prizrenu na politički nemirnom Kosovu nadležni su

organi konačno odobrili, omogućivši mi zapravo godinu uzbudljiva terenskoga istraživanja s besplatnim smještajem i obrocima. Kao instruktor za kulturne djelatnosti mogao sam se koristiti vojnim magnetofonom i dokumentirati ulične svadbe u obližnjim romskim četvrtima, komunicirati s civilnim stanovništvom i institucijama te pripremati događaje unutar i izvan vojnoga kompleksa.

14. Kao osnivač i dirigent zbora koji se sastojao od lokalnih djevojaka i vojnika. Prizren (Kosovo), 1984.

Poslije vojnoga roka nastavio sam dolaziti na Kosovo i narednih godina, ponekad kao dio svoga profesionalnog mjesta glazbenog urednika Radija Zagreb (današnji Hrvatski radio) i kao predstavnik Jugoslavije u sekciji za narodnu glazbu Europske radijske unije. Na jednom od takvih snimanja 1985. godine posjetio sam selo Mušutište (Mushtisht), otprije poznato kao kolijevka nekoliko uspješnih albanskih glazbenika na Kosovu. Moji apsolutni favoriti na dugom snimanju različitih izvođača bile su dvije djevojčice, Safete i Sahide Mustafa. Zajedno su mi otpjevale pjesmu »Moj baluke prere« iz južne Albanije, dok je Safete izvela pjesmu »Kur dola te dera«, poznatu uglavnom na Kosovu. Njihova izvanredna interpretacija inspirirala me da ih preporučim Esatu Rizvanolliju, glazbenom uredniku Radija Priština, da ih uvrsti u veliki koncert pod pokroviteljstvom Europske radijske unije koji je bio planiran u Skoplju 1986. godine. On je

ozbiljno shvatio moje riječi i sestre su postale glavna atrakcija na koncertu. Ostalo je povijest. Poznate kao Motrat Mustafa (Sestre Mustafa) imaju dugu i uspješnu glazbenu karijeru, a njihova popularnost se proteže i na kosovsku dijasporu diljem svijeta.⁵

15. Transkripcija pjesme *Kur dola te dera* prema izvedbi Safete Mustafa, Mušutište (Kosovo), 1986.

NOTNI PRIMJER BROJ 26

KUR DOLA TË DERA

Mušutište
(Suva Reka)

♩ = 152

(3)

KUR DO-LA TË DE-RA NUK MË LI-N-TE V JEH-RRA
VIEH-RRA NUK MË LIN-TE SE HA-LLE-T S'MI DIN-TE

SHPIRTO O NUK MË LI-N-TE V-JEH-RR-A
SHPIRTO O ZEMRA FLAKË PO-M DI-GJET

EVOD: Kad se pojavih na vratima, svekrva mi nije dala dušu, svekrva mi nije d
Nije mi svekrva dala jer muke moje nije znala, srce mi u plamenu ge

NOTNI PRIMJER BROJ 27

KUR DOLA TË DERA

Dakovica

MAGISTARSKI STUDIJ U SLOVENIJI

Iako sam iznimno uživao u svom prvom profesionalnom poslu na Radiju Zagreb, bilo mi je jasno da želim nastaviti studirati. U to su vrijeme samo dva sveučilišta u Jugoslaviji nudila magistarski i doktorski studij muzikologije: Ljubljana i Sarajevo. Budući da sam već putovao između Zagreba i Ljubljane zbog veze s mojom budućom slovenskom suprugom, Ljubljana je postala prvi izbor. Nakon prolaska kvalifikacijskog ispita na Odsjeku za muzikologiju Filozofskog fakulteta upoznao sam potencijalnu mentoricu, prof. Zmagu Kumer, koja se činila zainteresiranom za moj istraživački plan o »narodnoj plesnoj glazbi u Egiptu«, ali je smatrala da je tema irelevantna i stoga neprihvatljiva za magistarski rad. »Zašto ići u inozemstvo kada kod kuće ima toliko neistraženih terena i tema«, tvrdila je s punim autoritetom priznate istraživačice narodne glazbe, čiji je znanstveni cilj bio donijeti rezultate istraživanja na oltar domovine. Srećom, profesor Bezić, mentor moga diplomskoga rada, pridružio se kao komentor i odobren je kompromisni naslov: *Suvremena folklorna plesna glazba u Egiptu i srodne pojave u folklornoj glazbi Kosova*.

Studij je bio potpuno individualan, temeljen na povremenim sastancima s jednim od komentora. Nije bilo predavanja na kojima bi se magistarski studenti mogli međusobno susresti, a prof. Kumer je redovito radila u današnjem Institutu za etnomuzikologiju pri Znanstveno-istraživačkom centru Slovenske akademije znanosti. Na Sveučilištu u Ljubljani u to vrijeme nije bilo stalno zaposlenih etnomuzikologa. Takav sustav studija stavljao je brojne odgovornosti studentima, uključujući radnu disciplinu i upravljanje vremenom. Sjećam se da sam rad pisao olovkom, a zatim sam sve nakon provjere komentora predavao profesionalnoj osobi za prijepis koja je otipkala original i šest potrebnih kopija. Zahvalan sam komentorima na njihovu teorijskom i metodološkom vođenju prije terenskoga rada te na tome što su bili uz mene tijekom pisanja. Također sam zahvalan prof. Ankici Petrović sa Sveučilišta u Sarajevu, koja mi je davala povremene savjete i literaturu i sudjelovala kao članica komisije u postupku obrane magistarskog rada.

EGIPATSKO RAZDOBLJE

Svaka jugoslavenska republika imala je Odbor za kulturnu i tehničku suradnju za stipendije za studente koji su željeli dio svojega studija provesti u inozemstvu. Odbor u Zagrebu prihvatio je moju prijavu s pažljivo osmišljenim istraživačkim planom za polugodišnji studij u Egiptu, ali konačno odobrenje još uvijek je bilo podložno potvrdi institucije u zemlji domaćinu. Kako dugo očekivana potvrda iz Egipta nikad nije stigla, preostale su mi dvije mogućnosti: jednostavno odustati ili otputovati u Egipat na svoju ruku i pokušati riješiti problem sa stipendijom na licu

mjesta. Prevagnula je druga mogućnost i započeo sam *egipatsko razdoblje* na međunarodnom folklornom festivalu u Ismailiji 1986. godine, snimajući i uspostavljajući veze s mnogim sudionicima iz Egipta. U jednom trenutku, srećom, upoznao sam hrvatskoga svećenika koji mi je ljubazno pružio smještaj u Kairu u trajanju od deset dana, tijekom kojih sam planirao istražiti problem sa stipendijom. Prvog dana u Kairu posjetio sam poznato sveučilište za glazbu i zatražio sastanak s dekanicom. Njezin spontani komentar nakon što smo se sreli na hodniku bio je »Oh, vi ste Svanibor Pettan? Znam za vas jer vaša prijava već nekoliko mjeseci stoji na mom stolu«, što je vjerojatno izazvalo jednako spontani izraz ljutnje na mom licu, pa mi je odmah ponudila »ukusne egipatske slastice«. Za nekoliko dana počeo sam primati stipendiju, skromnu ali dovoljnu za troškove smještaja. Novac za terenski rad u različitim dijelovima zemlje (od Aleksandrije na sjeveru do Abu Simbela na jugu i od El Ariša na istoku do Sive na zapadu) došao je zahvaljujući mojim privatnim glazbenim instrukcijama djeci jugoslavenskih i drugih stranih diplomata. To je bila uzajamno dobitna situacija: roditelji su bili uzbuđeni što imaju učitelja glazbe za svoju djecu koju sam uglavnom poučavao sviranju klavira i glazbenoj teoriji, što mi je zauzvrat omogućilo financiranje troškova terenskoga istraživanja.

16. Snimanje folklornog ansambla iz oaze Kharga, Ismailija (Egipat), 1986.

5. Član folklornog ansambla iz oaze Kharga demonstrira odabrane ritmičke obrasce lupkajući prstima po obrazima. Ismailija (Egipat), 1986.

17. Kao osnivač i dirigent dječjeg zbora jugoslavenske zajednice. Kairo (Egipat), 1987.

Jedna od nekoliko priča s obrazovnim potencijalom zaslužuje biti predstavljena ovdje.

Moje terensko istraživanje u Egiptu obuhvatilo je polugodišnje razdoblje u 1986. i 1987. godini. Mnogo godina poslije, u ožujku 2002., sasvim sam slučajno otkrio svoje ime u recenziji knjige o »cionističkoj zloupotrebi egipatske glazbe« objavljenoj na internetu. Recenzent je ustvrdio da autor knjige spominje moje istraživanje prije petnaest godina, kada sam kao, »proizraelski jugoslavenski etnomuzikolog, zloupotrijebio povjerenje istraživača u Folklornom institutu u Kairu i snimio sve što sam mogao dohvatiti«. Autor me je na bizaran način povezao s kompozitorima poput Camillea Saint-Saënsa i Ernesta Blocha te s glazbenim istraživačima poput Roberta Lachmanna i Amnona Shiloaha. Naša »zajednička skrivena agenda« – smatrao je – bila je potkopati arapsku glazbu. Kritizirao je istraživače instituta što mene, »cionističku lisicu«, nisu spriječili da radim na prikupljenim izvorima i da posjećujem sela diljem zemlje. Nakon konzultacija s kolegama iz inozemstva – stručnjacima za egipatsku glazbu – otputovao sam u Kairo kako bih od samog autora saznao zašto je pisao laži o meni. Susreo sam ga u njegovu domu i saznao da »istina« o meni potječe iz neformalnih tračeva u institutu, gdje je čuo da sam tijekom boravka u Egiptu putovao u Izrael. I zapravo je istina da sam putovao u Izrael, ali kako bih posjetio jugoslavensku kolegicu koja je imala stipendiju za studij u Jeruzalemu i nikada nisam tu činjenicu skrivao od svojih egipatskih kolega. Autor mi se osobno ispričao, ali je odbio javno ispraviti svoje tvrdnje. Unatoč tome urednik *online* časopisa pristao je ukloniti recenziju s interneta. Ovaj primjer pokazuje da neodgovoran pisac u bilo kojem kontekstu može narušiti reputaciju znanstvenika i da znanstvenik mora reagirati protiv laži.

18. Susret u Jeruzalemu: Amnon Shiloah, Ankica Petrović, Svanibor Pettan.
Jeruzalem (Izrael), 1987.

Istraživanje u Egiptu rezultiralo je magistarskim radom od 240 stranica sa spomenutim naslovom (Pettan 1988). Sastoji se od triju dijelova koji sadrže podatke o Egiptu, Kosovu i njihovoj usporedbi. Dok sam neke radove o istraživanju u Tanzaniji objavio, za radove o istraživanju u Egiptu nisam uspio pronaći vremena jer je sljedeći dio moga života upravo trebao početi na drugoj strani Atlantika.

DOKTORSKI STUDIJ U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA

Zahvaljujući poticaju prof. Ankice Petrović, stupio sam u vezu s prof. Jozefom Pacholczyk, koji je osnovao i vodio doktorski program iz etnomuzikologije na Sveučilištu Maryland Okrug Baltimore u SAD-u. Glazba u Egiptu bila je jedno od područja njegova posebnoga interesa i obojica smo s nestrpljenjem iščekivali početak moga studiranja u jesen 1988. godine. Jedan od studenata prof. Petrović, Dane Kusić, ušao je u isti program godinu dana prije. Preduvjet za studij u SAD-u bilo je testiranje radi kojeg sam putovao u Beograd. Tamo sam udovoljio zahtjevima testova TOEFL (test engleskog kao stranog jezika) i GRE (test kojim se provjerava sposobnost za akademski razvoj u sklopu doktorskog studija) i sve je bilo spremno za četverogodišnji studij daleko od doma.

Prof. Pacholczyk me nije samo dočekaao na aerodromu već me je prvih deset dana smjestio u svoj obiteljski dom. Nakon toga sam se pridružio Dani u stanu u prekrasnoj zgradi u stilu minulih vremena. Osim što sam bio doktorski student, radio sam i kao asistent u nastavi pa nije bio besplatan samo moj doktorski studij, već sam primao i mjesečnu plaću dovoljnu za sve potrebne troškove. Drugim riječima, mogao sam se potpuno posvetiti svojem doktorskom studiju.

Profesorski tim bio je snažan i inspirativan, uključujući Jozefa Pacholczyka s istraživačkim interesima u Indiji i na Bliskom istoku, njegova bivšeg profesora s Kalifornijskoga sveučilišta u Los Angelesu (UCLA), Mantlea Hooda (osnivača prvoga dokorskog programa za etnomuzikologiju na svijetu (UCLA 1954. godine) s istraživačkim interesima u Indoneziji, Gani i Havajima te (kasnije) Philipa Schuylera s istraživačkim interesima u Jemenu i Maroku. Karl Signell bio je direktor pridruženog Centra za tursku glazbu. Moto dokorskoga programa bio je »Glazba gdje god i kad god«, jasno naglašavajući da smo dobrodošli proučavati bilo koju glazbu bez obzira na nacionalnost, estetiku ili išta drugo. Potpuno suprotno od mogega magistarskog studija, imali smo zajedničku redovnu nastavu, koja nije uključivala samo predavanja profesora nego i rasprave u kojima smo studenti mogli iskoristiti i svoja znanja. Predmeti su obuhvaćali proseminar, glazbe svijeta, glazbu i društvo u Indiji / na Bliskom istoku / Indoneziji / Havajima / Maroku, metode terenskog i laboratorijskog rada u etnomuzikologiji te druge, uz redovitu praktičnu nastavu balinezijskoga gamelana. Redovito smo imali priliku slušati gostujuće predavače iz raznih dijelova svijeta, volontirati na godišnjem natjecanju indijske glazbe na sveučilištu, sudjelovati u samostalno organiziranim studentskim ansamblima poput turskog klasičnog glazbenog ansambla te svirati u javanskom gamelanu u indonezijskom veleposlanstvu u obližnjem Washingtonu.

Proces odabira teme za moju doktorsku disertaciju još je jedna edukativna priča vrijedna predstavljanja. Nakon što sam na nastavi i preko literature bio izložen glazbama iz raznih dijelova svijeta, počeo sam razvijati zanimanje za Mjanmar (bivša Burma) u jugoistočnoj Aziji. Nestabilna politička situacija, uključujući trajne oružane sukobe, natjerala je prof. Pacholczyka da isključi Mjanmar kao mjesto moga terenskog istraživanja za doktorski rad. Moj drugi izbor bila je Somalija. Već sam počeo uspostavljati veze u njihovu veleposlanstvu kad su unutarnje napetosti u Somaliji eskalirale u otvorene sukobe. Treća opcija bilo je Kosovo, gdje sam imao iskustva terenskoga istraživanja, pa je na koncu potvrđena tema *Romski glazbenici na Kosovu: interakcija i kreativnost*. Čim je u u svibnju 1989. završila nastava, pa time i moje obveze na sveučilištu, otišao sam na Kosovo i radio tamo do rujna, kad je trebao početi novi semestar u Americi. Ponovio sam to i 1990., ali 1991. godine rat u Jugoslaviji prisilio me da napustim mjesto terenskoga istraživanja mjesec dana ranije, uhvativši doslovno posljednji autobus koji je povezivao Beograd i Zagreb. Jedan kolega se našalio nakon što je čuo moju priču o Mjanmaru,

Somaliji i Jugoslaviji, rekavši: »Molim te, nemoj doći istraživati u moju zemlju, ne želim ovdje rat.« Istraživanje na Kosovu bilo je nadahnuto suvremenom antropološkom literaturom i metodološkim pristupima, koji su bili novi i za mene i za etnomuzikologiju u široj regiji.

To je impliciralo život u zajednici i aktivnu suradnju s istraživanim subjektima. Bio sam sretan što sam mogao tijekom triju uzastopnih godina živjeti mjesecima u romskoj obitelji s četiri generacije glazbenika. Njihov dom bio je u zajednici široko poznatoj po glazbenicima i glazbenom životu. To terensko istraživanje bilo je financirano mojom osobnom ušteđevinom. Doktorsku disertaciju obranio sam 1992. godine.

Na fotografiji su (s lijeva na desno): Jozef Pacholczyk, Karl Signell, Svanibor Pettan, Philip Schuyler i Mantle Hood.

19. S profesorima nakon obrane disertacije. Ellicott City (SAD), 1992.

ISTRAŽIVANJE I NASTAVA U NORVEŠKOJ

Ponekad susret dviju osoba u pravo vrijeme i na pravome mjestu može rezultirati jedinstvenim korisnim dugoročnim posljedicama koje traju desetljećima. Godišnji simpozij povezan sa Slovenskim glazbenim danima u Ljubljani 1993. godine imao je temu Glazba kao provokacija, a ja sam bio jedini sudionik čiji je rad bio o glazbi i još uvijek trajućim ratovima na područjima bivše Jugoslavije. Na temelju mog rada i kasnijega razgovora jedan od sudionika, prof. Kjell Skyllstad sa Sveučilišta u Oslu, pozvao me da sudjelujem u nastavi i istražujem u Norveškoj, osigurao mi stipendiju i postao u sljedećim desetljećima dragim prijateljem i nadahnjujućim kolegom. Cilj njegova projekta »Zvučna zajednica« (1989. – 1992.) bio je upotreba glazbe u smanjenju jaza i međusobnom približavanju školske djece norveškoga i imigrantskoga podrijetla iz Afrike, Azije i Latinske Amerike, uključujući i njihove roditelje i učitelje. Na temelju njegova bogatoga i pozitivnoga iskustva zajedno smo stvorili projekt »Azra« radi smanjivanja jaza i međusobnog približavanja Norvežana i izbjeglica iz Bosne i Hercegovine u Norveškoj od 1994. do 1996. godine. Njegova originalnost, s praksom koja je prethodila teoriji i povezanošću s kritičnom situacijom na terenu, naznanila je novi početak u polju primijenjene etnomuzikologije. U središtu trokuta koji se sastojao od istraživanja, nastave i muziciranja bio je ansambl *Azra*, sastavljen od glazbenika izbjeglica iz Bosne i Hercegovine i studenata glazbe sa Sveučilišta u Oslu. Zajedno s glazbenicima postavili smo primjer glazbene interakcije bosanskih i norveških glazbi te rastućeg osjećaja prihvaćanja na temelju međusobna učenja i podučavanja. Koncerti *Azre* održavali su se na raznovrsnim mjestima, od izbjegličkih centara do Nacionalnog kazališta,

20. Norveški muzikolog Kjell Skyllstad i Svanibor Pettan. München (Njemačka), 1994.

privlačeći pozornost medija (novina, radija, televizije). Prvi etnomuzikološki broj *Muzikološkog zbornika* (44/1, 2008), u potpunosti posvećen primijenjenoj etnomuzikologiji, bio je ujedno i zbornik za Kjella Skyllstada, prepoznajući njegovu pionirsku ulogu na tom području.

21. Norveški slavist Svein Mønnesland s ženom Kjerstin, Kyell Skyllstad i Svanibor Pettan na otvorenju Pettanove izložbe fotografija o romskim glazbenicima na Kosovu. Oslo, 1996.

Sljedeća fotografija prikazuje bosansko-norveški ansambl Azra na prvom koncertu u bosanskom izbjegličkom klubu u Oslu. S lijeva na desno: Tori Snerte, Sead Krnjić, Elisabeth Vatn, Braco Isović i Suad Vučković (na fotografiji nisu vidljivi Hovar Enge i bubnjar Nermin), 1994.

22. Prvi koncert bosansko norveškog ansambla Azra. Oslo (Norveška), 1994.

6. Bosansko-norveški ansambl Azra izvodi bosansku tradicijsku pjesmu **Moj dilbere** na koncertu u izbjegličkom centru. Bosanski izbjeglički centar u Norveškoj, 1994.

POTRAGA ZA ZAGOROM U MAROKU

Etnomuzikolog ostaje etnomuzikolog u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu, čak i tijekom godišnjeg odmora, kao što ću pokazati sljedećom pričom iz Maroka. Dok sam šetao ulicama Feza, primijetio sam glazbeni instrument u izlogu trgovine koji nije nalikovao nijednom od marokanskih instrumenata koje sam poznavao; štoviše – jako je podsjećao na dvojnice, drveno aerofono glazbalo iz Dalmatinske zagore i drugih dijelova dinarskoga područja Hrvatske te nekih susjednih zemalja. Ušao sam u trgovinu i čuo potpuno iznenađujuće objašnjenje od vlasnika. »Naravno, to je marokanski glazbeni instrument – potječe iz mjesta u Sahari, nekih deset sati vožnje odavde, zove se – Zagora.« Nakon što sam to čuo, moje jedino pitanje bilo je kako doći do marokanske Zagore. Kasnije toga dana, kad me pješčana oluja natjerala da se sklonim u lokalnu gostionicu, započeo sam razgovor s dva Marokanca – Tuarega, koji su iz istoga razloga ušli u gostionicu. Ispostavilo se da čekaju nastavak putovanja svojim kamionom prema rodnom mjestu – Zagori. Kakav nevjerojatan blagoslov! Tijekom duga putovanja moja suputnica Albinca i ja morali smo održavati budnost vozača i njegova prijatelja pjevanjem svih pjesama koje smo znali (oni su tvrdili da ne mogu pjevati, nažalost). Dolazak do njihove kuće u Zagori usred noći bio je spektakularan: nikad prije nisam doživio tako vedro nebo ispunjeno sjajnim zvijezdama koje su se činile gotovo dohvatljive rukom. Dani u Zagori bili su sjajni u svakom pogledu, što se vidi i na fotografiji koja prikazuje muziciranje s glazbenicima iz zajednice Gnawa. Međutim, izvorni razlog ovoga putovanja pretvorio se u kombinaciju slučajnosti i »lažnih informacija«. Naime, Zagora je dobila ime ili po lokalnoj planini ili po židovskoj obitelji Sicura, koja se doselila prije više stoljeća, dok je vlasnik trgovine u Fezu kasnije priznao da je instrument u njegovu izlogu zapravo »suvenir iz Jugoslavije«.

23. Muziciranje s glazbenicima iz zajednice Gnawa. Zagora (Maroko), 2003.

6. ISTRAŽIVANJE

Ova ključna tema može se različito obraditi. U uvodu knjige odlučio sam se osvrnuti na sljedećih pet područja: teoriju, metodologiju, terensko istraživanje, vještine i teme.

Teorija pruža okvir za znanstveno promišljanje i pisanje. Ukorijenjena u kritičkom poznavanju djela drugih istraživača, ona daje intelektualnu snagu svakom istraživanju. Timothy Rice razlikuje četiri teorijska područja – znanstvenu teoriju, društvenu teoriju, teoriju glazbe i disciplinarno specifičnu etnomuzikološku teoriju, te preporučuje označavanje odabrane teorije uporabom različitih vrsta teorija i povezivanje vlastitih studija s barem jednom točkom unutar konceptualnoga prostora etnomuzikologije.⁶

U dijelu svijeta u kojem sam počinjao kao etnomuzikolog teorijsko promišljanje nije se smatralo toliko važnim kao u američkoj antropologijom nadahnutom etnomuzikologijom. Sjećam se kako su neki jugoslavenski etnomuzikolozi s dozom šale komentirali da njihovi američki kolege teoretiziraju dok prikazuju videozapise na predavanjima i konferencijama, dok su oni, europski istraživači narodne glazbe, svoje prezentacije temeljili na pomnim transkripcijama snimljenih glazbenih primjera. Također sam primijetio da su mlađe generacije bile sve sklonije zapadnim prevladavajućim strujama, *mainstreamu* etnomuzikologije, citirajući strance koji istražuju ono što su smatrali svojim područjem, surađujući s njima i stvarajući nove, regionalno obojene varijante discipline.

Moji radovi su nedvojbeno imali koristi od teorijski bogatih studija koje su se bavile nekim mojim istraživačkim područjima, poput etniciteta (Stokes 1994), glazbi svijeta (Tenzer 2006), nacionalizma (Bohlman 2011) ili romskih glazbenika (Silverman 2012), te onih s fokusom na teoriji (Stone 2008, Rice 2017). Oslanjaju se na raznolike teorijske temelje i dijalog s kolegama iz različitih dijelova svijeta radi novih spoznaja i razumijevanja. Dobar primjer teorijski bogatih komparativnih pogleda na postjugoslavenske etnomuzikologije u dijalogu je članak autorica Ceribašić, Hofman i Rasmussen (2008), te kasniji kritički pogled Naile Ceribašić na marginalni položaj hrvatske etnomuzikologije unatoč njezinu sudjelovanju u suvremenom mainstreamu etnomuzikologije (Ceribašić 2019).

Metodologija je organski povezana s teorijskim pretpostavkama. Obično razlikujemo terenske metode (prikupljanje podataka u stvarnom svijetu) i laboratorijske metode (obrada podataka u kontroliranom okruženju), kao i kvantitativne, kvalitativne i mješovite metode (pri čemu su druge dvije prevladavajuće u disciplini), koje se mogu primijeniti na međusobno se dopunjujuće

intenzivni (fokusiran, dubinski studij) i ekstenzivni pristup (studij šireg opsega). Širenje istraživačkog interesa s proučavanja glazbenih produkata na proučavanje procesa relevantnih za razumijevanje glazbenih fenomena ili, drugim riječima, s teksta na kontekst, zahtijeva različite pristupe, tj. domene društvene i drugih teorija.

Mantle Hood je na svojim predavanjima često isticao šest »klasičnih« istraživačkih metoda – opisnu, povijesnu, komparativnu, kritičku, analizu i sintezu – koje sam uspješno primijenio u svojim istraživanjima i objavljenim radovima, primjerice o ratu u Hrvatskoj (Pettan 1998) i obnovi narodnih plesova u Sloveniji (2010a).⁷

Na drugom sam mjestu uz pomoć glazbene transkripcije predstavio razlike između romskih i neromskih inačica iste skladbe, vodeći diskurs prema interpretaciji društvenih aspekata romske glazbene kreativnosti (1992, 1996). Dok sam istraživao estetske granice širokog romskog repertoara, kreirao sam novu metodu snabdjevši sudjelujuće glazbenike kratkim snimljenim isječcima romskih i neromskih glazbi s Kosova, iz drugih dijelova Europe i drugih dijelova svijeta, kao poticaj za razgovor o različitim glazbama (Pettan 2001). Segment 1989. – 1991. mojeg inače desetljećima dugog (*longue durée*) istraživanja romskih glazbenika na Kosovu bio je vjerojatno prvi primjer istraživanja u tadašnjoj Jugoslaviji u kojem je etnomuzikolog živio mjesecima u zajednici koju istražuje (radije nego da istražuje u kraćim posjetima; Pettan 2015a). Na kraju, moram istaknuti PAR (participativno akcijsko istraživanje), kvalitativnu istraživačku metodu koju označuje suradnja istraživača i drugih sudionika u istraživačkom procesu radi postizanja društvenih promjena, a kojom sam se koristio u nekoliko projekata (npr. Pettan 1996).

Terensko istraživanje se naširoko smatra zaštitnim znakom etnomuzikologa, bez obzira na razlike u etnomuzikologijama koje prakticiraju. Na svojoj mrežnoj stranici američko Društvo za etnomuzikologiju smatra ga jednim od triju temelja naše discipline (uz globalni pogled na glazbu i razumijevanje glazbe kao društvene prakse). Rijetko u komparativnoj muzikologiji, a uvijek prisutno u istraživanju narodne glazbe, terensko istraživanje je ogledalo naše discipline, odražavajući promjenu stavova prema našim istraživačkim subjektima, koji su se nekada nazivali kazivačima, zatim sugovornicima, a danas suradnicima, istraživačkim partnerima ili učiteljima. Teren ostaje glavni izvor našega znanja i razumijevanja, bez obzira na promjene u tome kako ga definiramo i koje su skupine i pojedinci obuhvaćeni opsegom istraživanja. Intervjui, promatranje sa sudjelovanjem i učenje izvođenja glazbe koju proučavamo pomažu nam da što bolje razumijemo istraživani fenomen prije analitičkih i dokumentacijskih postupaka.

U mom vlastitom životu terensko istraživanje uvijek je bilo ključno za razumijevanje. Upravo komunikacija s ljudima na terenu pomogla mi je odabrati etnomuzikologiju kao svoju profesiju,

steći globalni pogled na glazbu i razumjeti različite strukture moći te važan potencijal glazbe kao društvenog alata. Moje formalno obrazovanje očito me nije pripremilo za istraživanja među vojnicima, ljudima koji se skrivaju u skloništima, zatvorenicima, hospitaliziranim pacijentima, izbjeglicama ili mirovnim graditeljima, da spomenem samo neke skupine i pojedince. Terensko istraživanje, a kao njegov dio i potreba za holističkim razumijevanjem istraživanih fenomena i želja za poboljšanjem okolnosti, stalni je podsticaj za rad na vlastitu razvoju i razvoju discipline.

Vještine potrebne za uspješno istraživanje na poručju etnomuzikologije često su predmet poučavanja u sveučilišnom okruženju. Kako napisati zahtjev za financiranje, planirati terensko istraživanje, snimati intervjue, raditi terenske bilješke? To su sve tehničke vještine koje treba usvojiti prije istraživanja na terenu. *Laboratorijski rad*, koji se očekuje nakon povratka s terenskog istraživanja, može uključivati pohranjivanje podataka radi dokumentacije, analizu, transkripciju intervjua, transkripciju glazbenih i plesnih sadržaja, uređivanje videozapisa i druge aktivnosti. Brz tehnološki napredak i znanje mlađih generacija o novinama, stečeno formalnim obrazovanjem i neformalnom komunikacijom, pridonosi smanjenju vremena za stjecanje tehničkih vještina. Ono što ostaje ključno jest ulaganje u komunikacijske vještine i svijest o važnosti etičnog ponašanja.

Jedna situacija s mog terenskog istraživanja ostala mi je urezana u sjećanje i spominjem je na predavanjima da bih naglasio pitanje etike. Prije nekoliko desetljeća, za mojih studentskih dana, saznao sam da je mladić iznenada preminuo u prometnoj nesreći i da će na njegovu sprovodu naricati rijetka profesionalna naricateljica. Predstavio sam se članovima obitelji preminuloga i zamolio dopuštenje da snimim naricanje u znanstvene svrhe. Dopustili su mi, ali su neposredno prije sproveda, zbog duboke tuge promijenili mišljenje i ispričali se zbog nove odluke. Za mene nije bilo alternative osim da prihvatim njihovu odluku. U kasnijim razgovorima s nekim kolegama etnomuzikolozima mišljenja su bila iznenađujuće različita, uključujući i (donekle šaljivo) predloženo skriveno snimanje. Iako je naricanje bilo fascinantno i jedinstveno s glazbenog stajališta, i dalje sam uvjeren da je moja odluka bila ispravna. Ovo je samo jedna od etičkih vještina koje moramo prenijeti onima koji dolaze nakon nas.

Mjesta mojih istraživanja spomenuta su na drugim mjestima u ovoj knjizi. Istraživane teme bile su uglavnom različite, ali ponekad povezane. Na primjer, imao sam privilegij komparativno istraživati u nekoliko susjednih hrvatskih i srpskih sela na Baniji/Banovini i objaviti odabrane snimke u godinama prije raspada Jugoslavije u ratu, koji je mnoge od tih ljudi stavio na međusobno suprotstavljene strane (Pettan 1988, 1989). Razumijevanje koje sam stekao na Banovini, zajedno s istraživanjem iskustava bosanskih izbjeglica u Hrvatskoj, Sloveniji i Norveškoj (1996.), pomoglo mi je da bolje shvatim istraživanje kontinuuma rata i mira na prostorima bivše Jugoslavije, uključujući Kosovo (2001.), kao i s hrvatskim i slovenskim dijasporama u Australiji (1996.).

Izgradnja mira kasnije je postala ključni dio mojih istraživanja i općenito mog angažmana u primijenjenoj etnomuzikologiji (2008., 2010., 2015.). Unutar predstavljenih istraživačkih niti pojavilo se moje zanimanje za glazbu i manjine, što je obuhvatilo ne samo one definirane etničkim terminima, s posebnim naglaskom na Rome na Kosovu (2002.) već i one u smislu roda i seksualnosti (2004.). Nekoliko mojih istraživačkih projekata usmjereno je na proširivanje granica relevantnosti i prihvatljivosti u smislu Drugosti (1993., 1997., 2001.) te na doprinos poboljšanju uvjeta za sudionike istraživanja i za disciplinu općenito (2019., 2021., 2022.).

5. OBJAVLJIVANJE

Kao što sam najavio u uvodu, ovo poglavlje usredotočuje se na moja iskustva kao: autora knjiga i radova u časopisima i zbornicima, urednika knjiga, časopisa i tematskih brojeva, izbornika glazbenih primjera i autora popratnih tekstova na nosačima zvuka, autora filmova i autora radijskih emisija.

Dobro poznati aforizam »Objavljuj ili nestani!« opisuje sve veći pritisak na znanstvenike, uključujući etnomuzikologe, da sve više pišu i objavljuju rezultate svojih istraživanja, po mogućnosti u visoko rangiranim časopisima. Tijekom većega dijela svoje akademske karijere nisam osjećao niti pritisak da toliko objavljujem niti potrebu da tražim najprestižnije časopise ili izdavače za svoje radove. Moj je cilj bio pridonijeti i međunarodnim i domaćim/lokalnim kontekstima, što je ponekad bilo ostvarivo objavljivanjem srodnih tema na različitim jezicima. Kad bih skupio zbirku tematski povezanih članaka, katkad bih odabrao manje poznati domaći časopis, želeći pridonijeti njegovoj međunarodnoj prepoznatljivosti u naše doba otvorenoga pristupa časopisima.

Dobar primjer bio je tematski broj o primijenjenoj etnomuzikologiji, objavljen u slovenskom časopisu *Muzikološki zbornik / Musicological Annual* (Pettan 2008). To je bio prvi broj posvećen etnomuzikologiji u 44 godine postojanja časopisa i izazvao je veliko zanimanje u zemlji i inozemstvu. Nekoliko sličnih primjera uslijedilo je u istome časopisu s tematskim brojevima o glazbi, zvuku i ekologiji (Pettan 2016), glazbi, migracijama i manjinama (Kovačić i Hofman 2019) te glazbi, religiji i duhovnosti (Markoff i Bjelica 2022).⁸

Neprestana dinamična promjena akademskih zahtjeva za zapošljavanje, napredovanje, vođenje projekata i ostalo čini se da sve više ograničava slobodu izbora opisanu u prethodnome odlomku. Ipak, vjerujem da originalne i kreativne studije na čvrstim teorijskim i metodološkim temeljima, koje se i s respektom i kritički pozivaju na radove drugih znanstvenika, mogu pronaći put do najprestižnijih časopisa i izdavača. Takva iskustva imam s radovima u časopisima poput *The World of Music* (1996, 2001) i *The Yearbook for Traditional Music* (2016).

No krenimo korak po korak uz pet kategorija predloženih u uvodu.

Moja prva znanstvena knjiga, temeljena na disertaciji o interakcijama i kreativnosti romskih glazbenika na Kosovu, objavljena je u seriji *Gypsy Music of Europe* uglednoga Mađarskoga Instituta za muzikologiju. Urednica je bila etnomuzikologinja i romologinja Katalin Kovalcsik, a to dvojezično izdanje uključuje i kompaktan disk koji dopunjuje pisanu riječ (Pettan 2002). Druga knjiga, *Lambada na Kosovu*, zbirka je mojih odabranih članaka, od kojih su neki prvi put objavljeni

na hrvatskome i srpskome jeziku. Knjigu je uredila etnomuzikologinja Iva Nenić, a objavljena je u uglednoj srpskoj ediciji *XX vek* (Pettan 2010). U svojoj trećoj knjizi, na slovenskome jeziku, *Etnomuzikologija na razpotju* [Etnomuzikologija na raskrižju], proučavanje romske glazbene prakse na Kosovu koristi se kao alat za razumijevanje šire problematike unutar discipline (Pettan 2013).

Dodao bih i pjesmaricu s pjesmama i plesovima naroda svijeta za djecu na slovenskom jeziku, kojoj sam suautor. To je izdanje rezultat suradnje znanstvenika iz područja glazbenog obrazovanja i etnomuzikologije i praktičan je ishod multikulturalne glazbene pedagogije. Donosi i glazbene transkripcije, prevedene tekstove, opise pokreta, ilustracije te snimke s i bez vokalnoga dijela (Pesek i Pettan 2000).

24. Naslovnice četiriju knjiga

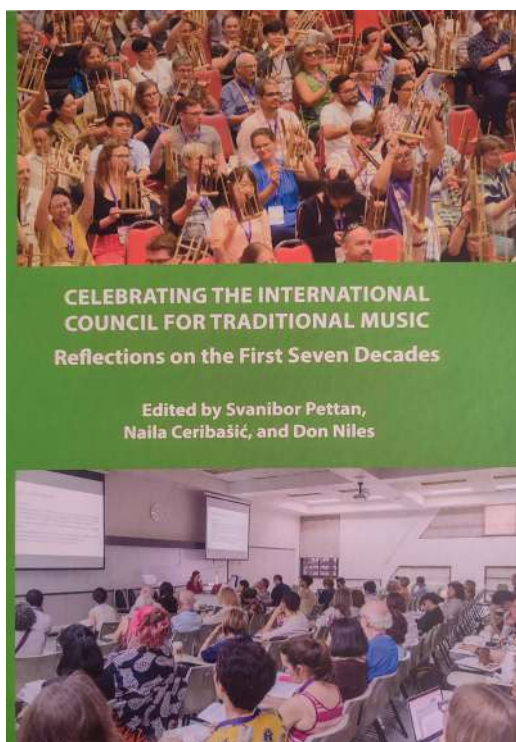
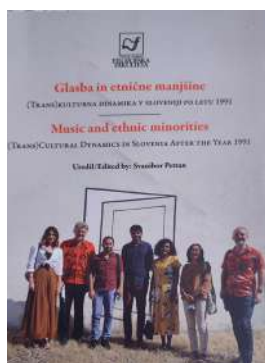
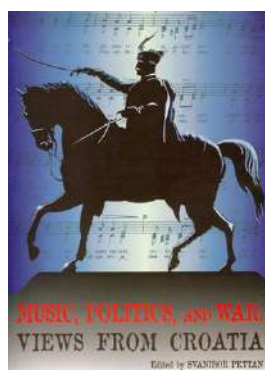
Popis mojih objavljenih članaka u časopisima ili u neperiodičnim zbornicima odražava promjene u mojim istraživačkim interesima, uključujući multikulturalno glazbeno obrazovanje (Pesek i Pettan 1994), nacionalni identitet (Pettan 1997), glazbu manjina (Pettan 1992, 2019), ples (2010), rodne studije (2004), glazbu u kontekstu rata i mira (2001, 2010), primijenjenu etnomuzikologiju (1996, 2019) te institucionalnu povijest etnomuzikologije (2021).

Neki od radova objavljeni su u najvažnijim zbornicima o međunarodno relevantnim temama, poput *Music and Gender: Perspectives from the Mediterranean* (Magrini 2003), *Balkan Popular Culture and the Ottoman Ecumene* (Buchanan 2007), *Music in Motion: Diversity and Dialogue in Europe* (Clausen, Hemetek i Saether 2009), *Music and Conflict* (O'Connell i Castelo-Branco 2010) te *Transforming Ethnomusicology* (Diamond i Castelo-Branco 2021).

25. Članci u odabranim zbornicima

Urednički rad često omogućuje uredniku/urednicima da okupe nekoliko kolega oko zajedničke teme i kreativnim procesom usmjere njihove napore prema najboljem konačnom rezultatu. *Music, Politics, and War: Views from Croatia* (Pettan 1998.), *Music and Music Research in Croatia* (1998.), *Glasba in manjšine / Music and Minorities* (Pettan, Reyes i Komavec 2001.), *Applied Ethnomusicology: Historical and Contemporary Approaches* (Harrison, Mackinlay i Pettan 2010.), *The Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology* (Pettan i Titon 2015.), *Glasba in etnične manjšine: (Trans)kulturalna dinamika v Sloveniji po letu 1991 / Music and Ethnic Minorities: (Trans) cultural Dynamics in Slovenia After the Year 1991* (Pettan 2021.) i *Celebrating the International Council for Traditional Music: Reflections on the First Seven Decades* (Pettan, Ceribašić i Niles 2022.) neki su mi od omiljenih iz moga opusa u ovoj kategoriji.

26. Izbor uredniških zbornika

Izbor zvučnih primjera i pisanje popratnih tekstova za nosače zvuka uobičajena je aktivnost poznata mnogim etnomuzikolozima. Imao sam zadovoljstvo ostvariti izdanja o određenim glazbenicima, uključujući članove svoje obitelji poput oca Huberta Pettana (2012.) i supruge Lasanthi Manaranjanie Kalinge Done (2016.), o pojedinim regijama (Banovina u Hrvatskoj, 1988. i 1989.) i državama (Hrvatska, 1998., Slovenija, 2011.).

Katkad su me pojedini glazbenici odabrali da za njihove kompilacije napišem kratak esej – primjerice, multiinstrumentalist Rajko Vojtek: *Etnofonija* (1999), ansambl Tolovaj Mataj: *Stari grehi, nova sramota* (1996) i Janez Dovč za projekt *Sozvočja Slovenije* (2011).

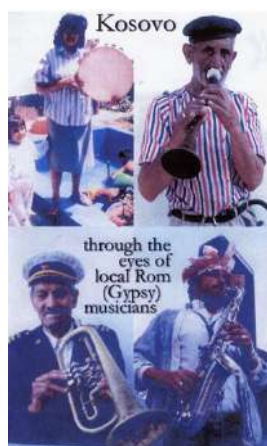
Izvanredan primjer je CD-ROM *Kosovo Roma*, koji uključuje izbor mojih terenskih audiosnimaka, popratne tekstove, fotografije, stihove s prijevodima i kratki video. (Pettan 2001).

27. Odabrana audioizdanja

Neki se etnomuzikolozi izražavaju i dokumentarnim filmovima (Zemp 1979, Blacking 2002, Baily 2005, Terada 2008, 2011, 2018, Sherinian 2011, Staiti 2012, Hofman i Krasić 2020, da spomenem samo neke). Dosad sam snimio dva filma. *Bluegrass? We Love It!* nastao je kao završni projekt mogega doktorskog kolegija o terenskim i laboratorijskim metodama u etnomuzikologiji i traje oko 20 minuta (1991). Drugi, *Kosovo Through the Eyes of Local Romani (Gypsy) Musicians*, potpuno se temelji na materijalu prikupljenom tijekom mog terenskoga rada za doktorsku disertaciju od 1989. do 1991. Film je montiran 1999. godine, ima 24 minute i otad je predstavljen publikama na šest kontinenata.

Taj je film sastavljen iz šest dijelova: Uvod, Glazbala i ansambli, Repertoar polunomadske romske zajednice, Lokalizacija melodije stranog podrijetla (Lambada), Glazba i politika te Zaključak. Društvo za etnomuzikologiju i Filozofski fakultet u Ljubljani 2015. godine zajednički su objavili film s popratnom znanstvenom studijom koja objašnjava višeslojne aspekte toga projekta, nastaloga bez novčane potpore i vođenog isključivo entuzijazmom i željom da se podrže Romi na Kosovu u teškim vremenima kasnih 1990-ih.

28. Film *Kosovo očima lokalnih romskih (ciganskih) glazbenika*

Imao sam sreću pripremati programe za različite radiopostaje. Većina je, počevši od 1980-ih, bila za Prvi, a poslije i Treći program Radija Zagreb (danas Hrvatski radio), unutar serija *Iz naroda za narod*, *Glazbom preko granica* i *Glazbeni atlas*. Ostali prilozi emitirani su na Radiju Slovenija, Radiju Študent, Europskoj radiodifuzijskoj uniji, WCVT-u i Glasu Amerike.

6. PEDAGOGIJA

Pedagogija se definira kao ključno područje rada za one etnomuzikologe koji predaju na sveučilištima. Očekuje se da taj segment bude podržan istraživanjem, objavljivanjem, administrativnim »radom u javnom interesu« i muziciranjem. Kao što je predloženo u uvodu knjige, pedagogija može obuhvaćati: a) predavanje standardnih kolegija na matičnom sveučilištu, b) predavanje jednoga ili više kolegija kao gostujući profesor na drugim sveučilištima, c) održavanje pozvanih gostujućih predavanja na vlastitim i drugim odsjecima, fakultetima, sveučilištima ili istraživačkim institutima, d) mentoriranje studentskih radova na dodiplomskom, magistarskom i doktorskom studiju te e) vodstvo studenata na terenskim istraživanjima.

Kolegiji koje sam osmislio i predavao na matičnom sveučilištu (Sveučilište u Ljubljani) te na nekoliko drugih sveučilišta u Austriji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Norveškoj, Sloveniji, Švicarskoj, Tajvanu i SAD-u dok sam bio gostujući profesor, navedeni su na drugim mjestima u knjizi, zajedno sa zahvalama kolegama koji su mi to omogućili. Održavanje pozvanih gostujućih predavanja na sveučilištima i istraživačkim institutima diljem svijeta također je postala jedna od mojih čestih aktivnosti, odvevši me u više od stotinu različitih i intelektualno inspirativnih akademskih sredina – od istraživačkog instituta Min-on u Tokiju (zahvaljujući Olivieru Urbainu) do Sveučilišta Stanford u Stanfordu u SAD-u (zahvaljujući Denise Gill), potom od Muzeja glazbenih

instrumenata u Katmanduu u Nepal (zahvaljujući Ramu Prasadu Kadelu), do Sveučilišta u Gani u Legonu (zahvaljujući Danielu Avorgbedoru) te Australijskoga nacionalnog sveučilišta u Canberri (zahvaljujući Stephenu Wildu). Zbog ekoloških i financijskih razloga ta se predavanja sve češće održavaju putem internetske mreže.

Tijekom više desetljeća svoje nastavničke karijere imao sam zadovoljstvo pozvati i ugostiti širok spektar kolega iz cijeloga svijeta da održe kolegije (npr. Sandra Jean Graham, Ted Tsung Te Tsai), niz predavanja (npr. Philip V. Bohlman, Bruno Nettl, Patricia Shehan Campbell) ili pojedinačna predavanja (otprilike deset takvih predavanja održava se svake godine). Studenti su mnogo dobili od predavanja gostujućih predavača i razgovora s njima, kao i od mojih stalnih nastojanja da naše akademsko okruženje učinim otvorenim i međunarodnim.

Erasmus – Europski program akademske razmjene za profesore i studente pokazao se jednim od ključnih sredstava za optimizaciju tih nastojanja. Fotografija prikazuje ugodnu pauzu u slastičarnici u Ljubljani sa skupinom mojih međunarodnih studenata koji su (s lijeva na desno) i Engleskinja, Poljakinja, Kineskinja, Kazahstanka, Amerikanac i Rus. Zhang Xiaoju, kineska studentica koja je provela cijelu godinu u Ljubljani, danas predaje na Središnjem konzervatoriju u Pekingu.

29. S međunarodnim studentima na slatkoj pauzi u slastičarnici u Ljubljani. Ljubljana, 2018.

Mentoriranje studenata ubraja se među glavne obveze akademskih predavača, od seminarskih radova do izrade, diplomskih, magistarskih i doktorskih radova, što uključuje stalnu profesorovu prisutnost, vodstvo kroz proces pisanja, suradnju sa sumentorima (ako ih ima) i članovima povjerenstva te obranu. Kao mentor sam tijekom svoje pedagoške karijere omogućio studentima da rade iznimno raznolike teme. Tablica u nastavku prikazuje imena mojih prvih i posljednjih studenata na dodiplomskom, magistarskom i doktorskom studiju te njihove obranjene radove.

STUPANJ	STUDENT	NASLOV
Diploma (1999.)	Alenka Kovačič Divjak	<i>Možnosti obravnave elektronske plesne glasbe v glasbeni vzgoji in izobraževanju</i> (Mogućnosti bavljenja elektroničkom plesnom glazbom u glazbenom odgoju)
Magisterij (1999.)	Mojca Bizjak	<i>Vloga otroške ljudske pesmi pri začetkih glasbenega izobraževanja</i> (Uloga dječje narodne pjesme na početku glazbenog obrazovanja)
Doktorat (2005.)	Inge Breznik	<i>Razsežnosti ljudske glasbe v vzgajanju nacionalne identitete in razumevanju svetovnih kultur</i> (Dimenzije tradicijske glazbe u njegovanju nacionalnog identiteta i razumijevanju svjetskih kultura)
Diploma (2016.) ⁹	Hazemina Đonlić	<i>Povezovanje aplikativne etnomuzikologije in socialnega dela na primeru študija glasbenega življenja dveh romskih skupnosti na Slovenskem</i> (Povezivanje primijenjene etnomuzikologije i socijalnog rada na primjeru istraživanja glazbenog života dviju romskih zajednica u Sloveniji)
Magisterij (2024.)	Luka Pintarič	<i>Slovenska narodnozabavna glasba ter primerljive povezave med tradicijskim in popularnim v bližnjem evropskem prostoru</i> (Slovenska narodnozabavna glazba i usporedive veze tradicijskog i popularnog u bližem europskom prostoru)
Doktorat (2024.) ¹⁰	Ioannis Christidis	<i>Music in the Experience of Forced Migration from Syria to the European Borderland – Two Case Studies</i> (Glazba u iskustvu prisilne migracije iz Sirije u europsko pograničje – dvije studije slučaja) ¹⁰

Mentorirao sam ili sumentorirao završne radove na svim stupnjevima nastave na Sveučilištima u Ljubljani, Mariboru, Zagrebu te na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču. Sveukupno je bilo 26 završnih radova prvostupnika, 14 magisterija i 12 doktorskih disertacija. Nekoliko prijašnjih kandidata su danas moji uspješni kolege, kao na primjer Alma Bejtullahu (poslijedoktorski studij na Sveučilištu »Julius Maximilian« u Würzburgu, Njemačka), Maja Bjelica (Institut za filozofske i religijske znanosti ZRS Kopar, Slovenija), Inge Breznik (Zavod Republike Slovenije za školstvo), Imer Traja Brizani (plodan romski glazbenik i autor, Ljubljana), Ines Cvitković Kalanjoš (Sveučilište u Zadru), Ana Hofman (Institut za studije kulture i sjećanja ZRC SAZU, Ljubljana), Vesna Ivkov (Sveučilište u Novom Sadu), Teja Klobčar (Radio Slovenija), Mojca Kovačič (Institut za etnomuzikologiju ZRC SAZU, Ljubljana), Ivan Lešnik (Sveučilište Primorska, Slovenija), Maša Marty (Kampus Muristalden Bern, Švicarska), Mojca Piškor (Sveučilište u Zagrebu), Renata Sam Palmić (Sveučilište u Rijeci), David Verbuč (Karlovo Sveučilište, Prag) i Jane Weber (Radio Slovenija).

Skupinska terenska istraživanja važan su segment pedagogije, usmjeren na razvijanje potrebnih vještina za uspješnu etnomuzikološku praksu. Dvije fotografije na kraju Uvoda ilustriraju taj važan dio obuke; prva je iz Slovenije, a druga iz Tajlanda. Nakon nastave o osnovama discipline studenti zajedno uživaju u organiziranim posjetima institucijama relevantnima za istraživačke i dokumentacijske aktivnosti, pišu o odabranim temama, idu na terensko istraživanje i sudjeluju u aktivnostima koje slijede poslije.

30. *Studenti dokumentiraju izvedbu Joškove bande. Globoče, 2023.*

Fotografija br. 30 dokumentira izlet u Globoče kraj Vojnika u Sloveniji, gdje su studenti stekli vrijedno terensko iskustvo u razgovoru s domaćinima Jožetom i Jelkom Žlaus te s ansamblom Joškova banda.

7. MUZICIRANJE

Muziciranje u ovome kontekstu uključuje: a) institucionalni proces učenja, b) neinstitucionalne prakse učenja, c) za osobni užitek, d) za javne nastupe i e) kao komplementarni istraživački alat. Granice između tih pet kategorija nisu uvijek međusobno isključive.

Institucionalni proces učenja u mom slučaju odnosi se na praktično muziciranje u glazbenim školama, gdje sam stekao vještine sviranja violončela, roga i klavira, te iskustvo kao člana zborova, komornih ansambala i orkestara.

Neinstitucionalne prakse učenja uključivale su, primjerice, privatne sate pjevanja zapadne umjetničke glazbe u Hrvatskoj te sviranja flaute *nay* i lutnje *'ud* u Egiptu. Dok je sviranje u balijskom gamelanu bilo dio moga institucionalnog procesa učenja na Sveučilištu Maryland Okrug Baltimore (UMBC), sviranje u javanskom gamelanu u indonezijskom veleposlanstvu bilo je neinstitucionalna praksa učenja.

Glazba za osobni užitek odnosi se ponajprije na moju naviku traženja opuštanja izvođenjem improvizirane glazbe za sebe. Izbor instrumenta ovisi o mom raspoloženju, a ponekad uključuje kombinaciju nekoliko izvora zvuka. Povremeno sudjelovanje u *jam sessionu* ili *ad hoc* skupinama, poput onih poput onih sa sviračima anklunga u Tajlandu ili zajednicom Gnawa u Maroku, također pripada toj kategoriji.

Javni nastupi zahtijevaju probe, a kako će se poslije vidjeti na fotografijama, nekoliko primjera dokumentira tu kategoriju – od pop-ansambla do akademskog zbora, ansambla turske umjetničke glazbe, specifičnog nastupa s makedonskim ansamblom *Strune* u Sloveniji i ansamblom *Balkanalia* u SAD-u.

Konačno, stvaranje glazbe u više je aspekata prikladan alat za dopunu istraživanja, što je najizravnije povezano u primjeru etnoansambla na Odsjeku za muzikologiju u Ljubljani. U tom kolegiju svaki student bira melodiju na temelju vlastita istraživanja i aranžira je za zajednički nastup.

Moj je otac često govorio: primarni je cilj glazbe da bude izvedena, dok je pisanje o njoj sekundarno. Razvijajući koncept bimuzikalnosti, Mantle Hood je kao polazišnu točku uzeo ideju da, ako muzikološko istraživanje zapadne umjetničke glazbe zahtijeva analitičko poznavanje sviranja partitura na klaviru, tada bi etnomuzikološko istraživanje bilo koje druge glazbe također trebalo podrazumijevati sposobnost njezina izvođenja. Oba su pojma bitno utjecala na moje razmišljanje i upravo su me izvedbom potaknula na dublje razumijevanje različitih glazbenih tradicija.

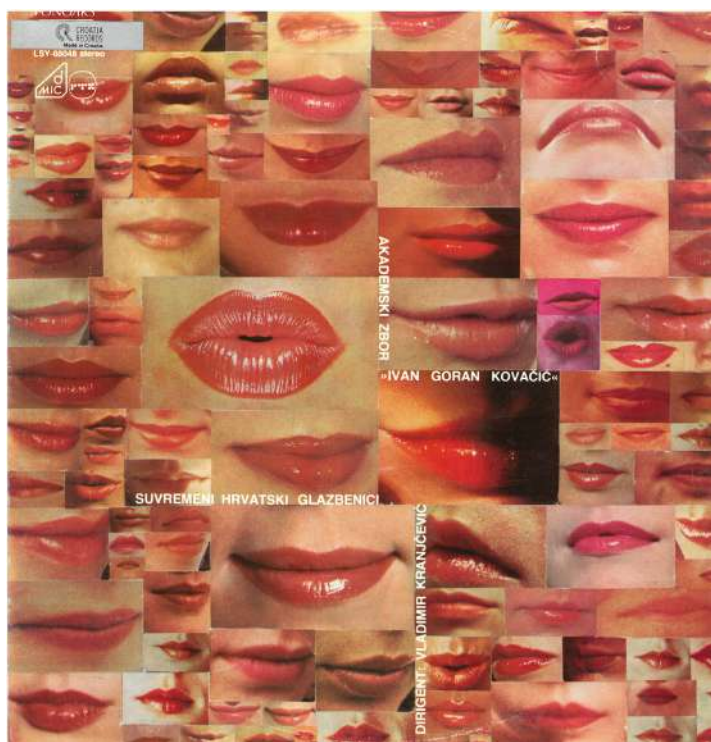
Evo nekoliko kronološki dokumentiranih primjera moga sudjelovanja u stvaranju glazbe u različitim kategorijama navedenima na početku poglavlja.

Budući da su iskustva u glazbenim školama bila uglavnom usmjerena na zapadnu umjetničku glazbu, nastojao sam proširiti svoje glazbene vidike tražeći izvođačke prakse izvan školskoga sustava. Osim spomenuta sastava popularne glazbe *Vještice* i nekoliko *ad hoc* ansambala, uživao sam u hibridnim izvedbama u kojima su se međusobno susretale tradicijska, umjetnička i popularna glazba. Jedan od takvih primjera bio je rock-oratorij *Veli Jože*, koji je 1970-ih skladao Damir Šebetić, a u kojem se gudački trio pridružio rock-ansamblu.

31. Izvedba rock-oratorija *Veli Jože*,
Zagreb. 1979.

Posebno iskustvo koje je trajalo nekoliko godina tijekom moga dodiplomskog studija bilo je pjevanje u akademskom zboru »Ivan Goran Kovačić« u Zagrebu, koji je bio na svom vrhuncu 1980-ih godina pod vodstvom maestra Vladimira Kranjčevića. Osim ponekad iznenađujuće kombinacije naizgled nespojivih partizanskih i božićnih pjesama, izvodili smo izvanredan repertoar zajedno s nekim od najboljih međunarodno poznatih solista i renomiranih orkestara.

32. Jedna od LP ploča Akademskog zbora »Ivan Goran Kovačić«: Hrvatski suvremeni skladatelji. Zagreb, 1978. Jugoton LSY68045.

Pasija po Mateju i *Božićni oratorij* Johanna Sebastiana Bacha, *Te Deum* Antona Brucknera i *Ratni rekvijem* Benjamina Brittena samo su neki od naslova koje sam imao priliku razumjeti ne samo slušanjem ili proučavanjem partitura već i dobro uvježbanim i ponavljanim javnim izvedbama.

Sljedeće značajno glazbeno iskustvo bilo je redovito sviranje u balijskom gamelanu tipa *Semar Pegulingan* na Sveučilištu Maryland Okrug Baltimore tijekom doktorskoga studija. Bio je pravi privilegij teorijsko znanje o gamelanu stečeno na predavanjima Mantlea Hooda upotpunjavati redovitim probama i povremenim nastupima s kolegama studentima.

33. Izvođenje balijskog gamelana na Sveučilištu Maryland Okrug Baltimore (fotografija iz lokalnih novina). Baltimore, 1991.

Sljedeća fotografija prikazuje glazbene instrumente iz moje raznolike privatne kolekcije koja broji oko 150 predmeta sa šest kontinenata. Ovisno o raspoloženju biram i sviram na njima, uglavnom za sebe. Instrumenti u nastavku su podsaharska afrička palčana klavijatura, poznata u Tanzaniji kao *marimba ya mkono*, i turska dugovrata lutnja *saz*.

34. Sviranje *marimba ya mkono* i *saza*. Ljubljana, 2001.

Sljedeće dvije fotografije prikazuju moje aktivno sudjelovanje u ansamblu *Balkanalia*, koje je vodila moja prijateljica i kolegica sa Sveučilišta Illinois Urbana-Champaign, Donna A. Buchanan. Imao sam privilegij svirati violončelo i *oud* u ansamblu tijekom predavačkoga razdoblja 2006. godine.

35. Izvedba sa sastavom *Balkanalia*. Urbana-Champaign, 2006.

Suradnja s tajlandskim prijateljima i kolegama sa sveučilišta Chulalongkorn u Bangkoku – Bussakorn Binson, Pornprapit »Ros« Phoasavadi i Paphutsorn »Koong« Wongratanapitak – dovela je do plodonosne razmjene iskustava za slovenske studente u Tajlandu i tajlandske studente u Sloveniji. Nakon turneje ansambla sastavljenog od tajlandskih profesora i studenata u pet slovenskih gradova 2009. godine, instrumenti kao što su *jakhee*, *pin*, *angklung* i drugi našli su svoje mjesto u mojoj kolekciji, među ostalim i za nastavu.

Fotografija prikazuje moje sudjelovanje u mješovitoj skupini sastavljenoj od tajlandskih studenata i stranih instruktora koji sviraju *angklung* u ljetnom kampu Chulalongkorn Sveučilišta.

36. Sviranje anklunga u ljetnom kampu u Tajlandu 2005.

Konačno, praktični kolegij *Etnoansambl* u okviru studija (etno)muzikologije u Ljubljani svjedoči o važnosti koja se pridaje muziciranju u kontekstu akademskoga proučavanja glazbe. *Etnoansambl*, Mješoviti zbor i Simfonijski orkestar tri su opcije ponuđene studentima.

37. Godišnji koncert Etnoansambla koji je pripremio kolega dr. Nejc Sukljan Ljubljana: Faculty of Arts.

8. RAD U JAVNOM INTERESU

Kao što je navedeno u Uvodu, pet osnovnih kategorija u ovom području uključuju rad u raznim tijelima stručnih organizacija, popularizaciju znanosti, organizaciju događanja, evaluaciju postignuća kolega i suradnju s neakademske zajednicama.

Prva od pet kategorija uključuje organizaciju primarnoga zaposlenja i administrativna očekivanja ovisna o trenutnom radnom mjestu. To obično uključuje rad u raznim odborima ključnim za uspješno funkcioniranje organizacije, a može obuhvaćati aktivnosti od pisanja prijedloga za financiranje do održavanja infrastrukture. Etnomuzikolog može poželjeti pridonijeti dobrom funkcioniranju širega okruženja radom u tijelima drugih organizacija povezanih s njegovom ili njezinom profesijom na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Primjerice, s radošću sam bio u raznim odborima pri ministarstvima, prvo u Hrvatskoj, a zatim u Sloveniji, u mnogim uredničkim i savjetodavnim odborima diljem svijeta te u upravljačkim tijelima strukovnih udruga, što je prikazano u 10. i 14. poglavlju ove knjige.

Popularizacija znanosti može se provoditi na mnogo načina, uključujući javna predavanja, pojavljivanja u novinama, radiju i televiziji, pisanje u časopisima za popularizaciju znanosti, sudjelovanje u organiziranim aktivnostima usmjerenima na privlačenje zanimanja javnosti, posjete obrazovnim i drugim institucijama, aktivnosti na društvenim platformama i drugo.

S radošću sam dijelio svoja razmišljanja u svim takvim situacijama te u referentnom dijelu ove knjige nudim odabir audio i audiovizualnih izvora. Među mojim posebno važnim međunarodnim iskustvima u ovome kontekstu smatram dvotjedno predavačko gostovanje u Bangladešu 2019. godine, koje je organizirao Sayeem Rana, te polusatni razgovor na nacionalnoj televiziji u Kuvajtu 2023. godine, koji je organizirao Ali Mahdi.

38. Sa Sayeemom Ranom, Nacionalnim predstavnikom ICTMD-a u Bangladešu (drugi slijeva) i kolegama nakon prezentacije. Chittagong, 2019.

39. S Alijem Mahdijem, nacionalnim predstavnikom ICTMD-a za Kuvajt. Kuvajt, 2023.

Organizacija događaja obično se odnosi na konferencije, gostujuća predavanja, koncerte i radionice. U svakoj je sredini ključno osigurati uvjete za održavanje događaja s aktivnim etnomuzikolozima, što obogaćuje intelektualno i kulturno ozračje. U Ljubljani Odsjek za muzikologiju, Institut za etnomuzikologiju ZRC SAZU, Kulturno i etnomuzikološko društvo Folk Slovenija te zaklada Imago Sloveniae dugi niz godina uspješno surađuju na redovitoj organizaciji takvih događaja. Osim pojedinačnih predavanja, nekoliko kolega održalo je dva ili više predavanja (Philip V. Bohlman, Marko Prpić, Anthony Seeger, Patricia Shehan Campbell, Saida Yelemanova), predavalo tjedan dana (Bruno Nettl), mjesec dana (Ted Tsung Te Tsai), cijeli semestar (Sandra J. Graham) ili tijekom više godina (Lasanthi Manaranjanie Kalinga Dona).

Fotografije prikazuju radionicu pjevanja alikvota koju je vodio Tran Quang Hai 2006. godine te plakat koji poziva na nekoliko gostujućih predavanja 2017. godine.

40. Radionica pjevanja alikvota koju je vodio Tran Quang Hai za slovenske kolege, članove Upravnog odbora ICTM-a i ostale zainteresirane. Ljubljana, 2006.

ETNOMUZIKOLOGIJA NA FILOZOFSKI FAKULTETI

GLASBENI PROCESI V IZBRANIH DRUŽBENIH KONTEKSTIH INDIJE, INDONEZUJE, KITAJSKJE IN VIETNAME

Predavatelj: Liu Xiangkun (Kitajska), Gisa Jähnichen (Nemčija/Kitajska),
Chinthaka P. Meddegoda (Šrilanka)

Ponedeljek, 10. 4. 2017, 8:00-11:20, Predavalnica 535 B

RABINDRANATH TAGORE: SEDEM ASPEKTOV

Predavateljica: Rupa Chakravarti (Indija). Uvodni nagovor:
Nj. Eks. Sarvajit Chakravarti, Veleposlanik Indije v Sloveniji
Petek, 14. 4. 2017, 11:30-13:30, Predavalnica 535 B

GLAS OTROKOMI GLASBENE KULTURE OTROK & SVET V GLASBENI VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

Predavateljica: Patricia Shehan Campbell (ZDA)
Petek, 12. 5. 2017, 11:30-14:40, Predavalnica 2

GLASBENI MENEDŽMENT IN INTELEKTUALNA ZAPUŠČINA MOISEIA KAGANA (delavnica)

Predavatelj: Kjell Skjellstad (Norveška/Tajska)
Sreda, 24. 5. 2017, 18:00-19:30, Predavalnica 535 B

Predavanja bodo v angleškem jeziku.

Prijazno vabljeni!

Evaluacija postignuća naših kolega podpira funkcioniranje i omogočuje napredak etnomuzikoloških aktivnosti na domačoj i međunarodnoj razini. Ponekad procenjujemo prijedloge za nastupe na znanstvenim skupovima, katkad eseje ili rukopise knjiga predložene za objavljivanje, a ponekad akumulirana postignuća kolega koji traže zaposlenje ili promaknuće. Pišemo i recenzije objavljenih knjiga, nosača zvuka i filmova. Bez obzira na različite angažmane tijekom karijere, uvijek sam osjećao odgovornost i sudjelovao sam u brojnim spomenutim djelatnostima koje su bile važne i disciplini i kolegama diljem svijeta.

Gdje god etnomuzikolog bio zaposlen, preporučljivo je raditi s ljudima iz šire zajednice, koji su često i suradnici u projektima. Sjećam se svoje podrške lokalnoj južnoazijskoj zajednici na godišnjem natjecanju u indijskoj glazbi koje je organiziralo Sveučilište u Marylandu tijekom mogega doktorskoga studija. Jedan od mnogih poticajnih primjera je inovativni Centar za zvukovne zajednice, koji vodi etnomuzikologinja Marcia Ostashewski na Sveučilištu Cape Breton u Sydneyu, Kanada (<https://soundcommunities.org>). Na Sveučilištu u Ljubljani su aktivnosti s lokalnim zajednicama bile posebno povezane s kolegijem iz primijenjene etnomuzikologije.

9. ZAPOSLENJA

Osvrćući se unatrag, nikad nisam mislio da ću doživjeti toliko stalnih zaposlenja u svom životu. U ovome poglavlju predstavljam samo dugotrajna zaposlenja, bez povremenih gostujućih stipendija i predavanja, što su također bila izvjesna zaposlenja, ali samo na ograničeno vrijeme, obično semestar. Neke od mojih gostujućih profesura odvijale su se u koncentriranim nastavnim blokovima preko vikenda i trajale su dvije ili više godina.

RADIO ZAGREB (1984. – 1988.)

Nakon završetka diplomskoga studija muzikologije, započeo sam naukovanje na Radiju Zagreb (današnji Hrvatski radio), radeći s Bogdanom Sepčićem, iskusnim urednikom u Odsjeku za narodnu glazbu. Nekoliko urednika u tom programu približavalo se mirovinskoj dobi i već mi je 1984. godine ponuđen ugovor na puni radni odnos. Bilo s mojim izvrsnim mentorom i profesionalnim snimateljskim timom ili samostalno, obavljao sam terenska istraživanja i pripremao tjedne programe. Prvi put u životu koristio sam najmoderniju opremu za snimanje (Nagra magnetofon) i uživao u velikoj slobodi u odabiru programskih tema. Neki programi bili su usmjereni na tradicijsku glazbu iz Hrvatske koju sam komentirao, ali pokrenuo sam i ciklus emisija *Glazbom preko granica*, koji je predstavljao tradicijsku glazbu iz cijeloga svijeta.

42. S Bogdanom Sepčićem i njegovom suprugom. Cres, 1988.

Na jednoj od snimaka na Banovini, gdje je tada živjelo otprilike jednako brojno pretežno ruralno stanovništvo Hrvata i Srba, gospodin Sepčić i ja upoznali smo gospodina Ljubana Maričića, utjecajnoga lokalnog ljubitelja folklor. Zahvaljujući njemu uspjeli smo organizirati sustavne terenske ekspedicije sa snimateljskim timom i dokumentirati glazbeni život mnogih ruralnih zajednica koje su živjele u etnički definiranim selima i samo iznimno u međuetničkim brakovima. Nadalje, uspjeli smo objaviti nekoliko LP ploča na kojima su bila predstavljena po dva hrvatska i dva srpska sela. Stjecanje uvida u glazbene i kontekstualne sličnosti i razlike između tih dviju skupina i unutar svake od njih tijekom 1980-ih godina pokazalo se pravim privilegijem. Kako su političke napetosti rasle prema kraju desetljeća, a glazbene instrumente zamijenilo je oružje, naša četvrta ploča s hrvatskim i srpskim glazbenicima nije više mogla biti objavljena. Očajno je završila i posljednja konferencija Saveza društava folklorista Jugoslavije na Plitvicama 1990. godine. Ekspanzionistička ideja Velike Srbije sudarila se s odlučnošću da se samostalna Hrvatska zadrži unutar svojih granica. Gordan Lederer, snimatelj Hrvatske televizije i moj prijatelj kojega sam doveo na Baniju da fotografira spomenute seljake za naslovnicu naše druge LP ploče sredinom 1980-ih godina, izgubio je tamo život od snajperskoga metka 1991. godine. Moj doktorski rad posvećen je njegovoj uspomeni, dok je znanje koje sam akumulirao tijekom istraživanja u toj regiji bilo poticajem za razvijanje ideje pomirenja u razvoju primijenjene etnomuzikologije.

43. Omoti ploča s glazbom sa Banije. Zagreb, Jugoton, 1988. i 1989.

Na Radiju Zagreb napravio sam oko 800 emisija. Neke od najboljih bile su arhivirane, ali brojne su izbrisane tijekom ratnih godina 1990-ih, kad je nedostajalo vrpce za svakodnevno emitiranje. Radio mi je ostao blizak medij pa sam i kasnije u životu nastavio stvarati i sudjelovati u radijskim programima u Hrvatskoj, Sloveniji i SAD-u.

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU U ZAGREBU (1988. – 1998.)

Institut je bio naširoko smatran vodećim interdisciplinarnim centrom humanističkih i društvenih znanosti, neusporedivim s drugim sličnim intelektualnim okruženjima u Hrvatskoj. Zajednička prisutnost nekih od najboljih etnologa, antropologa, folklorista, etnomuzikologa, etnokoreologa i predstavnika drugih disciplina poticala je i formalne suradnje i neformalne razgovore o novim izdanjima te međusobno korisne utjecaje. Bio je to za mlade ljude s akademskim ambicijama posao iz snova. Profesor Bezić vodio je odsjek za etnomuzikologiju u Institutu, prikazan na fotografiji. S lijeva na desno su: Svanibor Pettan, Krešimir Galin, Jerko Bezić, Ruža Bonifačić, Naila Ceribašić i Grozdana Marošević. Etnokoreologu Tvrtku Zebec kasnije se pridružila Iva Niemčić, dok je Elsie Ivancich Dunin, iako nikad nije bila stalno zaposlena u Institutu, uvijek bila smatrana važnom suradnicom na mnogim zadacima.

44. Etnomuzikološki tim Instituta za etnologiju i folkloristiku. Zagreb, 1992., IEF foto 30259

U oštroj suprotnosti s Radijem, koji nije mogao poduprijeti moju četverogodišnju odsutnost (1988. – 1992.), Institut me poticao da ostvarim planirani doktorski studij u Sjedinjenim Američkim Državama. Moj prelazak s Radija u Institut dogodio se nekoliko dana prije moga odlaska u Baltimore. Po povratku 1992. godine proveo sam šest inspirativnih i produktivnih godina u tom okruženju.

Moj glavni rad bio je istraživanje s fokusom na Hrvatsku, što je rezultiralo s nekoliko publikacija, uključujući knjigu o glazbi, politici i ratu (1998), uređeni zbornik o glazbi i glazbenim istraživanjima (1998), članke o hrvatskom mediteranskom glazbenom identitetu (1994), izbjegličkom iskustvu (1996) i rodnim temama (1996) te reprezentativnu CD kompilaciju (1998). Nekoliko sam godina bio suurednik institutskoga časopisa *Narodna umjetnost*. Osim toga, bilo mi je omogućeno predavanje na sveučilištima u Zagrebu i Ljubljani.

SVEUČILIŠTE U MARYLANDU, OKRUG BALTIMORE, SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE (1988. – 1992.)

U prethodnom poglavlju usredotočio sam se na aspekte studiranja tijekom svoga boravka na UMBC-u. Zahvaljujući asistentskome radu ne samo da sam izbjegao plaćanje školarine već sam i zarađivao novac za smještaj, hranu i druge potrebe. Moje predavačko zaduženje bio je izborni kolegij *Uvod u glazbu* za studente dodiplomskog studija ne-glazbenih usmjerenja, a privukao je više od 60 vrlo raznovidnih studenata na trosatna predavanja ponedjeljkom navečer. Smatrao sam da me moje europsko opće i glazbeno obrazovanje dobro pripremiло za taj zadatak, no pročelnik Glazbenog odjela najprije je obavio uvodni razgovor sa mnom, upućujući na razliku u stilu između predavanja na način *ex cathedra*, često povezanoga s Eurom, i dijaloškoga poučavanja, što je svojevrsan standard u Sjedinjenim Američkim Državama. Istina, prisjetio sam se nekoliko svojih profesora u Europi koji su čitali bilješke dok su studenti zapisivali. Svidio mi se taj novi zahtjev i strastveno sam ga primjenjivao na svojim predavanjima. Unatoč imenu »asistent u nastavi«, bio sam potpuno samostalan pri osmišljavanju i izvođenju kolegija.

Budući da su studenti dolazili iz različitih područja koja nije povezivala glazba, ponekad sam na predavanjima postavljao neobična pitanja da bih zadržao njihovu pažnju tijekom kasnih sati. Anegdota vezana uz to ostala mi je živo u sjećanju. Zamolio sam studente da na temelju preslušavanja zvučnoga zapisa odrede koji dio dana ili noći osjećaju da je skladatelj htio prikazati glazbom. Primjer je bio prvi stavak (»Jutro«) iz suite *Peer Gynt* Edvarda Griega. Na moje veliko iznenađenje, svi su se bez iznimke složili da je skladateljeva ideja bila prikazati jutro. Moje iznenađenje bilo je toliko očito i snažno da mi je jedan student prišao nakon predavanja kako bi ponudio objašnjenje. Naime, prepoznali su glazbu iz televizijske reklame u kojoj obitelj na verandi u rano jutro maže kruh namazom!

Kasnije sam bio zadužen za podučavanje predmeta *Glazbenički laboratorij* (razine I. – IV.), isprva kao asistent starijem kolegi, a ubrzo i samostalno te s asistenticom. Ta kombinacija glazbene teorije i *solfeggia* donosila je veliko zadovoljstvo svima uključenima. Studenti su oduševljeno

usvajali složene ritmičke strukture iz jugoistočne Europe, Azije i Afrike, koje nisu bile u njihovim udžbenicima, a ja sam radosno sudjelovao u kreativnom eksperimentiranju, nastojeći podići njihovo glazbeno umijeće na najvišu moguću razinu.

45. U uredu na UMBC-u. Catonsville, 1989.

SVEUČILIŠTE U LJUBLJANI – MUZIČKA AKADEMIJA (1995. – 2003.)

Zahvaljujući pozivu prof. Primoža Kureta počeo sam predavati na Akademiji za glazbu kao vanjski suradnik već 1992. godine. To je bio užurban život: živio sam u roditeljskom domu u Zagrebu i radio u Institutu od ponedjeljka do srijede, nakon čega sam odlazio u dom svoje novovjenčane supruge u Ljubljani i predavao na Akademiji za glazbu četvrtkom i petkom. Taj aranžman dodatno se obogatio predavanjem kolegija iz etnomuzikologije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu od 1993. do 2011. godine. Moj angažman u Ljubljani postao je 1995. stalni posao. Zanimljivo je da je moj zahtjev za slovensko državljanstvo, potreban iz nekoliko tehničkih razloga, na temelju mojih slovenskih korijena, stručnih kvalifikacija, braka s državljankom Slovenije i punog radnog vremena u Sloveniji, prvotno odbijen, ali je uskoro nakon pritužbe ipak odobren.

Standardni kolegiji koje sam predavao uključivali su povijest glazbe, koju sam pretvorio u *Povijest svjetske glazbe*, *Etnomuzikologiju* te *Seminar iz etnomuzikologije*. U jednom trenutku sam predavao i o operi kao dio posebnoga opernog programa. Inovacije koje sam donio oduševljeno su prihvatili studenti i neki profesori, ali neki od predstavnika starije generacije povremeno su me podsjećali da slovenski obrazovni sustav treba samo zapadnu umjetničku glazbu i slovensku glazbu te da bih trebao zamijeniti nastavu o sitaru i gamelanu Schubertovim popijevkama. Pretpostavljam da je jedan od studenata humoristički komentirao tu ne baš javnu raspravu obogaćivanjem popisa inventara u mom uredu, prikazujući me kao neku vrstu Jamesa Bonda («007») s gamelanom.

SVEUČILIŠTE U LJUBLJANI – FILOZOFSKI FAKULTET – ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU (2003. – 2005.)

Akademija za glazbu Sveučilišta u Ljubljani tada nije bila registrirana kao istraživačka ustanova pa je poziv prof. Božidara Jezernika da pređem u njegov odjel na Filozofskom fakultetu istoga sveučilišta izgledao kao korak u pravom smjeru. Naravno, ne samo da je raspon kolegija za koje sam postao odgovoran bio drukčiji već je i način poučavanja studenata bez prethodnoga glazbenog obrazovanja zahtijevao drukčije pristupe. Moja *Povijest svjetske glazbe* pretvorila se u *Antropologiju glazbe: Glazbe svijeta, Etnomuzikologija* je ostala kao kolegij, a novi su kolegiji poput *Etnologije Afrike* ojačali moje intelektualne kapacitete, uz veći naglasak na teoriji i metodologiji.

Na fotografiji je većina članova Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju na godišnjem izletu na kraju akademske godine. S lijeva na desno su Katja Hrobat, Zmago Šmitek (prekriven), Jože Hudales, Svanibor Pettan, Božidar Jezernik, Peter Simonič, Uršula Lipovec Čebren (prekrivena), Boštjan Kravanja i Nataša Visočnik. Na fotografiji nedostaju Janez Bogataj, Borut Brumen, Vito Hazler, Mirjam Mencej i Rajko Muršič.

48. Izlet s kolegama s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju. Velike Lašče, 2003.

Etnomuzikologija se općenito smatrala područjem povezanim s Odsjekom za muzikologiju pa je postignut prijateljski međuodsječni dogovor da prijeđem na Muzikologiju i ostanem svojevrsan most s Etnologijom i kulturnom antropologijom.

SVEUČILIŠTE U LJUBLJANI – FILOZOFSKI FAKULTET – ODSJEK ZA MUZIKOLOGIJU (2005. – 2025.)

S novim položajem sam postao most između glazbenog obrazovanja, etnologije i kulturne antropologije te muzikologije. Mogao sam razvijati studij etnomuzikologije prema svojim vizijama i iskustvima. Prediplomski kolegiji uključivali su *Uvod u etnomuzikologiju*, *Slovensku tradicijsku glazbu*, *Glazbe svijeta* i *Popularnu glazbu*. Kolegiji magistarskoga studija bili su *Primijenjena etnomuzikologija* i *Odabrana poglavlja iz etnomuzikologije*. Kolegiji na doktorskoj razini bili su prilagođeni individualnim sklonostima kako bi optimalno zadovoljili potrebe svakoga studenta, fokusirajući se uglavnom na teorijska pitanja, metode istraživanja i analize.

Na fotografiji je nekoliko članova Odsjeka za muzikologiju na izletu 2017. godine. S lijeva na desno su Katarina Bogunović Hočevar, Peter Grum, Matjaž Barbo, Svanibor Pettan, Larisa Vrhunc, Vesna Venišnik Peternelj i Nejc Sukljan. Nedostaju Aleš Nagode, Gregor Pompe i Leon Stefanija.

49. Na izletu s kolegama s Odsjeka za muzikologiju. Kolovrat (Slovenija), 2017.

Osim spomenutih glavnih zaposlenja uživao sam u povremenim angažmanima u drugim institucijama, uglavnom na sveučilištima, često kreirajući nove kolegije.

- 1993. godine, na poziv profesora Ine Mirkovića, podučavao sam kolegij *Glazbe svijeta* na Konzervatoriju Ino Mirković u Lovranu
- 1994. godine, na poziv profesora Kjella Skyllstada, podučavao sam kolegije *Glazba i rat na teritoriju bivše Jugoslavije* te *Glazba u izbjeglištvu* na Sveučilištu u Oslu. Držao sam i kolegij *Odabrane teme iz etnomuzikologije* 1996. godine
- od 1995. godine, s nekoliko prekida, na poziv profesorice Albince Pesek i kasnije profesora Jerneja Weissa, podučavam *Etnomuzikologiju* za studente glazbene pedagogije na Sveučilištu u Mariboru
- godine 1998. podučavao sam *Glazbe svijeta* na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zagrebu
- od 1999. do 2001. godine, na poziv profesorica Tamare Karače Beljak i Jasmine Talam, održao sam niz predavanja za studente na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Sarajevu
- od 2004. godine, na poziv profesora Philipa Schuylera i Patricie Shehan Campbell, podučavao sam kolegij *Prelazak glazbenih granica u novoj Europi* na Sveučilištu Washington u Seattlu
- 2006. godine, na poziv profesorice Donne A. Buchanan, podučavao sam kolegije *Glazba i manjine: Romi i njihovi glazbeni svjetovi* te *Glazba i rješavanje sukoba: problemi primijenjene etnomuzikologije* na Sveučilištu Illinois, Urbana-Champaign
- od 2007. do 2011. godine, na poziv profesora Mirjane Grakalić i Bashkima Shehua, podučavao sam kolegij *Glazbe Europe* na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli
- u razdoblju 2012. – 2013. godine, na poziv profesora Nikole Buble, vodio sam kolegij na doktorskome studiju na Sveučilištu u Splitu
- 2013. godine, na poziv profesora Cheng Te-Yuana i Ted Tsung-Te Tsaia, održao sam niz predavanja za studente na Tainanskom Nacionalnom Sveučilištu Umjetnosti na Tajvanu
- 2019. godine, na poziv profesorice Jocelyne Guilbault, podučavao sam kolegij *Glazba i manjine* u Europi na Kalifornijskom sveučilištu u Berkeleyu
- od 2020., na poziv profesorice Ursule Hemetek, vodim magistarski kolegij *Primijenjena etnomuzikologija* na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču
- 2022., na poziv profesora Laurenza Lüttekena i dr. Esme Cerkovnik, održao sam kolegij *Glazba i manjine u Europi* na Sveučilištu u Zürichu. Na istom sam sveučilištu 2024. godine podučavao kolegij *Glazbe Južne Azije*.

10. UDRUGE

Članstvo u stručnim udruženjima omogućuje nam neposredno dijeljenje znanja i iskustava, predstavljanje i razmjenu teorijskih i metodoloških alata radi jačanja i unaprjeđenja kakvoće našega istraživačkog rada, stvarajući istodobno društvene mreže koje često traju tijekom cijele karijere. Osim što djeluju kao posrednici tih iznimno važnih veza, udruženja odražavaju dinamiku unutar znanstvene discipline i društvenopolitičke tokove koji ih oblikuju.

Doista, bilo bi teško zamisliti etnomuzikologe bez profesionalnih i ljudskih pogodnosti koje pruža članstvo u jednom ili više takvih udruženja. Ovdje ću se ograničiti na predstavljanje pet udruženja koja su utjecala na moje pozicioniranje kao etnomuzikologa.

MEĐUNARODNO VIJEĆE ZA TRADICIJE GLAZBE I PLESA (The International Council for Traditions of Music and Dance – ICTMD),

osnovano 1947. godine, znanstvena je nevladina organizacija koja se fokusira na proučavanje, praksu, dokumentiranje, očuvanje i diseminaciju glazbe i plesa svih zemalja. Prije poznato kao Međunarodno vijeće za narodnu glazbu (IFMC) i Međunarodno vijeće za tradicijsku glazbu (ICTM), organizira svjetske konferencije, simpozije, kolokvije i forume, izdaje vrlo cijenjeni časopis *Traditions of Music and Dance* (prije poznat pod različitim imenima, uključujući *Journal of the International Folk Music Council* i *Yearbook for Traditional Music*), ima svjetsku mrežu predstavnika iz više od 130 zemalja i regija te 27 radnih skupina, definiranih geografski ili tematski. Vijeće je u formalnim konzultativnim odnosima s UNESCO-om te kao poveznica među narodima različitih kultura pridonosi svjetskome miru.

Član sam postao još kao student preddiplomskoga studija 1980. godine i otada redovito sudjelujem u raznovrsnim znanstvenim aktivnostima širom svijeta. Godine 2001. bio sam kooptiran u Izvršni odbor, a tijekom sljedećih dvaju desetljeća obnašao sam gotovo sve upravljačke uloge, uključujući i one glavnog tajnika i predsjednika.

ICTMD mi je pružio istinsko međunarodno razumijevanje etnomuzikologije i etnokoreologije, uvažavanje različitih teorijskih i metodoloških pristupa te jedinstvena iskustva u organiziranju događanja, izdavaštvu, predavanju, istraživanju i izvođenju, kroz što su se potpuno isprepleli i profesionalni i privatni dijelovi moga života. (<https://ictmusic.org/>)

Fotografije pet odabranih trenutaka odnose se na osnivanje Radne skupine za glazbu i ples jugoistočne Europe u Strugi u Sjevernoj Makedoniji (2007.), zajednički simpozij studijskih skupina

Glazba i manjine i Primijenjena etnomuzikologija u Hanoju u Vijetnamu (2010.), 43. svjetsku konferenciju u Astani u Kazahstanu (2015.), završetak šest-godišnjega razdoblja na mjestu glavnoga tajnika u Limericku u Irskoj (2017.) te predstavljanje knjige *Celebrating the International Council for Traditional Music: Reflections on the First Seven Decades* u Lisabonu u Portugalu (2022.), kojoj sam suurednik.

50. Odabrani trenuci povezani s ICTMD-om

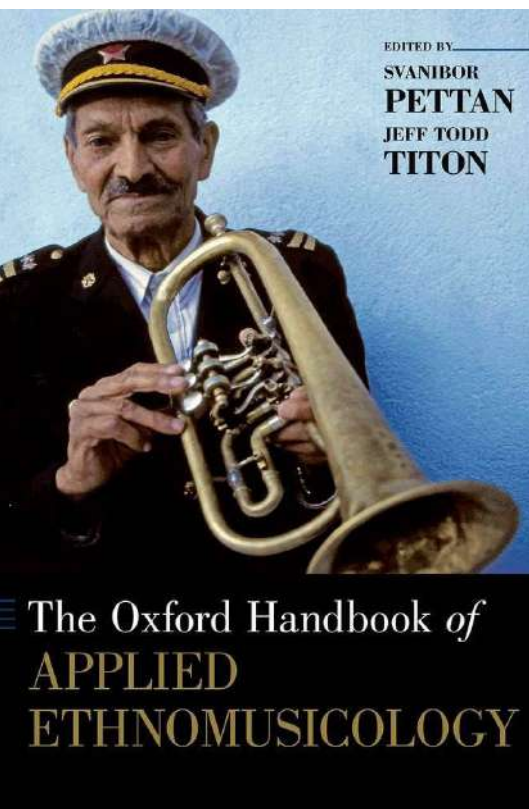

DRUŠTVO ZA ETNOMUZIKOLOGIJU (The Society for Ethnomusicology – SEM)

osnovano 1955. godine, organizacija je sa sjedištem u SAD-u i međunarodnim članstvom, posvećena proučavanju »svih oblika glazbe iz različitih humanističkih i društvenoznanstvenih perspektiva. Kao mreža znanstvenika, pedagoga, studenata, glazbenika, aktivista, kustosa i drugih profesionalaca koja se proteže kroz brojne zemlje, discipline i institucije, SEM je inkluzivni forum za razmjenu znanja o glazbama u svijetu te zalaganje za glazbenike i njihove zajednice. « Časopis društva, *Ethnomusicology*, ubraja se u vodeće u svojoj disciplini. (<https://www.ethnomusicology.org/page/AboutUs>)

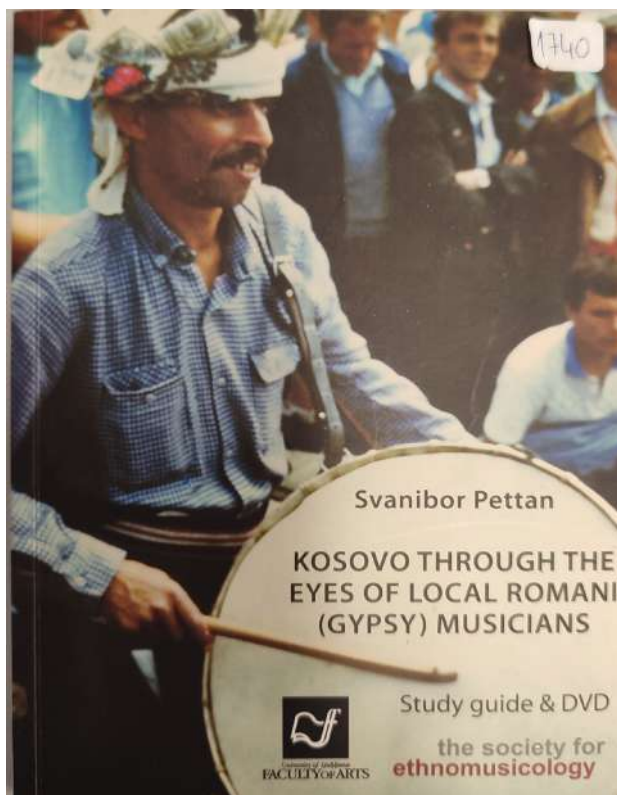
Postao sam član 1988. godine i od tada više-manje redovito sudjelujem na godišnjim konferencijama koji se održavaju u različitim dijelovima Sjedinjenih Američkih Država ili povremeno, Kanadi ili Meksiku. Obnašao sam mandat u jednome od upravljačkih tijela, Vijeću, tijekom doktorskoga studija bio sam aktivan u regionalnoj sekciji MACSEM, a bio sam i jedan od ustanovnih članova Sekcije za primijenjenu etnomuzikologiju.

SEM mi je pružio teorijsku širinu i snažan antropološki utjecaj, karakterističan za etnomuzikologiju u Sjedinjenim Američkim Državama. U SEM-u sam upoznao Suzanne Ryan, vizionarsku urednicu Oxford University Press-a, te svestranoga i utjecajnoga etnomuzikologa Jeffa Todda Titona. Naši razgovori doveli su do izdanja knjige *The Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology* (2015), koju je inicirala Suzanne, a Jeff i ja uredili. Uspješnost tog izdanja potvrđena je ponovnom objavom u tri knjige 2019. godine.

51. Naslovnica *The Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology* i urednici Titon i Pettan. Bloomington, 2015.

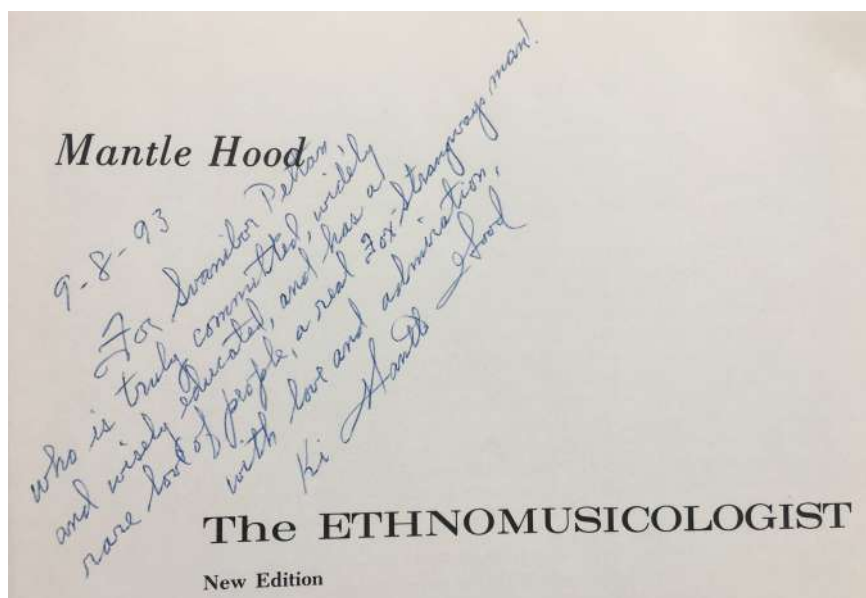
SEM i Znanstvena izdavačka kuća Sveučilišta u Ljubljani zajednički su objavili moj film s popratnom knjigom pod imenom *Kosovo through the Eyes of Local Romani (Gypsy) Musicians* (2015). To je bila treća publikacija u SEM-ovoj audiovizualnoj seriji, nakon filma *'Are'are Music and Shaping Bamboo* Huga Zempa te *Domba 1956-1958: A Personal Record of Venda Initiation Rites, Songs & Dances* Johna Blackinga.

52. Naslovnica *Kosovo Through the Eyes of Local Romany (Gypsy) Musicians*. Bloomington, 2015.

EUROPSKI ETNOMUZIKOLOŠKI SEMINAR

(The European Seminar in Ethnomusicology – ESEM), osnovan 1981. godine, definiran je kao »platforma za profesionalne znanstvenike i napredne studente etnomuzikologije«. Kao široka europska mreža za etnomuzikologe ESEM okuplja znanstvenike i teme iz cijeloga svijeta. Iako znatno manji i manje formalan u usporedbi s ICTMD-om i SEM-om, ESEM ipak ima važnu ulogu u disciplini.

Postao sam član ESEM-a, ali nisam redovito sudjelovao na godišnjim seminarima niti obnašao ikakve upravljačke funkcije. Međutim, postoje dvije dirljive priče vezane uz 9. ESEM-ov seminar u Calelli (Katalonija, Španjolska) 1993. godine, koje želim predstaviti. Prva se odnosi na moga bivšeg profesora sa Sveučilišta Maryland i jednoga od američkih pionira naše discipline, Mantlea Hooda (1918. – 2005.). Naša aktivna nazočnost na tom seminaru bila je ujedno i naš posljednji susret. Donio mi je poseban poklon, potpisani primjerak svoje poznate knjige *The Ethnomusicologist* s toplom i ohrabrujućom posvetom.

53. Posveta Mantlea Hooda. Calella (Španjolska), 1993.

Druga priča odnosi se na moga dugogodišnjeg prijatelja i poštovanoga kolegu Nicea Fracilea iz Srbije. Obojica smo uživali u međusobnu društvu nakon što godinama nismo bili zajedno zbog ratova na prostorima koji su prethodno pripadali Jugoslaviji. Za mnoge naše kolege u Calelli postali smo simbol nade kao pojedinci koji dolaze iz međusobno suprotstavljenih zemalja, Hrvatske i Srbije. Tijekom našeg boravka u Kataloniji zračnu luku u Zagrebu snažno su napale srpske snage. Bez moga znanja kolege su počeli prikupljati novac za novu avionsku karte do sigurne susjedne Slovenije umjesto Hrvatske. Nisu znali da su moje karte zapravo i bile za letove od i do Slovenije. Duboko dirnut njihovom suosjećajnošću i brigom, objasnio sam okolnosti i zahvalio im na dobroj namjeri. Sljedeća fotografija prikazuje jednu od mojih brojnih slika s Niceom Fracileom koju su snimili naši kolege u Calelli.

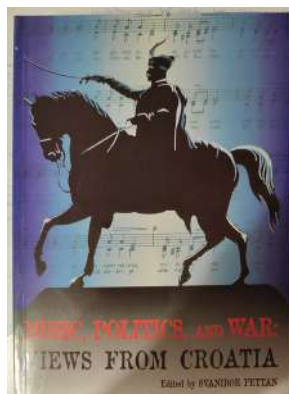
54. »Prijatelji iz zaraćenih zemalja«. Calella (Španjolska), 1993.

HRVATSKO MUZIKOLOŠKO DRUŠTVO

Hrvatsko muzikološko društvo (HMD), osnovano 1992. godine, definira se kao »znanstvena udruga građana koja okuplja muzikologe i stručnjake koji se bave istraživačkim i drugim radom u području muzikologije«. Društvo izdaje muzikološke publikacije (vodeći nacionalni časopisi *Arti musices* i *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, knjige i notne tiskovine), organizira predavanja, nacionalne i međunarodne simpozije te podržava muzikološki rad projektima i godišnjim nagradama.

Nakon što sam završio doktorski studij u Sjedinjenim Američkim Državama 1992. godine, vratio sam se na svoje istraživačko mjesto u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Nakon konzultacija s prof. Jerkom Bezićem i drugim etnomuzikolozima u zemlji odustao sam od ideje o osnivanju samostalne etnomuzikološke udruge i umjesto toga postao osnivački predsjednik aktivne Etnomuzikološke sekcije unutar HMD-a, koja je ujedno predstavljala i Hrvatski nacionalni odbor u ICTMD-u.

Rad u toj udruzi pružio mi je dobru priliku da dam svoj doprinos okolini u kojoj sam rođen, stekao diplomu i iskušao se u prvim zaposlenjima na medijskom, istraživačkom i predavačkom području. Sljedeće fotografije prikazuju tri glavne publikacije u kojima sam se usredotočio na Hrvatsku: časopis *The World of Music* 40/3 (1998), zbornik *Music, Politics and War: Views from Croatia* (1999) te CD u UNESCO-ovoj seriji pod imenom *Croatia: Traditional Music of Today* (1999).

55. Tri publikacije posvećene glazbi i istraživanju glazbe u Hrvatskoj.

KULTURNO I ETNOMUZIKOLOŠKO DRUŠTVO FOLK SLOVENIJA

Kulturno i etnomuzikološko društvo Folk Slovenija (KED FS), osnovano 1996. godine, definira se kao »neprofitna, neovisna i volonterska udruga od javnog interesa«. Društvo obuhvaća istraživače, izvođače i pedagoške djelatnike te organizira tematske godišnje koncerte, radionice (pjevanje, sviranje glazbenih instrumenata, ples), pojedinačna predavanja, okrugle stolove i simpozije. Također se bavi izdavanjem audiosnimaka svojih članova te aktivnom suradnjom s drugim društvima i institucijama.

Bio sam među osnivačima i predsjednik u dva mandata (2000. – 2004., 2010. – 2018.). Izvorno zamišljena kao udruga koja će revitalizirati slovensku tradicijsku glazbu, udruga je postala i dom slovenskih etnomuzikologa i prepoznata je kao slovensko nacionalno povjerenstvo u ICTMD-u. Bilo mi je zadovoljstvo obogatiti je širim etnomuzikološkim temama i pristupima, učiniti domom za susrete glazbenika većinskih i manjinskih zajednica te suradnjom s relevantnim institucijama uključiti članove u pedagoške i istraživačke procese.

56. Gost predavač Ljuben Dimkaroski (treći s lijeva) u suorganizaciji društva i odsjeka o neandertalskoj svirali iskopanoj u Sloveniji 1995. godine. Ljubljana, 2014.

Radionica slovenske tradicijske glazbe za studente uz vokalnu skupinu Cintare u suorganizaciji društva. Ljubljana, 2023.

Moj profesionalni put također se isprepleo s brojnim drugim društvima u različitim vremenskim razdobljima, uključujući: Austrijsko muzikološko društvo (ÖGMW), Brazilsko društvo za etnomuzikologiju (ABET), Britanski forum za etnomuzikologiju (BFE), Kanadsko društvo za tradicijsku glazbu, Hrvatsko društvo skladatelja (HDS), Hrvatsko etnološko društvo (HED), Europsko glazbeno vijeće (EMC), Međunarodnu udrugu za proučavanje popularne glazbe (IASPM), Međunarodnu udrugu glazbenih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara (IAML), Međunarodni institut za zvučne i audiovizualne arhive (IASA), Međunarodno glazbeno vijeće (IMC), Međunarodno muzikološko društvo (IMS), Međunarodno društvo za glazbeno obrazovanje (ISME), Muzikološko društvo Federacije Bosne i Hercegovine, Kraljevsku glazbenu udrugu (RMA), Etnomuzikološko društvo (SIBE) i mnoga druga. Uvijek mi je bilo zadovoljstvo okupiti neka od njih na konferencijskim događanjima. Zaslužuju biti spomenute i suradnje s organizacijama poput Freemuse, Imago Sloveniae, Međunarodni repertoar glazbene literature (RILM) i Türksoy.

11. DVIJE ODABRANE GODINE U MOJEM ETNOMUZIKOLOŠKOM ŽIVOTU

Ovdje predstavljam kronološki, mjesec po mjesec, najvažnije trenutke iz dviju odabranih godina moga profesionalnog života. U 2017. godini završio sam šestogodišnji mandat glavnoga tajnika ICTMD-a (2011. – 2017.), dok sam i dalje obavljao osmogodišnju funkciju predsjednika Kulturnog i etnomuzikološkog društva Folk Slovenija (2009. – 2018.). Godina 2023. bila je obilježena mojim mandatom predsjednika ICTMD-a (2021. – 2025.). Aktivnosti iz 2017. i 2023. godine, kako su prikazane u ovom poglavlju, ilustriraju samo malen dio onoga što znači živjeti etnomuzikologiju.

2017.

siječanj

Ljubljana: Nakon osam godina kao predsjednik Kulturnog i etnomuzikološkog društva Folk Slovenija (2009. – 2017.) završio sam svoj mandat u siječnju 2017. godine, zahvalan za predanu suradnju s kolegama poput Mojce Kovačič, Teje Klobčar i Carlosa Yodera. Moj nasljednik, Marino Kranjac, sada vodi društvo, a Mojca Kovačič Slovensko nacionalno povjerenstvo za ICTMD.

veljača

Zagreb: Šrilanška pjevačka radionica u Teatru ITD u Zagrebu. Ana Čorić s Muzičke akademije bila je izvrsna domaćica

ožujak

Bangkok, Tajland: Petnaesti Urban Research Plaza's Forum. Bussakorn Binson i Kjell Skyllstad su sve organizirali, uz sudjelovanje studenata, na sveučilištu Chulalongkorn. Abu Dhabi, Ujedinjeni Arapski Emirati: Glazba kao kulturna baština: ICTMD – IMS – IAML. Sjajan drugi Forum ICTMD na tamošnjem sveučilištu NYAD u organizaciji Virginie Danielson i suradnika.

travanj

Sydney i Edmonton, Kanada: Zahvaljujući organizacijskim vještinama Marcie Ostashewski, profesorice na Sveučilištu Cape Breton i njezina suradnika sa Sveučilišta Alberta u Edmontonu, Michaela Frishopfa, predavao sam i prikazao film te izložbu fotografija u sklopu projekta Globalna glazba, lokalne veze.

svibanj	Peking, Kina: Inauguracijska konferencija Glazbenopedagoški savez na Putu svile bila je prvorazredni međunarodni događaj na Centralnom konzervatoriju za glazbu u Pekingu, koji su maestralno organizirali prof. Zhang Boyu i njegov tim. Održao sam plenarno predavanje »S onu stranu Puta svile: glazbeni susreti, interpretacije i izgledi«. Najavio sam novu veliku konferenciju u istom okolišu za srpanj 2018: Forum više udruga, uključujući ICTM, SEM, IMS, IAML i IASPM.
lipanj	Zakintos, Grčka: Dobro mjesto za punjenje energije na kraju bogate akademske godine i prije zahtjevnih ljetnih događaja. Hildesheim, Njemačka: Prekrasna i jedinstvena Deveta međunarodna doktorska radionica etnomuzikologije. Raimund Vogels, Philip V. Bohlman, Michael Fuhr i ostali članovi tima još su jednom odradili odličan posao u Centru za svjetsku glazbu na Sveučilištu u Hildesheimu.
srpanj	Limerick, Irska: Mojih šest godina u ulozi glavnog tajnika tijekom kojih se Svjetska mreža ICTMD proširila na 127 zemalja i regija, završilo je na 44. Svjetskoj konferenciji društva. Nova glavna tajnica je Ursula Hemetek. Film o konferenciji, koju je ugostilo Sveučilište u Limericku, u Irskoj, dostupan je na sljedećoj poveznici: https://youtu.be/KppBa6iNkVE
kolovoz	Ohrid – Prilep – Skopje: Komemoracija za slovensko-makedonskoga glazbenika i istraživača neandertalske svirale Ljubena Dimkarovskoga, koji je umro u rodnom Prilepu prije godinu dana. Planiranje simpozija s makedonskim kolegama (Velika Stojkova, Dragan Dautovski, Sonja Zdravkova-Djeparoska). Ljubljana: tri međusobno povezana događanja o glazbenoj arheologiji, čestitke zaslužuje Arnd Adje Both: 1. 15. simpozij Studijske grupe ICTMD Glazba i arheologija 2. Izložba <i>Archaeomusica</i> 3. Festival <i>Noći v stari Ljubljani / Noći u staroj Ljubljani</i> .
rujan	Cetinje: Čestitke dekanu Muzičke akademije u Cetinju Bojanu Martinoviću i njegovu timu kao i Jasmini Talam. Bilo je prekrasno posjetiti Crnu Goru prvi put nakon što je postala neovisna država 2006. godine; moj prethodni put u tu nekadašnju Republiku Jugoslavije bio je 1990. godine. Nova Gorica: Zborski događaj uz simpozij: <i>A Farewell to Arms, A Welcome to Song</i> (The European Network for professional chamber choirs – TENSO 2017). Beč: <i>Musics Matter! Ethnomusicology and its Socio-Political Relevance Today</i> (Simpozij za dobrodošlicu sekretarijatu ICTMD u Beču). Zagreb: Šrilanška pjevačka radionica u Teatru ITD u Zagrebu. Ana Čorić s Muzičke akademije bila je izvrsna domaćica

listopad	Denver, SAD: 62. godišnji skup SEM-a. Sjajno plenarno izlaganje Scheherazade Hassan i nekoliko sesija koje su predstavile angažiranu / primijenjenu znanost. Predsjedništvo je od Anne Rasmussen preuzeo Gregory Barz.
studeni	Katmandu, Nepal: Sedmi međunarodni filmski festival sa simpozijem. Moj film <i>Kosovo Through the Eyes of Local Romani (Gypsy) Musicians</i> iz 2015. godine osvojio je nagradu. Hvala Ramu Prasadu Kadelu, osnivaču Glazbenog muzeja u Nepal i nacionalnom predstavniku ICTMD. Moje vrlo posjećeno predavanje na Sveučilištu u Katmanduu održalo se u nedjelju ujutro zahvaljujući Rajkumaru Manandharu. Osaka, Japan: Bio sam plenarni govornik na simpoziju <i>Negotiating Intangible Cultural Heritage</i>. Čestitke izvršnim domaćinima – IRCI timu i Teradi Yoshitaki iz Nacionalnog muzeja etnologije.
prosinac	Budimpešta: Međunarodna konferencija uz 50. obljetnicu smrti Zoltana Kodályja: <i>A National Master in International Context</i>. Bravo za izvrsnu organizaciju Palu Richteru i Anni Dalos. Ljubljana: Filozofski fakultet u Ljubljani završio je godinu s iznenađenjem – dajući mi nagradu za životno djelo.
bilješke	Nekoliko je gostujućih predavača etnomuzikologije održalo predavanja na Filozofskom fakultetu u Ljubljani te godine: Liu Xiangkun, Gisa Jähnichen, Chintaka P. Meddegoda, Julcsi Laposa, Samuel Araújo, Patricia Shehan Campbell, Kjell Skyllstad, Lasanthi Manaranjanie Kalinga Dona, Drago Kunej, Mojca Kovačič, Urša Šivic, Sorarmonica, Hilde Binford. Hvala svima! Projektni prijedlog moga tima (Ana Hofman, Mojca Kovačič, Drago Kunej, Leon Stefanija, Urša Šivic, Jernej Weiss) odobren je i tema Glazba i etničke manjine: (Trans) kulturne dinamike u Sloveniji poslije 1991. godine držat će nas zaposlenima do travnja 2020.

2023.

siječanj

Vavuniya, Šri Lanka: Predstavljanje ICTMD-a i njegovih aktivnosti na Prvoj međunarodnoj konferenciji harmonije i pomirenja na Sveučilištu Vavuniya.

veljača

Online: Zahvaljujući Tamari Karači Beljak držanje *online* pozvanoga govora u povodu 10. godišnjice ICTMD-ova nacionalnoga komiteta za Bosnu i Hercegovinu.

Online: Sudjelovanje u izdanju mrežnoga dijaloga pod naslovom Prema Međunarodnom vijeću za tradicije glazbe i plesa. Zahvaljujem Tan Sooi Beng i Marciji Ostashevski.

ožujak

Kuwait City, Kuvajt: Dio pozvanoga posjeta Kuvajtu bilo je i predstavljanje ICTMD-a na nacionalnoj televiziji zahvaljujući koordinatoru Aliju Mahdiju.

travanj

Oslo i Sandefjord, Norveška: Posjet prijateljima Kjellu Skyllstadu, mojem nekadašnjem domaćinu na Sveučilištu u Oslu i Dorothei de Jonge, s kojom sam surađivao na projektu o bosanskim izbjeglicama u Norveškoj 1990-ih godina.

Beč, Austrija: Kolegij Primijenjena etnomuzikologija za studente na Sveučilištu za glazbu i scenske umjetnosti.

svibanj

Almati, Kazahstan: Brojne aktivnosti, uključujući izlaganje o ICTMD-u i turkijskom svijetu na Kazahstanskoj nacionalnoj akademiji umjetnosti »Temirbek Zhurgenov«. Zahvaljujem koordinatrici Zakiyi Sapenovi, koja je organizirala i proslavu novih ICTMD-ovih članova iz Kazahstana.

lipanj

Beč, Austrija: Održao sam pozvano predavanje na Studijskim danima afganistanske glazbe u progonstvu. Taj mi je događaj omogućio da se prvi put uživo susretnem s nacionalnim predstavnikom ICTMD za Afganistan, Mirwaisom Sidiqijem.

Online: Pozvano uvodno predavanje na Drugom simpoziju Studijske grupe ICTMD za globalnu povijest glazbe koja se održala u Palermu. Zahvaljujem organizatorici Raziji Sultanovoj.

Baku, Azerbajdžan: Obratio sam se sudionicima Šestoga simpozija Prostor Mughama u Bakuu, zahvaljujući koordinatrici Sanubar Baghirovi.

<i>srpanj</i>	Legon, Gana: Niz vrlo odgovornih situacija vezanih uz svjetsku konferenciju ICTMD – od predsjedanja sastancima Upravnog odbora prije i poslije konferencije, vođenja otvorenja skupa, generalne skupštine, sastanka nacionalnih predstavnika, pozdravnoga susreta Studijske skupine za glazbu i manjine, komemoracije za Teradu Yoshitaku i završne sesije pa sve do izlaganja i sudjelovanja u raspravama. Kelaniya, Šri Lanka: Rasprava na panelu o ICTMD-ovim iskustvima o nematerijalnoj kulturnoj baštini.
<i>rujan</i>	Istanbul, Turska: Predstavljao sam ICTMD na prvom zajedničkom znanstvenom susretu s Međunarodnom organizacijom za zvukovne i audiovizualne arhive (IASA). Bio je to 4. Forum ICTMD.
<i>listopad</i>	Ottawa, Kanada: Predsjedavanje panelom ICTMD-a o posvećenosti znanosti, zagovaranju i aktivizmu: Refleksije na prošle, sadašnje i buduće perspektive na 68. godišnjem sastanku Društva za etnomuzikologiju (SEM).
<i>studen</i>	Klagenfurt, Austrija: Zajedno s Wei-Yom Lin održao sam plenarno predavanje o povezivanju ICTMD-a i primijenjene etnomuzikologije na godišnjem simpoziju austrijskoga Društva za muzikologiju.
<i>prosinac</i>	Colombo, Šri Lanka: Mnogostruke uloge, zajedno s Lasanthi, u zadnjem događanju ICTMD-a u godini, na 12. simpoziju Studijske skupine za glazbu i manjine sa zajedničkim danom sa Studijskom skupinom za starosjedilačku glazbu i ples pod vodstvom Yuh-Fen Tseng

12. HOBIJI

Tijekom doktorskoga studija prof. Mantle Hood me jednom upitao imam li neki hobi. »Etnomuzikologija je za mene sve – odabrani način života, prošlost, sadašnjost i buduća profesija, i moj hobi«, odgovorio sam iskreno i s jasnim osjećajem ponosa. »Pogrešno, morate iznaći neki hobi«, odgovorio je, »kao izlaz kad zatreba. « Njegov odgovor odmah mi je prizvao u misli upozorenja mojih drugih učitelja, poput: »Vaša radna brzina od 200 kilometara na sat prevelika je na duge staze, bilo bi mudro malo usporiti« (Jerko Bezić) i »Nemojte raditi na disertaciji 16 sati dnevno, trebat će Vam vid još mnogo godina« (Jozef Pacholczyk). »Pokušajte igrati golf«, predložio je Hood. Zašutio sam.

Američki su mi profesori pomogli razviti interes za fotografiju. Pacholczyk je jedne nedjelje odveo studente na *buvljak* kako bismo kupili profesionalne fotoaparate i potrebne dodatke po povoljnim cijenama. Nedugo zatim koristili smo se tom novom opremom na Hoodovu kolegiju o terenskim i laboratorijskim metodama u etnomuzikologiji. Tijekom jednoga zadatka samostalno smo lutali uokolo pokušavajući snimiti dobre fotografije koje će biti tema za raspravu na idućem satu. Dok sam fotografirao na lokalnom groblju, shvatio sam da sam upravo otkrio hobi koji me inspirira i opušta u isto vrijeme. Jedan od mojih omiljenih motiva su životinje, a drugi, povezan s etnomuzikologijom, su glazbenici. Moje fotografije završile su na naslovnicama nekoliko časopisa i zbornika, a i u mojim različitim publikacijama. U jednom sam trenutku organizirao izložbu fotografija o romskim glazbenicima s Kosova, koja je obišla više zemalja.

Moj drugi hobi uključuje prikupljanje i sviranje glazbenih instrumenata. Kućna kolekcija od oko 150 instrumenata iz cijeloga svijeta omogućuje mi da odabir prilagodim raspoloženju, da glazbeno komuniciram s posjetiteljima te, naravno, da se njima koristim u nastavi.

Konačno, životinje su moj najdraži (naizgled) neglazbeni hobi – u prirodi, kod kuće, ali i kao motivi na fotografijama. Kao dijete sjećam se naših mačića, od kojih je svaki bio nazvan prema likovima iz opera: Belisario, Carmen, Des Grieux, Manon, Otello, Tosca, Treemonisha i mnogi drugi. Taj hobi prirodno me doveo do područja zoomuzikologije i istraživanja zvuka i pokreta među vrstama, no o toj temi još nisam ništa objavio – zasad.

7. Pseći lavež uz glazbu svirala i bubnja. Selo na Baniji, 1988.

57. Moje fotografije

13. UMJESTO ZAKLJUČKA: IDEJE ZA RAZMIŠLJANJE¹¹

Etnomuzikolog je sklon biti izrazito osjetljiv prema drugim ljudskim bićima, poštovati njihove ljestvice vrijednosti i ponašanje, čak i ako nisu kompatibilni s njegovima. Zdrava znatiželja usmjerava ga k novom i nepoznatom, a dovoljno dug istodobni odmak od samoga sebe omogućuje mu suosjećajni pogled na nepoznato. Iznad svega, njegova ljubav prema glazbi usko je povezana s ljubavlju prema ljudima (...). U najdoslovnijem je smislu humanist usklađen sa svijetom umjetnosti (Hood 1970).

Slovenski etnomuzikolog Julijan Strajnar i skladatelj Uroš Krek isticali su tri glavne osobine dobroga etnomuzikologa: ljubav prema profesiji, poštovanje prema kazivačima (sugovornicima, suradnicima) i pažnju prema detaljima (Julijan Strajnar, razgovor 1998.).

U ljeto 1981. godine, kao student preddiplomskoga studija s posebnim zanimanjem za etnomuzikologiju, boravio sam sa skupinom studenata Sveučilišta u Zagrebu na terenskom istraživanju u Ceru u Istri. Tamo sam dva tjedna prikupljao podatke o glazbi i arhitekturi u obližnjim selima i zaselcima. Naš mentor bio je iskusan terenski istraživač, etnolog Josip Miličević, koji je pomno pratio kako se mi, novopridošli, snalazimo na terenu. Tako je jednoga dana započeo razgovor sa mnom:

JM: Koliko vidim, Vi ne pušite.

SP: Popužio sam jednu cigaretu iz znatiželje kad sam imao osam godina i onda sam odlučio da to nije za mene.

JM: I ne pijete alkohol...

SP: Ne, uopće ne (ponosno).

JM: Pretpostavljam da se također ne drogirate (sada već u šali)?

SP: Naravno da ne.

JM: Eh, šteta, nema šanse da postanete uspješan terenski istraživač!

Njegova procjena, izrečena u šali s daškom ozbiljnosti, nasreću se nije pokazala točnom jer sam od preddiplomskoga studija do danas ostao strasni zagovornik i promotor terenskoga istraživanja u raznim dijelovima svijeta. Gospodin Miličević je svoje mišljenje temeljio na uobičajenoj situaciji u nekim istraživačkim okruženjima kada domaćin istraživaču na samome

početku razgovora ponudi piće dobrodošlice, obično jaku domaću rakiju, i nije preporučljivo odbiti taj dar. S vremenom sam stvorio sustav uvjerljivih isprika, koje, uz dužno poštovanje, domaćinima jasno daju do znanja da je moja odluka opravdana i konačna.

Jasno je da osobnost, javna slika, podrijetlo, spol i spomenuti stavovi istraživača mogu utjecati na komunikaciju s ljudima na terenu. Koliko duboko?

Sljedeća priča dolazi od Bogdana Sepčića, moga mentora i suradnika na terenskom radu na radijskoj postaji. Jednom je snimio pjevačicu koja je izvodila pjesmu s prilično lascivnim tekstom. On je poznavao istu pjesmu s mnogo ozbiljnijim tekstom iz transkripcije koju je napravio prijašnji istraživač pa je počeo raspravljati o razlici s pjevačicom. Njezin odgovor je bio: »Pa, Vi ste tako vesela osoba, šaljivčina, a onaj drugi istraživač bio je svećenik – kako sam mogla njemu pjevati riječi za koje sam osjetila da mogu pjevati Vama!«

Etnomuzikolozi često spominju »zajednice«, što u određenim okolnostima može sugerirati skupinu ljudi koji žive u međusobnoj harmoniji. No, zajednice, čak i obiteljske, nisu nužno skladne grupe istomišljenika; pojedinci mogu misliti i reagirati različito, imati različite temperamente i ambicije. Naša istraživačka pozornost trebala bi biti usmjerena na pojedince, a svijest o dinamici njihovih međusobnih odnosa trebala bi nas čuvati pred upitnim generalizacijama.

Ponekad se u terenskim situacijama možemo osjećati previše samouvjereno zbog brojnih prethodnih iskustava na drugim mjestima. Evo poučne priče o tome:

Godine 2007. prisustvovao sam izvedbi tradicijske cjelonoćne drame poznate kao *Kolam* na sveučilišnom kompleksu u Horani, u Šri Lanki. Bio sam u pratnji šrilanške kolegice koja je tamo predavala. Negdje oko ponoći predložio sam da prošetamo obližnjom cestom. Moja kolegica je tvrdila da je potencijalno opasno kretati se noću, ali ja sam inzistirao i na kraju je pristala.

Tijekom naše šetnje motocikl s trojicom mladića naglo je stao kraj nas. Pokušali smo ih izbjeći, no situacija stranca koji šeta s lokalnom ženom usred noći očito im se nije činila primjerenom. Pridružili smo se ljudima s druge strane ulice, ali nije pomoglo. Najveći od trojice mladića skočio je pred nas, spreman me napasti bez ikakvih pitanja. Unatoč manjem stasu i nedostatku iskustva o boravku na otvorenom noću, moja šrilanska kolegica hrabro se postavila između nas i viknula na napadača da ona predaje na obližnjem sveučilištu i da sam ja došao održati gostujuće predavanje. S velikim iznenađenjem na licu, gorostasni mladić upitao me koje sam struke. »Et-no-mu-zi-ko-lo-gi-ja«, odgovorio sam. »Etno što?« pokušao je ponoviti. To je bilo dovoljno da započne razgovor, zamjenjujući vrlo vjerojatno nasilje riječima. Još nekoliko rečenica dovelo je do sretnoga završetka incidenta i trojica mladića napokon su otišli. Moja šrilanska kolegica nije prestajala drhtati još neko vrijeme. Osjećao sam se krivim što sam zanemario njezino upozorenje

58. *Lashanti Manatnanjanie Kalinga Dona*
i *Svanibor Pettan*

i što sam nas oboje neodgovorno doveo u opasnost. To iskustvo je korisno podsjećanje koliko je važno upoznati lokalne specifičnosti i slušati one koji poznaju lokalnu situaciju. Na kraju je ta kolegica, dr. Lasanthi Manaranjanie Kalinga Dona, postala moja voljena supruga.

Moja posljednja napomena odnosi se na potrebu za vječnim poštovanjem i trajnom zahvalnošću svima koji su nam omogućili da slijedimo svoje snove i postignemo kolikogod visoke ciljeve kao osobe i profesionalci. Kad se prisjetim, dugujem mnogo svojim roditeljima, koji sigurno nisu uživali u svim glazbama koje sam donosio kući i koji su jasno strahovali od mojih istraživačkih putovanja izvan Europe, ali su uvijek podržavali moje izbore.

Kako bih uopće mogao razmišljati o proširenju dometa etnomuzikologije u ondašnjoj Jugoslaviji da nije bilo ohrabrujućeg i otvorenog mentora poput profesora Jerka Bezića na Sveučilištu u Zagrebu? Upravo je njegovo sumentorstvo omogućilo moj magistarski studij u Ljubljani.

Prof. Ankica Petrović sa Sveučilišta u Sarajevu, koja je u Jugoslaviji prva uvodila drukčiju etnomuzikologiju nakon svojega doktorata pod mentorstvom Johna Blackinga u Belfastu, podržavala je moje napore, te na koncu omogućila moj doktorski studij u SAD-u.

Moj američki mentor, Jozef Pacholczyk, dao je najljepši mogući odgovor na moje pitanje što mogu učiniti za njega kako bih mu zahvalio na njegovu izvanrednom ljudskom i profesionalnom vođenju. »Ne dugujete mi ništa«, rekao je, »sve dobro usmjerite prema svojim studentima.«

Moji drugi američki učitelji – Mantle Hood, Philip Schuyler, Karl Signell – mnogo su me naučili i o životnim vrijednostima i o našoj profesiji.

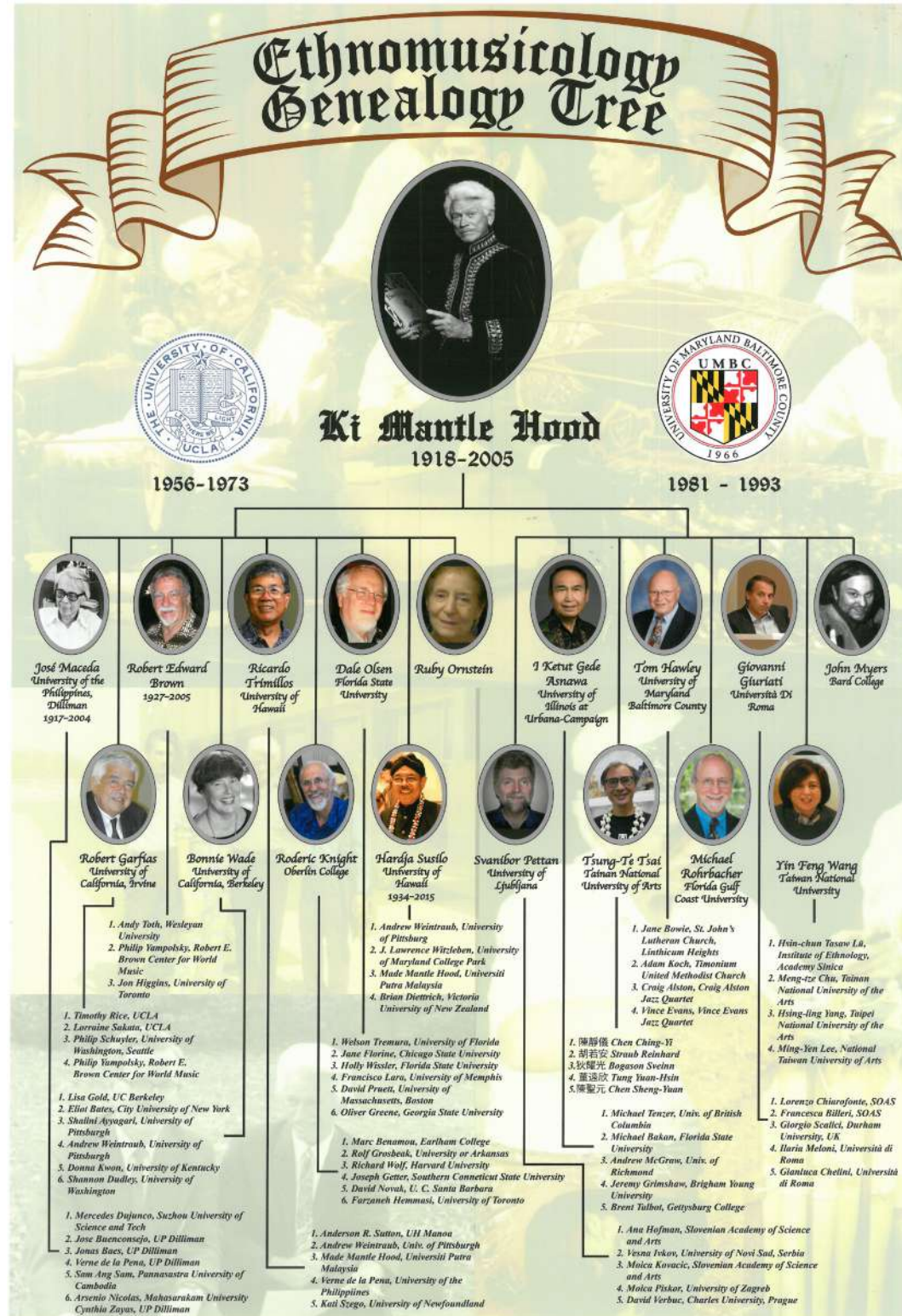
Koliko su samo bila vrijedna iskustva terenskih istraživanja s mojim radijskim mentorom Bogdanom Sepčićem ili nastojanja moga bivšega profesora Nikše Glige da mi omogući održavanje nastave na alternativnoj lokaciji u Zagrebu u teškim ratnim godinama početkom 1990-ih.

Norveški muzikolog Kjell Skyllstad otvorio je novo poglavlje u mojem životu pozivajući me u Norvešku, gdje smo zajedno počeli graditi ono što se danas naziva primijenjenom etnomuzikologijom. Zajednički rad s Jeffom Toddrom Titonom na knjizi *Oxford Handbook on Applied Ethnomusicology* i s Nailom Ceribašić i Donom Nilesom na knjizi *Celebrating the International Council for Traditional Music: Reflections on the First Seven Decades*, ubrajaju se među moja najdraža uređivačka iskustva.

Među mnogim, mnogim drugim iznimnim prijateljima i kolegama, koje neću ni pokušati ovdje navesti jer bi popis bio vrlo dug i neizbježno nepotpun, ipak bih želio izraziti zahvalnost svojoj bivšoj supruzi iz 1990-ih, dr. Albinci Pesek, i svojoj supruzi dr. Lasanthi Manaranjanie, koje najbolje znaju što znači dijeliti život s aktivnim etnomuzikologom.

Na kraju, još jednom posebna zahvala dr. Ireni Miholić, i samoj etnomuzikologinji, na njezinoj viziji, strpljenju i vodstvu. Dijelim njezino viđenje ove knjige kao početka novoga niza predstavljanja etnomuzikologa koji, baš poput nas dvoje, žive svoju disciplinu i vjeruju u njezinu transformacijsku moć koja je našem svijetu u ovim izazovnim vremenima itekako potrebna.

Ukratko, pokažite poštovanje i priznanje kolegama koji su vam omogućili da poletite i osigurajte najvišu kvalitetu rada i vođenja onima koji se pripremaju poletjeti!

59. Studenti Manle Hooda

14. RAZGOVOROM KROZ ŽIVOT

IM.: Svanibore, jeste li zadovoljni svojom pozicijom profesora i voditelja katedre za etnomuzikologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani?

U potpunosti. Moje zaposlenje omogućava mi obavljanje nastave, istraživanja i administrativnih poslova te podržava moje međunarodne profesionalne angažmane. Ovdje sam imao priliku izgraditi studij etnomuzikologije i to sam učinio od preddiplomskoga do doktorskoga studija.

IM: Akademске diplome stekli ste u različitim akademskim sredinama: na Sveučilištu u Zagrebu (diplomski studij), Sveučilištu u Ljubljani (magisterij) i Sveučilištu Maryland u SAD-u (doktorat). Kako danas gledate na tu neobičnost?

Uvijek bih preporučio studentima da svaku fazu svoga studija završe na drugom sveučilištu, u drukčijem osobnom i intelektualnom okruženju, kako bi proširili svjetonazore i otvorili si put do raznovrsnih znanja i razumijevanja.

IM: Provodili ste terenska istraživanja »kod kuće« u tadašnjoj Jugoslaviji, ali i u drugim dijelovima svijeta: Australiji, Egiptu, Norveškoj, Šri Lanki, Tanzaniji i SAD-u?

Moramo li zaista birati između »domaćih« i »stranih« terenskih lokacija? U mom slučaju, istraživanja u inozemstvu jasno su mi pomogla bolje razumjeti situaciju »kod kuće«, i obrnuto. Sva raznovrsna terenska iskustva pridonijela su mom oblikovanju kao etnomuzikologa s višestrukim perspektivama o relevantnim globalnim i lokalnim pitanjima.

IM: Imate cijeli niz istraživačkih interesa, ali vaše primarne istraživačke teme su glazba i politika u kontinuumu rata i mira, multikulturalizam, rod, manjine, primijenjena etnomuzikologija i institucionalna povijest etnomuzikologije.

Prvo sam želio proširiti područje etnomuzikologije u tadašnjoj Jugoslaviji legitimizirajući proučavanje Drugih globalno (glazbe svijeta) i Drugih unutar nacionalnih granica (glazbe manjina). Zatim sam istraživao glazbu i rat, što sam poslije dopunio istraživanjem glazbe i mira – zajedno »glazba na kontinuumu rata i mira«. Primijenjena etnomuzikologija slijedila je kao prirodni nastavak i novi fokus. Naposljetku, okrenuo sam se istraživanju znanstvenih udruga u razvoju discipline.

IM: Prvi ste etnomuzikolog s područja bivše Jugoslavije koji je za stjecanje akademskih stupnjeva terenski istraživao izvan Europe (Zanzibar 1982., Egipat 1986. – 1987.), zar ne?

Nesvrstana vanjska politika Jugoslavije pokazala se tada korisnom za sudjelovanje u područjima politike i gospodarstva, dok se istraživanja u humanističkim i društvenim znanostima najbolje

moгу opisati kao propuštene prilike. Pokušao sam u tom segmentu napraviti razliku.

IM: Vaša profesionalna karijera uključuje različita stalna zaposlenja. Na početku ste bili glazbeni urednik na radiju (1984. – 1988.)...

Posao urednika za narodnu glazbu na glavnoj radijskoj postaji (Radiju Zagreb, danas Hrvatski radio) bio je posao iz snova, koji mi je pružio organizirane prilike za terenski rad, visokokvalitetnu opremu za snimanje i osjećaj za vrijeme u stvaranju i snimanju emisija. Zahvaljujući tom radu uskoro sam postao predstavnik sekcije za narodnu glazbu Jugoslavenskoga radija u Europskoj radiodifuznoj uniji (EBU), što me povezo s mnogim kolegama i nekim od najboljih izvođača tradicijske glazbe u Europi. No, istodobno sam studirao, što nije bilo u interesu radijske postaje, koja mi je nekako ipak dopustila da za svoje terensko istraživanje u Egiptu tijekom magistarskog studija budem odsutan pola godine, ali ne bi mogla prihvatiti moj planirani četverogodišnji doktorski studij u SAD-u.

IM: Znanstvenik u istraživačkom institutu (1988. – 1998.)?

Bila je sreća što je glavni institut za interdisciplinarne studije u humanističkim znanostima u Hrvatskoj (Institut za etnologiju i folkloristiku) poticao moj doktorski studij u inozemstvu pa sam prešao u Institut neposredno prije početka doktorskoga studija u Baltimoreu. Nakon povratka uživao sam još šest vrlo kreativnih godina u stimulativnom intelektualnom institutskom okruženju.

IM: Pedagog na glazbenoj akademiji (1995. – 2003.)?

Moje prvo iskustvo poučavanja na Sveučilištu u Marylandu obuhvaćalo je predavanja o vrednovanju glazbe i praktično unaprijeđivanje glazbenih vještina te me dobro pripremilo za karijeru profesora. Paralelno s radom u Institutu u Zagrebu predavao sam tri kolegija na Akademiji za glazbu u Ljubljani (Svjetska povijest glazbe, Etnomuzikologija, Seminar) od 1992. godine i dva kolegija na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (Etnomuzikologija, Glazbe svijeta) između 1993. i 1996. godine. Nakon punog radnog vremena u Ljubljani, godine 1995. počeo sam razmišljati o obiteljskom životu i nakon šestogodišnjeg putovanja vlakom između Hrvatske i Slovenije, konačno sam se 1998. godine odlučio preseliti se u Ljubljanu.

IM: Kao predavač / znanstvenik na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju (2003. – 2005.)?

Muzička akademija u Ljubljani nije bila registrirana kao istraživačka ustanova u to vrijeme pa je prelazak na Filozofski fakultet predstavljao bolju ravnotežu između pedagoškoga rada i znanstvenoga istraživanja. Nedostatak glazbenoga znanja studenata nadoknađen je boljim teorijskim znanjem, a kolegiji koje sam predavao uključivali su antropologiju glazbe, ali i, primjerice, etnologiju Afrike i vizualnu antropologiju.

IM: Kao predavač/znanstvenik na odjelu za muzikologiju (2005. –)?

Moj konačni izbor bio je u odjel na kojem je bila Katedra za etnomuzikologiju i gdje sam mogao najviše pridonijeti. To je mjesto gdje sam stvorio prostor za etnomuzikologiju na preddiplomskoj, magistarskoj i doktorskoj razini.

IM: Unutar Međunarodnoga vijeća za tradicijsku glazbu, danas Međunarodnoga vijeća za tradicije glazbe i plesa (ICTMD), vodećega međunarodnog udruženja etnomuzikologa i etnokoreologa, bili ste nacionalni predstavnik Hrvatske i Slovenije, predsjedatelj Programskoga odbora 38. svjetske konferencije, suosnivač i predsjedatelj Studijske grupe za glazbu i manjine, suosnivač i predsjedatelj Studijske grupe za primijenjenu etnomuzikologiju, član Izvršnog Upravnog odbora, glavni tajnik, potpredsjednik i naposljetku predsjednik?

Odano sam kao član ICTMD-a od svoga preddiplomskoga studija početkom 1980-ih bio u raznim upravnim tijelima više od dvaju desetljeća. Cilj mog angažmana bio je pomoći da udruga postane međunarodnija, inkluzivnija, osjetljivija i podržavajuća.

IM: Bili ste i član Vijeća Društva za etnomuzikologiju (Society for Ethnomusicology, SEM)?

Bila je čast sudjelovati u upravljanju moje druge omiljene znanstvene udruge, kojoj sam zahvalan što je sudjelovala u produkciji mog filma o romskim glazbenicima na Kosovu.

IM: U Sloveniji ste dvaput bili predsjednik Kulturnog i etnomuzikološkog društva Folk Slovenija? Uvijek sam želio učiniti svoje neposredno okruženje aktivnim dijelom velikoga međunarodnog sustava, pružajući uvjete za međusobno korisne utjecaje.

Kulturno društvo Folk Slovenija imalo je početno nadahnuće u preporodu domaće tradicijske glazbe, a obogaćivanjem etnomuzikološkim sadržajima uspio sam ga oblikovati i kao slovenski nacionalni odbor ICTMD-a.

IM: Održali ste više od stotinu pozvanih predavanja na sveučilištima ili istraživačkim institutima u četrdeset zemalja diljem svijeta, uključujući Australiju, Austriju, Azerbajdžan, Bangladeš, Bosnu i Hercegovinu, Brazil, Kanadu, Kinu, Hrvatsku, Dansku, Egipat, Finsku, Ganu, Njemačku, Grčku, Mađarsku, Indiju, Irsku, Italiju, Japan, Kazahstan, Maldive, Crnu Goru, Nepal, Sjevernu Makedoniju, Norvešku, Portugal, Rusiju, Srbiju, Sloveniju, Španjolsku, Šri Lanku, Švedsku, Švicarsku, Tajland, Tajvan, Tursku, Ukrajinu, Ujedinjeno Kraljevstvo, SAD i Vijetnam?

Moja ljubav prema ljudima i etnomuzikologiji pridonijela je spontanom stvaranju načina života u kojem su privatni i profesionalni dijelovi uvijek bili isprepleteni. Ostajem duboko zahvalan za sva pozvana predavanja koja su me odvela diljem svijeta, omogućila mi da upoznam divne kolege, poučavam, a još više učim te steknem neposredno iskustvo i razumijevanje našega svijeta.

IM: Bili ste gostujući profesor na sveučilištima u Ljubljani (1992. – 1995.), Zagrebu (1993. – 1996., 1998.), Oslu (1994., 1996.), Mariboru (1995.-), Sarajevu (1999. – 2001.), Seattleu (2004.), Urbani-

Champaign (2006.), Puli (2007. – 2011.), Splitu (2012. – 2013.), Tainanu (2013.), Berkeleyu (2019.), Beču (2020. –) i Zürichu (2022., 2024.); gostujući znanstvenik na sveučilištima Wesleyan (2001.), Brown (2010.), Chicago (2012.), Griffith (2013.), Ondokuz Mayıs Samsun (2014.) i UVPA Colombo (2021. – 2023.); te vanjski ocjenjivač na Irish World Academy of Music and Dance na Sveučilištu u Limericku (2004. – 2008)?

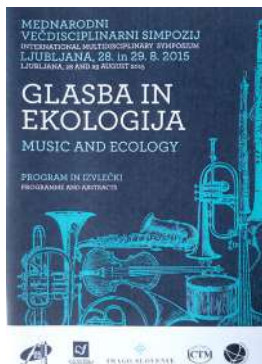
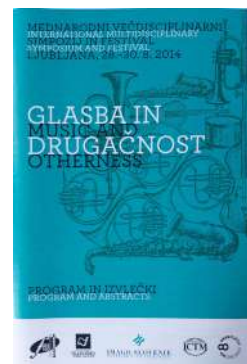
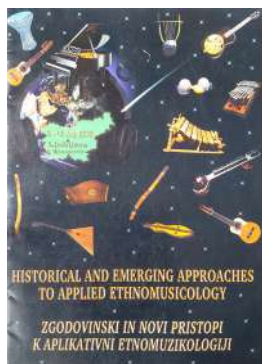
Osim kratkoročnih posjeta različitim sveučilištima i istraživačkim institutima, duboko cijenim prilike za sustavna iskustva u poučavanju/učenju/ispitivanju u različitim akademskim okruženjima. Bitno su proširila moje intelektualne horizonte i pomogla mi postati boljim akademskim građaninom i osobom širih pogleda.

IM: Imate impresivan broj prošlih i sadašnjih članstava u uredničkim ili savjetodavnim odborima znanstvenih publikacija koje uključuju *Bloomsbury (ex Continuum) Encyclopedia of Popular Music of the World* (Ujedinjeno kraljevstvo), *Colloquium* (Turska), *Ethnomusicology Forum* (Ujedinjeno kraljevstvo), *Etnomuzika* (Ukrajina), *Glasba v šoli in vrtcu* (Slovenija), *Journal of Research in Music* (Šri Lanka), *Journal of Urban Culture Research* (Tajland), *Music and Arts in Action* (Ujedinjeno kraljevstvo), *Music & Minorities* (Austrija), *Muzika* (Bosna i Hercegovina), *Muzikološki zbornik* (Slovenija), *Narodna umjetnost* (Hrvatska), *Pax Sonoris* (Rusija), *Sound Ethnographies* (Italija), *TNNUA Artistica* (Tajvan), *Tradicija ir darbarts* (Litva), *Traditiones* (Slovenija), *The World of Music* (Njemačka) i *Translingual Discourses in Ethnomusicology* (Austrija)?

Kao rezultat mojih širokih aktivnosti u disciplini stigle su pozivnice za sudjelovanje u uredničkim odborima u svjetskim znanstvenim publikacijama. Osim toga, cijenim i svoje sudjelovanje u savjetodavnim odborima institucija i zajednica, poput Centra glazbi svijeta Sveučilišta u Hildesheimu (Njemačka), Centra za istraživanje glazbe i manjina na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču (Austrija), te skupine koja se bavi glazbom i mirom u znanstvenom institutu Min-On sa sjedištem u Tokiju (Japan).

IM: Od 2011. godine vodili ste organizacijski tim međunarodnih godišnjih simpozija o relevantnim temama, upotpunjenih koncertima u sklopu Međunarodnog festivala Noći u staroj Ljubljani?

Jednako je važno otići u inozemstvo kako bi se rezultati znanstvenih istraživanja predstavili raznovrsnim publikama kao i pružiti gostoprimstvo međunarodnim znanstvenicima za predstavljanje njihova rada u domaćem, znanstvenikovu okruženju. Postala je uobičajena praksa da nekoliko gostujućih predavača godišnje obogaćuje nastavu etnomuzikologije u Ljubljani, no posebno sam ponosan na niz godišnjih simpozija organiziranih u suradnji sa zakladom Imago Sloveniae. Nekoliko Studijskih grupa ICTMD-a napravilo je svoje prve korake upravo u ovom kontekstu u Ljubljani.

60. Naslovnice odabranih knjižica sažetaka sa simpozija. Ljubljana, tijekom 2000-ih

IM: Sudjelujete u istraživačkim projektima?

Istraživačke aktivnosti često su obuhvaćene financijski podržanim projektima. U mom slučaju, projekti su bili više iznimka no pravilo. Ponosan sam na svoju financijsku neovisnost i sposobnost provođenja istraživanja oslanjajući se na vlastite skromne, ali dovoljne resurse. Dva najnovija projekta koje podržava Slovenska istraživačka agencija (ARIS) su *Glazba i etničke manjine: (Trans)kulturalna dinamika u Sloveniji poslije 1991. godine* (2017. – 2020.) i *Romski glazbenici u Sloveniji: Društveni status, kulturne prakse i interakcije* (2023. – 2026.).

IM: Dobitnik ste nagrade Muzikološkog društva Federacije Bosne i Hercegovine (2015.), Studijske grupe ICTMD za glazbe turkijskog svijeta (2016.), Türksoya (2017.), Filozofskog fakulteta u Ljubljani (Nagrada za životno djelo, 2017.), Univerziteta u Ljubljani (Zlatna plaketa, 2018.) i Slovenske istraživačke agencije (Izvršnost u znanosti, 2019.). Godine 2022. postali ste redovni član Akademije Europaea?

Nagrade nikada nisu bile motivacija za moj rad. Ipak, kada dođu, sklon sam ih vidjeti kao izraze odobravanja da moj rad ima smisla i da ga ljudi tako percipiraju. Gledajući unazad iz današnje perspektive, složio bih se s nekoliko hrvatskih kolega da je moja »trilogija« iz kasnih 1990-ih

(uređivanje zbornika *Music, Politics and War: Views from Croatia*, tematski broj časopisa *The World of Music* s naslovom *Music and Music Research in Croatia* i CD-a *Croatia: Traditional Music of Today* za UNESCO-ovu seriju) zaslužila priznanje, posebno jer je to bio svojevrstan poklon Hrvatskoj prije nego što sam se preselio u Sloveniju, ali to nije važno. Zahvalan sam svojim bivšim studenticama Mojci Kovačič i Ani Hofman na zborniku što su mi ga posvetile (*Muzika, migracija i manjine*, 2019) i Darji Korez Korenčan na lijepom televizijskom portretu (*Opus*, 2020).

61. Odabir nagrada

IM: Uključeni ste u knjigu koja predstavlja 50 odabranih etnomuzikologa svijeta, a Vaši su tekstovi objavljeni u dvije reprezentativne kompilacije.

Margaret Sarkissian i Ted Solis ljubazno su me uključili u knjigu *Living Ethnomusicology: Paths and Practices* (2019), u kojoj su predstavljeni osobni i profesionalni portreti 50 istaknutih kolega. Max Peter Baumann i Mark F. DeWitt uključili su moje tekstove u svoje kompilacije *The World of Music: Readings in Ethnomusicology* (2010) i *Roots Music* (2011).

IM: Gdje se može pronaći cjelokupni popis svih vaših radova?

Nabliža tome je slovenska baza podataka <https://bib.cobiss.net/biblioweb/biblio/si/slv/conor/4845667>, premda radi trenutne situacije koja je izvan mog domašaja mnogo toga nedostaje. Drago mi je što ovaj važan segment mog rada obuhvaća publikacije u različitim formatima. Osim knjiga, članaka i uredničkih izdanja, formati uključuju nosače zvuka, CD-ROM, izložbu slika, film i radijske programe. Također, riječ je o objavama na različitim jezicima i objavljene su u različitim zemljama na šest kontinenata.

15. BILJEŠKE

1. Napisao sam detaljan članak o ocu povodom njegove 10 godišnjice smrti (Pettan 1999).
2. Naš *band Vještice* nema nikakve veze s kasnijim, dobro poznatim sastavom istoga imena. Danijel Veličan je kasnije neko vrijeme svirao gitaru u poznatom sastavu *Drugi način*.
3. Američki saksofonist spomenut na plakatu je izmišljen.
4. Nešto starija kolegica, Marina Rak, napisala je diplomsku radnju o afričkoj glazbi bez terenskog iskustva (Rak 1981).
5. Evo kako ista pjesma zvuči u njihovoj interpretaciji desetljećima poslije: <https://www.youtube.com/watch?v=4hoUJB01srE>
6. U izlaganju naslovljenom »Što i gdje je teorija u etnomuzikologiji«, 7. srpnja 2009. na 40. svjetskoj konferenciji ICTM-a u Durbanu, Južna Afrika.
7. Neki drugi metodološki modeli koje sam smatrao primjenjivima nalaze se u *Subcultural Sounds: Micromusics of the West* (Slobin 1993), *Music and Social Life: The Politics of Participation* (Turino 2008), *Music Endangerment* (Grant 2014) i *Sustainable Futures for Music Cultures: An Ecological Perspective* (Schipper i Grant 2016).
8. Izdanje iz 2016. posvećeno je 70. obljetnici ICTM-a i 20. obljetnici Kulturnog i etnomuzikološkog društva Folk Slovenija.
9. Od 2017. godine nadalje studenti Odsjeka za muzikologiju u Ljubljani imali su drukčije zahtjeve za završetak dodiplomskoga studija i više nisu pisali prvostupničke završne radove.
10. Mentorica je bila Ursula Hemetek, a ja komentor.
11. Ideja za naslov ovog poglavlja u engleskom izvorniku duguje inspiraciju *online* publikaciji iz serije *Musicological Brainfood* (muzikološka hrana za misli) Međunarodnoga muzikološkog društva (IMS).

16. POPIS FOTOGRAFIJA

Fotografije su iz autorova osobnog arhiva, osim ako nije drugačije navedeno. Zahvaljujemo svima na ustupljenih fotografijama.

Naslovnica: ilustracija umjetničke fotografkinje Alenke Slavinec. Ptuj, 2024.

1. Sa sviračima na zvona u crkvenom tornju. Šmarna gora (Slovenija), 2018.
2. Posjet lokalnom izrađivaču glazbenih instrumenata. Chiang-Mai (Tajland), 2009.
3. Jedna obitelj – tri etnička identiteta. Zagreb, 1914.
4. Uža obitelj Pettan. Zagreb, 1963.
5. Muziciranje mojih roditelja kod kuće. Zagreb, 1984.
6. Orijentalistička slika koju je napravio Hubert Pettan st. Kranj, 1898.
7. Sviranje violončela u komornom sastavu na produkciji u osnovnoj školi. Zagreb, 1971.
8. Sastav popularne glazbe Vještice. Zagreb. 1971. S dopuštenjem Petra Požege
9. Najava koncerta. Zagreb, 1976.
10. Umjetnička fotografija Slave Pettan rođene Korlević (1883. – 1981.). Zagreb, 1910.
11. Transkripcija pjesme *Amerika* prema izvedbi Franje Kirina i njegove obitelji. Gradišće, 1981. IEF rkp 1015.
12. Terensko istraživanje u Istri: sa sviračima sopela iz Cera. Barban, 1981.
13. S Bi Kidude. Zanzibar, 1982.
14. Kao osnivač i dirigent zbora koji se sastojao od lokalnih djevojaka i vojnika. Prizren (Kosovo), 1984.
15. Transkripcija pjesme *Kur dola te dera* prema izvedbi Safete Mustafa, Mušutište (Kosovo), 1986. IEF rkp 1265.
16. Snimanje folklornog ansambla iz oaze Kharga, Ismailija (Egipat), 1986.
17. Kao osnivač i dirigent dječjeg zbora jugoslavenske zajednice, 1987.
18. Susret u Jeruzalemu: Amnon Shiloah, Ankica Petrović, Svanibor Pettan. Jeruzalem (Izrael), 1987.
19. S profesorima nakon obrane disertacije. Ellicott City (SAD), 1992.

20. Norveški muzikolog Kjell Skjellstad i Svanibor Pettan. München, 1994.
21. Norveški slavist Svein Mønnesland s ženom Kjerstin, Kjell Skjellstad i Svanibor Pettan na otvorenju Pettanove izložbe fotografija o romskim glazbenicima na Kosovu. Oslo (Norveška), 1996.
22. Prvi koncert bosansko norveškog ansambla Azra. Oslo, 1994.
23. Muziciranje s glazbenicima iz zajednice Gnawa. Zagora (Maroko), 2003.
24. Naslovnice četiriju knjiga
25. Odabrani zbornici
26. Izbor uredničkih zbornika
27. Odabrana audioizdanja
28. Film *Kosovo očima lokalnih romskih (ciganskih) glazbenika*
29. S međunarodnim studentima na slatkoj pauzi u slastičarnici u Ljubljani. Ljubljana, 2018. S dopuštenjem autora.
30. Studenti dokumentiraju izvedbu *Joškove bande*. Globočje, 2023.
31. Izvedba rock-oratorija *Veli Jože*, Zagreb. 1979.
32. Jedna od LP ploča Akademskog zbora »Ivan Goran Kovačić«: Hrvatski suvremeni skladatelji. Zagreb, 1978. Jugoton LSY68045.
33. Izvođenje balijskog gamelana na Sveučilištu Maryland Okrug Baltimore (fotografija iz lokalnih novina). Baltimore, 1991.
34. Sviranje marimba ya mkono i saza. Ljubaznošću Vanje Kos. Ljubljana, 2001.
35. Izvedba sa sastavom Balkanalia. Urbana-Champaign, 2006.
36. Sviranje *anklunga* u ljetnom kampu na Tajlandu 2005.
37. Godišnji koncert *Etnoansambla* koji je pripremio kolega dr. Nejc Sukljan Ljubljana: Faculty of Arts, oko 2000. S dopuštenjem Matjaža Rebolj
38. Sa Sayeemom Ranom, Nacionalnim predstavnikom ICTMD-a u Bangladešu (drugi slijeva) i kolegama nakon prezentacije. Chittagong, 2019. S dopuštenjem autora Sayeem Rane.
39. S Alijem Mahdijem, nacionalnim predstavnikom ICTMD-a za Kuvajt. Kuvajt, 2023. S dopuštenjem autora Mr. Baker.
40. Radionica pjevanja alikvota koju je vodio Tran Quang Hai za slovenske kolege, članove

Upravnog odbora ICTM-a i ostale zainteresirane. Ljubljana, 2006.

41. Pozivnica na niz gostujućih predavanja 2017. godine

42. S Bogdanom Sepčićem i njegovom suprugom. Cres, 1988.

43. Omoti ploča s glazbom sa Banije. Zagreb, Jugoton, 1988. i 1989.

44. Etnomuzikološki tim Instituta za etnologiju i folkloristiku. Zagreb, 1992. IEF foto 30259

45. U uredu na UMBC-u. Catonsville (SAD), 1989.

46. S Primožem Kuretom i Albincom Pesek na Kuretovu rođendanu. Ljubljana, 1993.

47. Popis inventara sa šaljivim dodatkom. Ljubljana, 1995.

48. Izlet s kolegama s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju. Velike Lašče, 2003. (Iz arhiva odsjeka)

49. Na izletu s kolegama s Odsjeka za muzikologiju. Kolovrat, 2017. Fotografiju ustupila Vesna Venišnik Peternelj

50. Odabrani trenuci povezani s ICTMD-om

51. Naslovnica *The Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology* i urednici Titon i Pettan. Bloomington, 2015.

52. Naslovnica *Kosovo Through the Eyes of Local Romany (Gypsy) Musicians*. Bloomington, 2015.

53. Posveta Mantle Hooda. Calella (Španjolska), 1993.

54. »Prijatelji iz zaraćenih zemalja«. Calella, 1993.

55. Tri publikacije posvećene glazbi i istraživanju glazbe u Hrvatskoj.

56. Gost predavač Ljuben Dimkaroski (treći slijeva) u suorganizaciji društva i odsjeka o neandertalskoj svirali iskopanoj u Sloveniji 1995. godine. Ljubljana, 2014.

Radionica slovenske tradicijske glazbe za studente uz vokalnu skupinu Cintare u suorganizaciji društva. Ljubljana, 2023.

57. Moje fotografije

58. Lashanti Manatnanjanie Kalinga Dona i Svanibor Pettan

59. Studenti Manle Hooda

60. Naslovnice odabranih knjižica sažetaka sa simpozija. Ljubljana, tijekom 2000-ih

61. Odabir nagrada

17. POPIS AUDIO I VIDEO PRIMJERA

Autor svih snimaka je Svanibor Pettan, ako nije drugačije naznačeno.

Snimke su pohranjene u autorovu osobnom arhivu te u Dokumentaciji Instituta za etnologiju i folkloristiku.

1. Glazbeni sastav *Vještice*: Viva kemija, Zagreb, 1971.
2. Slava Pettan: Austrougarska himna na njemačkom i na hrvatskom. Zagreb, 1976.
3. Franjo Kirin i njegova obitelj: *Amerika*. Gradišće, 1981.
4. Pjesma berača kokosa. Zanzibar (Tanzania), 1982.
5. Član folklornog ansambla iz oaze Kharga demonstrira odabrane ritmičke obrasce lupkajući prstima po obrazima. Ismailija (Egipat), 1986.
6. Bosansko-norveški ansambl Azra izvodi bosansku tradicijsku pjesmu Moj dilbere na koncertu u izbjegličkom centru. Bosanski izbjeglički centar u Norveškoj, 1994. Presnimka dijela emisije norveškog javnog televizijskog servisa NRK
7. Pseći lavež uz glazbu svirala i bubnja. Selo na Baniji, 1988.

18. LITERATURA

- BAILY, John. 2005. *A Kabul Music Diary* (film). London: Goldsmiths College.
- BAUMANN, Max Peter, ur. 2012. »Readings in Ethnomusicology«. *The World of Music* 52/1-3.
- BLACKING, John. 2002. *Domba 1956-1958: A Personal Record of Venda Initiation Rites, Songs & Dances* (film). Bloomington, u SEM
- BOHLMAN, PHILIP V. 2010. *Music, Nationalism, and the Making of the New Europe*. London: Routledge.
- BUCHANAN, Donna A., ur. 2007. *Balkan Popular Culture and the Ottoman Ecumene: Music, Image, and Regional Political Discourse*. Lanham, MD: Scarecrow Press.
- CLAUSEN, Bernd, Ursula Hemetek i Eva Saether, ur. 2009. *Music in Motion: Diversity and Dialogue in Europe*. Bielefeld: Transcript Verlag.
- DEWITT, Mark F., ur. 2011. *Roots Music*. Farnham: Ashgate.
- DIAMOND, Beverley and Salwa El-Shawan Castelo-Branco, ur. 2021. *Transforming Ethnomusicology, I-II*. New York: Oxford University Press.
- HARRISON, Klisala, Elizabeth Mackinlay i Svanibor Pettan, ur. 2010. *Applied Ethnomusicology: Historical and Contemporary Approaches*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- HEMETEK, Ursula, ur. 1996. *Echo der Vielfalt: Traditionelle Musik von Minderheiten / ethnischen Gruppen – Echoes of Diversity: Traditional Music of Ethnic Groups/Minorities*. Vienna: Böhlau Verlag.
- HOFMAN, Ana i Stefan Krasić. 2020. *Solčence zahaja* (film). Beograd: Bandur film.
- HOOD, Mantle. 1971. *The Ethnomusicologist*. New York: McGraw-Hill.
- JAMBREŠIĆ KIRIN, Renata and Maja Povrzanović, ur. 1996. *War, Exile, Everyday Life: Cultural Perspectives*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- KOREZ KORENČAN, Darja. 2020. *Opus: Portret Svaniborja Pettana* (documentary). Ljubljana: Televizija Slovenija (<https://365.rtvsl.si/arhiv/opus/174667757>).
- KOVAČIČ DIVJAK, Alenka. 1999. *Možnosti obravnave elektronske plesne glasbe v glasbeni vzgoji in izobraževanju* (B.A. thesis). Ljubljana: Akademija za glasbo.
- KOVAČIČ, Mojca and Ana Hofman, ur. 2019. *Music, Migration, and Minorities* (tematski broj).

Muzikološki zbornik / *Musicological Annual* 55/2 (<https://doi.org/10.4312/mz.55.2>)

KUMER, Zmaga. 1977. *Etnomuzikologija: razgled po znanosti o ljudski glasbi*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, PZE za muzikologijo.

MAGRINI, Tullia, ur. 2003. *Music and Gender: Perspectives from the Mediterranean*. Chicago: Chicago University Press.

MARKOFF, Irene, gost ur. 2022. Music, Religion, and Spirituality (tematski broj). *Muzikološki zbornik / Musicological Annual* 58/1. (<https://doi.org/10.4312/mz.58.1>)

MERRIAM, Alan P. 1964. *The Anthropology of Music*. Evanston, IL: Northwestern University Press.

MERRIAM, Alan P. 1977. »Definitions of 'Comparative Musicology' and 'Ethnomusicology': An Historical-Theoretical Perspective«. *Ethnomusicology* 21/2: 189-204.

MILLER, Rebecca, Svanibor Pettan, Anne K. Rasmussen, i Margaret Sarkissian. 2016. »Negotiating the Personal and Professional: Ethnomusicologists and Uncomfortable Truths. « *Yearbook for Traditional Music* 48: 186-203.

O'CONNELL, John Morgan, i Salwa El-Shawan Castelo-Branco, ed. 2010. *Music and Conflict*. Champaign, IL: University of Illinois Press.

PESEK, Albinca i Svanibor Pettan. 1994. »Multikulturna glasbena vzgoja in izobraževanje«. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 34/4: 32-38.

PESEK, Albinca i Svanibor Pettan. 2000. *Pesmi in plesi ljudstev sveta za otroke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

PETTAN, Svanibor. 1982. »Josip Široki - prvi hrvatski doktor muzikologije. « *Od – do. Mjesečnik Koncertne direkcije* 4(35): str. 4-6.

PETTAN, Svanibor. 1983. Uvid u glazbeni život tanzanijskih otoka Zanzibara i Pembe. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. IEF rkp 1073

PETTAN, Svanibor. 1987. Suvremena folklorna plesna glazba u Egiptu i srodne pojave u folklornoj glazbi Kosova. Magistarski rad. Ljubljana: Univerza E. Kardelja. IEF rkp 1265

PETTAN, Svanibor. 1988. Narodne pjesme i plesovi iz Banije 2 (LP). Zagreb: Jugoton ULP 2286

PETTAN, Svanibor. 1989. Narodne pjesme i plesovi iz Banije 3 (LP). Zagreb: Jugoton ULP 2464

PETTAN, Svanibor. 1991. *Bluegrass? We Love It!* (film). Baltimore: University of Maryland Baltimore County.

PETTAN, Svanibor. 1992. *Gypsy Music in Kosovo: Interaction and Creativity*, Doktorska disertacija. Baltimore, MD: University of Maryland Baltimore County. IEF rkp 1419

PETTAN, Svanibor. 1997. »The Croats and the Question of Their Mediterranean Musical Identity.« *Ethnomusicology Online* 3:(bez paginacije).

PETTAN, Svanibor, ur. 1998. *Music, Politics, and War: Views from Croatia*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku

PETTAN, Svanibor, gost ur. 1998a. Music and Music Research in Croatia (tematski broj). *The World of Music* 40/3.

PETTAN Svanibor. 1999. »Čekajući Mendelssohna: Hubert Pettan (1912-1889).« *Arti musices* 30/2: 221-239.

PETTAN Svanibor. 1999a. Ratko Vojtek: Ethnophonia (CD). Zagreb: Croatia records.

PETTAN, Svanibor, Adelaida Reyes, i Maša Komavec, ur. 2001. *Glasba in manjšine/Music and Minorities*. Ljubljana: Založba ZRC.

PETTAN, Svanibor. 2001a. *Kosovo Roma: glasba kosovskih Romov - Music of the Gypsies from Kosovo* (CD-ROM). Ljubljana: Nika & Društvo za raziskovanje popularne glasbe.

PETTAN, Svanibor. 2002. Roma muzsikuskok Koszovóban: kölcsönhatás és kreativitás / Rom Musicians in Kosovo: Interaction and Creativity. Budapest: Magyar tudományos akadémia Zenetudományi intézet.

PETTAN, Svanibor. 2003. »Male, Female, and Beyond in Culture and Music of the Roma in Kosovo.« U *Music and Gender: Perspectives from the Mediterranean*, ur. T. Magrini. Chicago: Chicago University Press, 287-307.

PETTAN, Svanibor. 2004. »Od ženskoga ka muškom - od muškoga ka ženskom: Iz glazbenoga života kosovskih Roma.« U *Između roda i naroda: Etnološke i folklorističke studije*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku & Centar za ženske studije, ur. R. Jambrešić Kirin i T. Škokić, 189-202.

PETTAN, Svanibor, gost ur. 2008. Applied Ethnomusicology (tematski broj). *Muzikološki zbornik / Musicological Annual* 44/1. (<https://doi.org/10.4312/mz.44.1>)

PETTAN, Svanibor and Iva Nenić (urednik, prijevod). 2010. *Lambada na Kosovu: etnomuzikološki ogledi*. Beograd: Biblioteka XX vek.

PETTAN, Svanibor. 2010a. »Dance House: European Models of Folk Music and Dance Revival in Urban Settings.« *Journal of Urban Culture Research* 1/1: 128-135.

PETTAN, Svanibor. 2011. *Etnomuzikologija na razpotju: iz glasbene zakladnice kosovskih Romov*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

PETTAN, Svanibor. 2012. Hubert Pettan – Poklon stogodišnjaku (CD). Zagreb: Cantus.

PETTAN, Svanibor i Jeff Todd Titon, ur. 2015. *The Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology*. New York: Oxford University Press.

PETTAN, Svanibor. 2015a. Kosovo Through the Eyes of Local Romani (Gypsy) Musicians (film i studija). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete & Bloomington, U: Society for Ethnomusicology.

PETTAN, Svanibor, gost ur. 2016. Music, Sound, and Ecology (thematic issue). *Muzikološki zbornik / Musicological Annual* 52/2. (<https://doi.org/10.4312/mz.52.2>)

PETTAN, Svanibor i Lasanthi Manaranjanie Kalinga Dona. 2016a. Lasanthi: Glasbene podobe Šrilanke / Musical Images of Sri Lanka (CD). Ljubljana: KED Folk Slovenija.

PETTAN, Svanibor i Jeff Todd Titon, ur. 2019. *An Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology I: Theory, Method, Sustainability, and Conflict*. New York: Oxford University Press.

PETTAN, Svanibor i Jeff Todd Titon, ur. 2019a. *An Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology II: De-colonization, Heritage, and Advocacy*. New York: Oxford University Press.

PETTAN, Svanibor i Jeff Todd Titon, ur. 2019b. *An Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology III: Public Ethnomusicology, Education, Archives, and Commerce*. New York: Oxford University Press.

PETTAN, Svanibor, ur. 2021. *Glasba in etnične manjšine: (trans)kulturalna dinamika v Sloveniji po letu 1991 / Music and Ethnic Minorities: (Trans)cultural Dynamics in Slovenia After the Year 1991*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

PETTAN, Svanibor. 2021a. »The International Council for Traditional Music and Society for Ethnomusicology: A Reflection Through Two Complementary Lenses. « U *Transforming Ethnomusicology I: Methodologies, Institutional Structures & Policies*, ur. B. Diamond and S. El-Shawan Castelo-Branco. New York: Oxford University Press, 43-58.

PETTAN, Svanibor, Naila Ceribašić, i Don Niles. 2022. *Celebrating the International Council for Traditional Music: Reflections on the First Seven Decades*. Ljubljana: University of Ljubljana Press and International Council for Traditional Music.

RAK, Marina. 1981. *Muzička kultura crne Afrike*, diplomski rad. Zagreb: Muzička akademija.

RICE, Timothy. 2014. »Ethnomusicology in Times of Trouble«. *Yearbook for Traditional Music* 46: 191-209.

SARKISSIAN, Margaret i Ted Solis, ur. 2019. *Living Ethnomusicology: Paths and Practices*. Champaign, IL: University of Illinois Press.

SHERINIAN, Zoe C. 2011. *This Is a Music: Reclaiming an Untouchable Drum* (film). Norman, OK:

Sherinian Productions.

SCHIPPERS, Huib i Catherine Grant. Ed. 2016. *Sustainable Futures for Music Cultures: An Ecological Perspective*. New York: Oxford University Press

SILVERMAN, Carol. 2012. *Romani Routes: Cultural Politics and Balkan Music in Diaspora*. New York: Oxford University Press.

SLOBIN, Mark. 1993. *Subcultural Sounds: Micromusics of the West*. Hanover: University Press of New England

STAITI, Nico, s prilozima Silvie Bruni. 2016. *Kajda: Music and Women's Rites Among Kosovarian Roma* (film with a book). Lucca: Libreria Musicale Italiana.

STOKES, Martin, ur. 1994. *Ethnicity, Identity, and Music: The Musical Construction of Place*. Oxford: Berg Publishers.

STONE, Ruth M. 2008. *Theory for Ethnomusicology*. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.

TENZER, Michael, ur. 2006. *Analytical Studies in World Music*. New York: Oxford University Press.

TERADA, Yoshitaka. 2008. *Samir Kurtov: A Zurna Player from Bulgaria* (film). Osaka: National Museum of Ethnography.

TERADA, Yoshitaka. 2011. *Angry Drummers: A Taiko Group from Osaka, Japan* (film). Osaka: National Museum of Ethnography.

TERADA, Yoshitaka. 2018. *Crossing Over the Arirang Pass: Zainichi Korean Music* (film). Osaka: National Museum of Ethnography.

TITON, Jeff Todd. 2015. »Applied Ethnomusicology: A Descriptive and Historical Account. « U The Oxford Handbook of Applied Ethnomusicology, S. Pettan i J.T. Tion, ur. New York: Oxford University Press, 87-119.

TURINO, 2008. *Social Life: The Politics of Participation*. Chicago: University of Chicago Press

ZEMP, Hugo. 1979. *'Are'are Music and Shaping Bamboo* (film). Indiana: Society for Ethnomusicology.